

**ΕΘΝΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΚΕ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΣΕΙΡΑ
ΤΕΛΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΤΙΤΛΟΣ

**Η ΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ/
ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΜΜΕ:
ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΗΣ ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΑΣ (2015-2017)
ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΜΙΑΣ
ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

ΤΜΗΜΑ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Επιβλέπουσα:

Γεωργία Μηλιοπούλου

Σπουδάστρια:

Σοφία Χρηστάκη

ΑΘΗΝΑ – 2018

*Η κάλυψη της προσφυγικής/ μεταναστευτικής κρίσης
από τα ΜΜΕ: Ανάλυση της ειδησεογραφίας (2015-2017)
με στόχο τη διαμόρφωση
μιας βέλτιστης επικοινωνιακής πολιτικής*

ΕΣΔΔΑ, Χρηστάκη Σοφία, © 2018

Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

ΔΗΛΩΣΗ

Δηλώνω ρητά ότι, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής εργασίας, δεν παραβιάζει καθ' οιονδήποτε τρόπο πνευματικά δικαιώματα τρίτων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής.

Αθήνα, 12 Δεκεμβρίου 2018

Χρηστάκη Σοφία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι εκθετικά αυξημένες προσφυγικές ροές που καταγράφηκαν στα ελληνικά νησιά ήδη από το καλοκαίρι του 2015 έθεσαν την Ελλάδα στο επίκεντρο του διεθνούς ειδησεογραφικού ενδιαφέροντος. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει την αντίδραση του βρετανικού τύπου απέναντι στην προσφυγική κρίση που έπληξε την Ελλάδα, την επίδρασή της στην εικόνα της χώρας και το ρόλο που έπαιξε η διαδικασία καθορισμού της ημερήσιας διάταξης και η πλαισίωση των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση αυτής της εικόνας. Υπό αυτό το πρίσμα, με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου, μελετήσαμε εκατόν ογδόντα εννέα (189) δημοσιεύματα των βρετανικών εφημερίδων “The Guardian” και “The Daily Telegraph” για το προσφυγικό ζήτημα, που περιείχαν άμεσες αναφορές στην Ελλάδα κατά το πρώτο τρίμηνο του 2016. Από τα πορίσματα της έρευνας, επιβεβαιώνεται ότι η κυρίαρχη εικόνα της Ελλάδας κατά το υπό εξέταση χρονικό διάστημα ήταν αυτή μιας “*χώρας σε κρίση*”, δηλαδή μιας χώρας που προβλήθηκε εκτενώς και με αρνητικό πρόσημο. Επίσης, αποδεικνύεται ότι ο βρετανικός τύπος συγκρότησε την προσφυγική κρίση ως δημόσιο πρόβλημα καταρχήν με όρους πολιτικής και όχι ανθρωπισμού και, ειδικότερα, ότι την παρουσίασε ως πεδίο άσκησης ευρωπαϊκής και όχι εθνικής (ελληνικής) πολιτικής. Ολοκληρώνοντας την έρευνά μας και αναγνωρίζοντας την ανάγκη αναπλαισίωσης της εικόνας της Ελλάδας, διατυπώνουμε μια πρόταση ολοκληρωμένης επικοινωνιακής στρατηγικής για τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης, που θα μπορούσε να εφαρμοστεί από τον Απρίλιο του 2016 μέχρι και σήμερα.

Λέξεις- κλειδιά: προσφυγική κρίση, εικόνα Ελλάδας, καθορισμός ημερήσιας διάταξης, πλαισίωση, επικοινωνιακή διαχείριση κρίσης, Ηνωμένο Βασίλειο

ABSTRACT

The exponentially increased refugee flows registered in the greek islands since summer 2015 placed Greece at the forefront of international news. The purpose of this paper is to examine the British reaction to the refugee crisis faced by Greece, its impact on the image of the country and the role the media's agenda-setting and framing played in shaping this image. In this regard, one hundred and eighty-nine (189) news reports and articles of the British newspapers "The Guardian" and "The Daily Telegraph" on the refugee issue containing direct references to Greece in the first quarter of 2016 were studied using content analysis. The findings of the survey confirm that Greece's dominant image over the period in question was that of a "*country in crisis*", meaning a country that was extensively and negatively projected. It is also demonstrated that the British press shaped the refugee crisis as a public problem mainly in political rather than humanitarian terms and, in particular, presented it as a field of European rather than national (Greek) policy. The research concludes by recognizing the need to reframe the image of Greece and by drafting a proposal for an integrated communication strategy to manage the refugee crisis, which could be applied by April 2016 up to the present.

Key-words: refugee crisis, image of Greece, agenda-setting, framing, communication crisis management, United Kingdom

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την εκπόνηση της τελικής μου εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα. Γεωργία Μηλιοπούλου, για την υποστήριξη, την καθοδήγηση, το ενδιαφέρον της και τη γόνιμη συνεργασία που είχαμε σε όλα τα στάδια συγγραφής της παρούσας.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος τα στελέχη της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής, Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης όχι μόνο για τα στοιχεία που πρόθυμα μου παρείχαν αλλά και για το χρόνο που αφιέρωσαν, για να μοιραστούν μαζί μου την εμπειρία τους από τη μέχρι σήμερα επικοινωνιακή διαχείριση της προσφυγικής κρίσης, διευρύνοντας την αντίληψή μου για το υπό εξέταση θέμα.

Η σύμβολη όλων τους υπήρξε πολύτιμη.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	7
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ	9
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	
α) ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ	11
β) ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ .	
i. Η διεθνής εικόνας μας χώρας.....	13
ii. Ο καθορισμος της ημερησιας θεματολογιας (agenda setting)	16
iii. Η ερμηνευτικη πλαισιωση (framing)	20
2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ- ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ .	
α) ΣΚΟΠΟΣ	22
β) ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ	22
γ) ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	26
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	
α) ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	26
β) ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ	
i. Για την αποτίμηση της διεθνούς εικόνας της χώρας:	29
ii, Για τον εντοπισμό της κυρίαρχης θεματολογίας:	30
iii. Για τον εντοπισμό της κυρίαρχης πλαισίωσης:	33
4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	
i. Γεγονότα ιδιαίτερης δυναμικής	50
ii. Στρατηγικά δομημένες ενέργειες και δηλώσεις δρώντων	52
iii. Σχέσεις εξουσίας-MME	54
6. ΧΑΡΑΞΗ ΜΙΑΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ...	
7. ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	70

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ GUARDIAN.....	80
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ TELEGRAPH	85
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ GUARDIAN	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ TELEGRAPH	90
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ GUARDIAN	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ TELEGRAPH	92
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: ΟΡΟΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ (EXTRACTION TERM)....	93
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ GUARDIAN	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ TELEGRAPH	99
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10: ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ	100

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

- Γράφημα 1: Αφίξεις προσφύγων στη Μεσόγειο (πηγή: www.unhcr.org)
- Γράφημα 2: Αφίξεις προσφύγων στην Ελλάδα (πηγή: www.unhcr.org)
- Γράφημα 3: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά χώρα - 2016 (πηγή: ΓΓΕΕ)
- Γράφημα 4: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά μήνα- 2016 (πηγή: ΓΓΕΕ)
- Γράφημα 5: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά χώρα- 2017 (πηγή: ΓΓΕΕ)
- Γράφημα 6: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά μήνα- 2017 (πηγή: ΓΓΕΕ)
- Γράφημα 7: Συνολικός αριθμός ξένων δημοσιευμάτων για το προσφυγικό ανά μήνα- Αυγ.2015 - Ιαν.2018 (πηγή: ΓΓΕΕ)
- Γράφημα 8: Αποτύπωση των προσφυγικών ροών, με σημείο τομής τη Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (πηγή: Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής)
- Γράφημα 9: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο- είδος δημοσιευμάτων
- Γράφημα 10: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο- κειμενική/εξεικονιστική προσέγγιση
- Γράφημα 11: Η αξιολόγηση της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (01.01.2016- 31.03.2016)
- Γράφημα 12: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Ιανουάριος 2016)
- Γράφημα 13: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Φεβρουάριος 2016)
- Γράφημα 14: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Μάρτιος 2016)
- Γράφημα 15: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) θετικών δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)
- Γράφημα 16: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) αρνητικών δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)
- Γράφημα 17: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) ουδέτερων δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)
- Γράφημα 18: Θεματολογία Guardian κατά το α' τρίμηνο 2016
- Γράφημα 19: Θεματολογία Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016
- Γράφημα 20: Σύγκριση θεματολογίας Guardian- Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016
- Γράφημα 21: Πλαισίωση Guardian κατά το α' τρίμηνο 2016

Γράφημα 22: Πλαισίωση Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

Γράφημα 23: Σύγκριση πλαισίωσης Guardian- Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

Γράφημα 24: Σύγκρισης πλαισίωσης απόδοσης ευθύνης στις ευρωπαϊκές ή ελληνικές αρχές από τον βρετανικό τύπο κατά το α' τρίμηνο 2016

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

α) ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

Με τους κατατρεγμένους ανά τον πλανήτη να φτάνουν τα 250 εκατομμύρια, δίκαια ο αιώνας μας έχει χαρακτηριστεί ως “ο αιώνας των μετακινούμενων” (Guterres, 2008). Η κορύφωση του εμφυλίου στη Συρία και η συνέχιση του πολέμου στο Ιράκ, μετά τον κορεσμό της Τουρκίας και του Λιβάνου, έφεραν την Ευρώπη αντιμέτωπη με τη μεγαλύτερη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, με τη Μεσόγειο να αποτελεί τη βασική πύλη εισόδου. Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ (2018), μόνο το 2015 εισήλθαν στην Ευρώπη (μέσω Ελλάδας, Ιταλίας, Ισπανίας και Κύπρου) 1.015.078 άνθρωποι, το 2016 362.753, το 2017 172.301 και λίγο πριν το τέλος του 2018 έχουν καταγραφεί 113.573 άνθρωποι (Παράρτημα 10, Γράφημα 1)¹.

Ένα μεγάλο μέρος των ροών αυτών απορρόφησε η Ελλάδα που, λόγω των εκτενών θαλάσσιων συνόρων της και της κρίσιμης γεωγραφικής της θέσης, βρέθηκε στην αιχμή του προσφυγικού προβλήματος ήδη από το καλοκαίρι του 2015, χρονιά που υποδέχτηκε περί τους 856.723 πρόσφυγες και μετανάστες² (Παράρτημα 10, Γράφημα 2).

Εύλογα, λοιπόν, η χώρα βρέθηκε στο επίκεντρο του διεθνούς ειδησεογραφικού ενδιαφέροντος και μάλιστα εν τω μέσω ενός εξαιρετικά σύνθετου και δυσμενούς επικοινωνιακού περιβάλλοντος, καθώς όχι μόνο η ίδια εξακολουθούσε να αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα, αλλά ταυτόχρονα αναπτύσσονταν πολλαπλές κρίσεις στην Ευρώπη (οικονομική κρίση, άνοδος ακροδεξιών κομμάτων, αποχώρηση της Μ. Βρετανίας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τρομοκρατικές ενέργειες σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, πραξικόπημα στην Τουρκία, κλπ).

Ενδεικτικά της κορύφωσης του ενδιαφέροντος των διεθνών ΜΜΕ για την κάλυψη του προσφυγικού ζητήματος είναι τα επίσημα στοιχεία της Γενικής Γραμματείας

¹ Όπως επισήμανε το 2015, η Ύπατη Αρμοστεία, οι πάνω από 2 εκατομμύρια πρόσφυγες που δέχτηκε η Τουρκία μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου στη Συρία άσκησαν τεράστια πίεση στην οικονομία και τις υποδομές της χώρας, ώστε, μην μπορώντας πια να έχουν πρόσβαση σε εργασία, στέγαση και εκπαίδευση εκεί, οδηγήθηκαν στα χέρια λαθρεμπόρων που τους πρότειναν την επικίνδυνη διαδρομή προς την Ελλάδα μέσω του Αιγαίου.

² Σύμφωνα με τα ίδια στοιχεία, το 2016 εισήλθαν στην Ελλάδα 173.450 άνθρωποι, το 2017 29.718 και λίγο πριν το τέλος του 2018 καταγράφονται 29.794 άνθρωποι.

Ενημέρωσης και Επικοινωνίας, το Τμήμα Υποστήριξης Διεθνών Μέσων Ενημέρωσης της οποίας κλήθηκε να διαχειριστεί από τα μέσα του 2015 και μέχρι το τέλος εκείνης της χρονιάς περίπου 550 αιτήματα ξένων μέσων που αφορούσαν σε ρεπορτάζ με θέμα το προσφυγικό. Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε κατακόρυφα το 2016 σε 1.284 και μετριάστηκε το 2017 σε 380. Τα αιτήματα προέρχονταν κυρίως από Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και Γαλλία, καταδεικνύοντας το σταθερό ενδιαφέρον της κοινής γνώμης στις χώρες αυτές για τις εξελίξεις στο μέτωπο της προσφυγικής κρίσης (Παράρτημα 10, Γραφήματα 3-6).

Κομβικό σημείο στη διεθνή δημοσιογραφική κάλυψη αποτελεί το πρώτο τετράμηνο του 2016, καθώς, μετά από ένα επτάμηνο διαρκούς και κλιμακούμενης έντασης που κορυφώθηκε τον Ιανουάριο- Φεβρουάριο 2016, όταν η Ελλάδα έφτασε να απειληθεί με αποβολή από τη ζώνη Schengen, οδηγούμαστε στην υπογραφή της Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας³ στις 18 Μαρτίου 2016 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2016). Η Συμφωνία αυτή είχε σαν αποτέλεσμα τη σταδιακή μείωση των προσφυγικών ροών προς την Ευρώπη και, συνακόλουθα, τη μείωση του ειδησεογραφικού ενδιαφέροντος από τον Απρίλιο του 2016, οπότε τα πρώτα της αποτελέσματα γίνονται ορατά. Έκτοτε και μέχρι σήμερα, το προσφυγικό ρεύμα στην Ελλάδα εξακολουθεί να προσελκύει το ενδιαφέρον των ξένων δημοσιογράφων, αλλά σε πολύ μικρότερη κλίμακα (Παράρτημα 10, Γράφημα 7).

Σε κάθε περίπτωση, η δημοσιογραφική κάλυψη της προϊούσας προσφυγικής κρίσης έχει τύχει αντικείμενο ευρείας μελέτης μέχρι σήμερα από πολλές θεωρητικές και εμπειρικές έρευνες⁴, κυρίως λόγω της πρωτοκαθεδρίας που απολαμβάνουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης στην ενημέρωση των πολιτών στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον.

3 Στην πραγματικότητα, πρόκειται για ένα Κοινό Ανακοινωθέν 9 σημείων των δύο πλευρών, που περιελάμβανε, μεταξύ άλλων, έναρξη της επαναπροώθησης παράτυπων μεταναστών από τα ελληνικά νησιά στην Τουρκία από την Κυριακή 20 Μαρτίου, χρηματοδότηση της Άγκυρας με 3+3 δις ευρώ, άνοιγμα ενός κεφαλαίου των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας και άρση της βίζας υπό αυστηρές προϋποθέσεις, καθώς και σχέδιο ανταλλαγής Σύρων προσφύγων σε βάση «έναν προς έναν» δίνοντας για αρχή 72.000 θέσεις απευθείας μετεγκατάστασης στην ΕΕ. Το επίσημο κείμενο της Ανακοίνωσης διαθέσιμο εδώ: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/> (ημ/νια πρόσβασης: 07.2.2018)

4 Ενδεικτικά, Berry, M., Garcia-Blanco, I., Moore, K. (2015), Georgiou M.& Zaborowski, R. (2017), Corbu N., Buturoiu, R., Durach, F. (2017), Greussing E & Boomgaarden H. (2017), Zhang X.& Hellmueller L. (2017).

β) ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

i. Η διεθνής εικόνα μιας χώρας

Η εικόνα μιας χώρας αποτελεί το σύνολο των γνώσεων, συναισθημάτων και συμπεριφορών με τις οποίες συνδέεται στο μυαλό μας η αναφορά στη χώρα αυτή και αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: το γνωσιακό, το συναισθηματικό, το αξιολογικό και το συμπεριφορικό στοιχείο (Boulding, 1956).

Η στρατηγική διαχείριση της κρατικής εικόνας δεν αποτελεί καινοφανή πρακτική, αφού οι χώρες βρίσκονται σε διαρκή **ανταγωνισμό (οικονομικό, στρατιωτικό, εργασιακό, εμπορικό, τουριστικό, πολιτιστικό) εδώ και αιώνες**. Ωστόσο, στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από πολυπολικότητα, συνεχή ροή πληροφορήσης, κατάργηση των γεωγραφικών συνόρων και σύμπτυξη του χρόνου εξαιτίας της τεχνολογικής προόδου, ο ανταγωνισμός αυτός μετατίθεται ολόενα και συχνότερα **στο πεδίο της φήμης και της ελκυστικότητας**, ώστε τελικά η διαχείριση της κρατικής εικόνας να μετατρέπεται σε μια πραγματική *“υπαρξιακή υπόθεση”* (Γιαλουρίδης&Αναστασιάδου, 2014). Κι αυτό γιατί η διαμόρφωση μιας πλούσιας και θετικής εικόνας ενός κράτους μπορεί να ενισχύσει την *ανταγωνιστικότητα* της οικονομίας του, προσελκύοντας επενδυτές, τουρίστες, επιχειρηματίες, μετανάστες, στελέχη, σπουδαστές, καταναλωτές ειδικών υπηρεσιών, να προσδώσει την αίσθηση μιας *συλλογικής ταυτότητας*, να *ανακατανείμει* τον παγκόσμιο πλούτο, αλλά και να έχει ειρηνευτική επίδραση στις *διεθνείς σχέσεις*, ενσωματώνοντας τον φιλικό χαρακτήρα της σχέσης και συσχετίζοντας τις μεταβολές των προβαλλόμενων εικόνων με μεταβολές στον στρατηγικό σχεδιασμό των κρατών (Σαμαράς, 2014)⁵.

Η διαμόρφωση της εικόνας ενός κράτους αποτελεί συνάρτηση πολλών παραγόντων, όπως ενδεικτικά η ιστορία, ο πολιτισμός, ο τουρισμός, η ανταγωνιστικότητα των προϊόντων της, τα δίκτυα διασποράς της, η στρατηγική επικοινωνία των δρώντων υποκειμένων, οι διαδικασίες προβολής που χρησιμοποιεί η ίδια με μέσα ήπιας ισχύος (soft-power tools) και, φυσικά, η **ειδησεογραφία**. Πράγματι,

⁵ Σαμαράς Α. (2014), όπου αναλύεται ότι στις διεθνείς σχέσεις η έννοια της εικόνας χρησιμοποιείται για να μελετηθούν οι τρόποι με τους οποίους οι δρώντες διαμορφώνουν απόψεις, αντιλήψεις και πολιτικές για το διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα για τους άλλους δρώντες με τους οποίους εμμέσως ή αμέσως διαντιδρούν, αφού οι δομές νοήματος των εικόνων κρατών συσχετίζονται με τις δομές του διεθνούς συστήματος.

στη σημερινή εποχή της παγκόσμιας δημοσιογραφίας (global journalism)⁶, πολλές μελέτες⁷ έχουν αποδείξει ότι η έκθεση του κοινού στην ειδησεογραφία με αντικείμενο μια ξένη χώρα αυξάνει τη γνώση του για αυτή και **μπορεί να επηρεάσει τη στάση του απέναντι σε αυτή**. Ιδίως, στα θέματα εξωτερικής πολιτικής⁸, για τα οποία το ευρύ κοινό δε διαθέτει επαρκείς γνώσεις, η επίδραση των MME είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Από την άποψη της κοινωνιολογίας των ειδήσεων, **η έκταση της αναφοράς μιας ξένης χώρας στα MME είναι συνάρτηση** της σημαντικότητάς της στο επίπεδο του συστήματος κρατών (ορατότητα ως ένδειξη ισχύος), της **εγγύτητάς** της προς τη χώρα αναφοράς (ειδησεογραφικός εθνοκεντρισμός), καθώς και των προβλημάτων που την αφορούν και των εξαιρετικά αρνητικών γεγονότων που τη σημαδεύουν (**σύγκρουση** και αποκλίνουσα συμπεριφορά ως ειδησεογραφικά κριτήρια), όπως μια ιδιαίτερη πολιτική κρίση ή φυσική καταστροφή (Galtung&Ruge, 1965).

Αντίστοιχα, **η εικόνα που προβάλλεται** στις ειδήσεις για την ξένη χώρα **εξαρτάται** από στοιχεία, όπως η **δυναμική των γεγονότων** που λαμβάνουν χώρα τη συγκεκριμένη περίοδο, **οι στρατηγικά δομημένες ενέργειες και δηλώσεις** όσων διαμορφώνουν εμπρόθετα την εικόνα αυτή ενδοκρατικά και διακρατικά και οι **σχέσεις εξουσίας-MME** (Σαμαράς&Ιορδανίδου, 2014).

Τελικά, η εικόνα κάθε κράτους στα MME μιας άλλης χώρας μας αποκαλύπτει στοιχεία τόσο για τη χώρα που παρουσιάζεται όσο και για τη χώρα που παρουσιάζει καθώς και για τη μεταξύ τους σχέση [Σαμαράς&Ιορδανίδου, 2014, με περαιτέρω παραπομπή σε Πλειό (2011)].

Επιστημολογικά, στο πεδίο της διαχείρισης της κρατικής εικόνας, σημείο αναφοράς αποτελεί **η μελέτη των Manheim&Albritton (1985)**, από την οποία προέκυψε μια τυπολογία τεσσάρων σταδίων ιδιαίτερα επιβοηθητική για την επικοινωνιακή διαχείριση

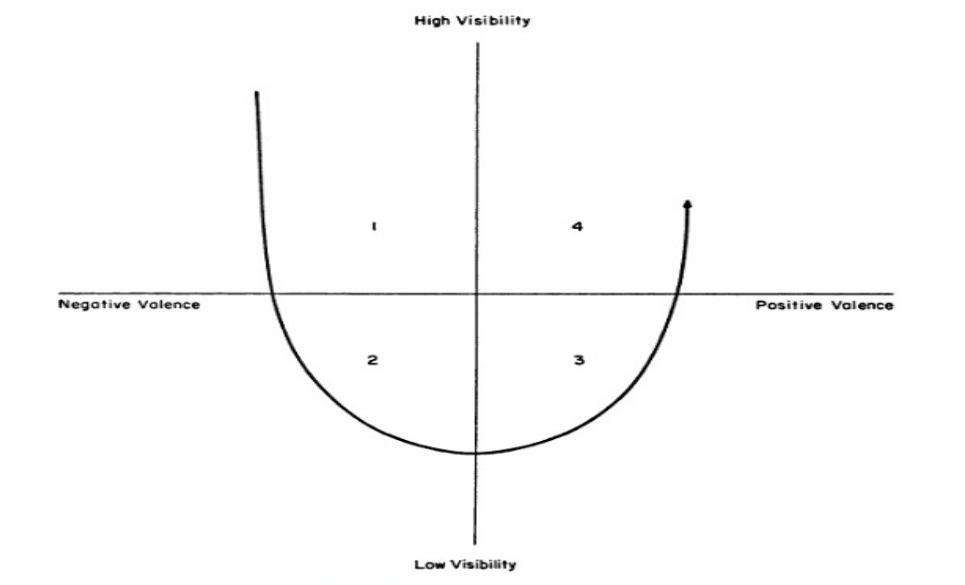
6 Ο όρος αποδίδεται στον Berglez, P. (2007).

7 Ενδεικτικά, Albritton, R.B. & J.B. Manheim (1985), Manheim, J.B. and R.B. Albritton (1984), Perry, D.K. (1987), Brewer P., Graf J., Willnat L. (2003). Ιδίως, επισημαίνεται ότι σε Wanta W., G. Golan and C.Lee (2004) και σε Kiousis, S. and Xu W. (2008), διαπιστώνονται θετικοί συσχετισμοί μεταξύ των αρνητικών μιντιακών αναπαραστάσεων για μια ξένη χώρα και των αρνητικών στάσεων απέναντι σε αυτή τη χώρα. Επίσης, από Entman R. (1989), προκύπτει ότι, εν γένει, η προβολή από τα media θεμάτων με τα οποία το κοινό δεν είναι εξοικειωμένο οδηγεί σε εντονότερη αλλαγή στάσης του κοινού σε σχέση με τα θέματα που βρίσκονται στην ημερήσια διάταξη για μεγαλύτερες χρονικές περιόδους.

8 Ενδεικτικά, Iyengar, S. (1991) και Mutz, D. (1998)

των κρατικών κρίσεων και σύμφωνα με την οποία η διεθνής εικόνα ενός κράτους διαμορφώνεται ως συνάρτηση της **ορατότητας και της αξιολόγησής του**. Ως ορατότητα νοείται η έκταση της μιντιακής κάλυψης που λαμβάνει, με όρους όγκου και προβολής του θέματος, υπό το πρίσμα μεταβλητών, όπως η φανερή ή όχι θέση του δημοσιεύματος στο μέσο, ο τονισμός, το μέγεθος του δημοσιεύματος και του τίτλου και η χρήση οπτικοακουστικών στοιχείων. Ως αξιολόγηση νοείται ο βαθμός στον οποίο το διαθέσιμο περιεχόμενο εξετάζει θετικά ή αρνητικά τη χώρα, σημειώνεται δε ότι και άλλες μελέτες⁹ έχουν αποδείξει ότι η ο θετικός, αρνητικός ή ουδέτερος τόνος της ειδησεογραφικής κάλυψης αποτελεί ουσιώδες στοιχείο της προεξάρχουσας θέσης στην ειδησεογραφία.

Τα τέσσερα πιθανά σενάρια που προκύπτουν από τη σχέση μεταξύ των δύο αυτών παραμέτρων αποτυπώνονται στο παρακάτω σχήμα:

α) η **ιδανική εικόνα** (4ο τεταρτημόριο), όταν μια χώρα απολαμβάνει υψηλή ορατότητα και συγκεντρώνει θετικές αξιολογήσεις στην ξένη χώρα. Αποτελεί ισχυρό δείκτη της ειδησεογραφικής έκφανσης της ήπιας ισχύος της (Σαμαράς&Ιορδανίδου, 2014, 231)

β) η **εικόνα του κράτους σε κρίση** (1ο τεταρτημόριο), όταν το κράτος εξακολουθεί να απολαμβάνει υψηλή ορατότητα, ωστόσο η αξιολόγησή του είναι έντονα αρνητική. Μάλιστα, ο παράγοντας της ορατότητας είναι κρίσιμος, καθώς όσο αυτή αυξάνεται,

⁹ Ενδεικτικά, Kioussis S. (2004).

τόσο εμβαθύνει η κρίση¹⁰. Για το λόγο αυτό, σε αυτό το στάδιο, οι συγγραφείς προτείνουν οι προσπάθειες αναπλαισίωσης να εστιάζουν στη μείωση της ορατότητας και όχι στη μεταστροφή του προσήμου της αξιολόγησης, αλλιώς ελλοχεύει ο κίνδυνος τέτοιες εμφανείς προσπάθειες να ερμηνευτούν ως προπαγάνδα και να μην καρποφορήσουν.

γ) **η άμβλυνση της κρίσης** (2ο τεταρτημόριο), όταν οι αρνητικές αξιολογήσεις εξακολουθούν, ωστόσο σε μικρότερη κλίμακα, αφού η ορατότητα περιορίζεται. Σε αυτή την περίπτωση, οι προσπάθειες αναπλαισίωσης πρέπει να δίνουν έμφαση στη βελτίωση της εικόνας παρά στον αποκλεισμό από την ατζέντα.

δ) **η επιδιόρθωση της εικόνας** (3ο τεταρτημόριο), όταν το κράτος, αξιοποιώντας τη χαμηλή ορατότητα της χώρας, προσπαθεί να αποκαταστήσει το πλήγμα που έχει δεχτεί η εικόνα του διεθνώς και να δημιουργήσει ένα θετικό συγκείμενο για τη χώρα που θα πυροδοτήσει εκ νέου θετικές αξιολογήσεις, ώστε, σε συνδυασμό με τη σταδιακή αύξηση της ορατότητας, να ανακάμψει στην αρχική ιδανική εικόνα (4ο τεταρτημόριο). Σημαντικό ρόλο εδώ παίζει και η δημόσια αποδοχή της νέας εικόνας.

Ιι. Ο καθορισμός της ημερησιας θεματολογίας (agenda setting)

Στην πολιτική ανάλυση, η **θεματολογία (agenda)** είναι ένα γενικό σύνολο πολιτικών αντιπαραθέσεων που, σε τρέχοντα χρόνο, νομίμως απασχολούν και εμπίπτουν στη δικαιοδοσία των οργάνων της πολιτείας (Cobb&Elder, 1983).

Η θεματολογία δεν είναι μία και ενιαία, αλλά συγκροτείται από (Δεμερτζής, 2002):

- α) τη θεματολογία των μέσων (**media agenda**), δηλαδή την ιεράρχηση των θεμάτων που προβάλλουν τα μέσα ενημέρωσης
- β) τη δημόσια θεματολογία (**public agenda**), δηλαδή τα δημόσια θέματα που το κοινό (η κοινή γνώμη) εντάσσει σε μια σειρά προτεραιότητας
- γ) την πολιτική θεματολογία (**policy agenda**), δηλαδή τις προτεραιότητες των πολιτικών ελίτ, προκειμένου να υιοθετήσουν και να εφαρμόσουν συγκεκριμένες πολιτικές.

Μεταξύ των συνισταμένων αυτών είναι βέβαιο ότι υπάρχει αλληλόδραση, κατά τους

¹⁰ Κατά τον ορισμό του McLonglin (1996), κρίση είναι το σύνολο των εσωτερικών και εξωτερικών προβλημάτων που απειλούν την ακεραιότητα, τη φήμη ή ακόμη και την ύπαρξη ενός ατόμου ή ενός οργανισμού..

Dearing και Rogers (1996, 22)¹¹ δε, η θεματολογία των ΜΜΕ επηρεάζει τη δημόσια θεματολογία, η οποία με τη σειρά της επιδρά στον καθορισμό της πολιτικής θεματολογίας και, έτσι, τελικά, **είναι τα ΜΜΕ που διαμορφώνουν τη γενική θεματολογία**. Αναλυτικότερα:

Η **θεωρία του καθορισμού της ημερήσιας διάταξης ή θεματολογίας (agenda setting)** είναι μία από τις θεμελιωδέστερες και **πλέον αναπτυγμένες διαχρονικά** για τη μελέτη των επιδράσεων των ΜΜΕ¹². Ήδη από τη δεκαετία του 1920, ο Αμερικανός Walter Lippman είχε ανάγει τα ΜΜΕ σε πρωταγωνιστικό παράγοντα επηρεασμού της κοινής γνώμης λόγω της απουσίας βιωματικής πολιτικής γνώσης εκ μέρους των πολιτών, που τους επιτρέπει να ορίζουν εκείνα τη δημόσια θεματολογία¹³. Ωστόσο, τυπικά, πατέρες της θεωρίας αυτής θεωρούνται οι McCombs και Shaw (1972)¹⁴ που πρώτοι την ανέπτυξαν στη δεκαετία του 1970 ως αντιπρόταση στη θεωρία περί ελαχίστων επιδράσεων των ΜΜΕ. Οι τελευταίοι, μελετώντας την μιντιακή κάλυψη της προεκλογικής εκστρατείας του 1968, κατέληξαν ότι ο βασικός τρόπος με τον οποίο τα μέσα επηρεάζουν την κοινή γνώμη είναι ακριβώς το γεγονός ότι **επιλέγουν να προβάλλουν ένα περιορισμένο μέρος μόνο των θεμάτων που προτείνονται από πολιτικούς και κοινωνικούς φορείς, αναδεικνύοντάς τα ως πιο σημαντικά και άξια προβολής από άλλα, που αποκλείονται από το πεδίο της πολιτικής δημοσιότητας**. Μεταγενέστερα δε, ο McCombs (2004) χαρακτήρισε ως πεμπτούσια της θεωρίας του ότι *“τα θέματα στα οποία οι ειδήσεις δίνουν έμφαση καταλήγουν με τον καιρό να θεωρούνται ως σημαντικά από το κοινό”*¹⁵.

Τα μέσα, δηλαδή, λένε στους ανθρώπους όχι τι να σκεφτούν, αλλά *περί τίνος* να σκεφτούν, κατά την κλασική πλέον ρήση του Bernard Cohen (1963).

11 Ιδίως, όσον αφορά την έρευνα για την επίδραση των ΜΜΕ στη διαμόρφωση της δημόσιας ατζέντας, βλ. τη συνοπτική παρουσίαση της οικείας βιβλιογραφίας σε Kang E. (2012, 15επ.)

12 Μόνο οι Dearing και Rogers κατέγραψαν στην παραπάνω μελέτη τους 389 τίτλους αναφορικά με την ημερήσια διάταξη ως το 1996. Για μια παλαιότερη μεν, αναλυτικά δομημένη δε παρουσίαση της εξέλιξης της θεωρίας αυτής, βλ. McCombs, M. & Shaw, D. L. (1993) *The evolution of agenda setting research: Twenty-five years in the marketplace of ideas*, Journal of Communication. 43 (2), pp. 58-67, όπου τονίζεται ότι κατά την πρώτη εικοσιπενταετία ζωής της η θεωρία αυτή αναπτύσσεται σταθερά, επεκτείνεται διαρκώς σε νέα ερευνητικά πεδία και αποτελεί μια κοινή ομπρέλα για πλήθος ερευνητικών παραδόσεων και εννοιών της επικοινωνίας.

13 Lippmann W. (1988) *Κοινή Γνώμη*, Αθήνα, Κάλβος, σελ. 322, όπου αναφέρεται ότι *“ο τύπος είναι σαν τη δέσμη ενός προβολέα που κινείται ολόγυρα ακατάπαυστα, φέρνοντας το ένα επεισόδιο μετά το άλλο από το σκοτάδι στην κοινή θέα”*.

14 McCombs M. & Shaw D. (1972) *The agenda- setting function of mass media*, Public Opinion Quarterly, 36 (2) pp.176-187.

15 McCombs, M. (2004) *Setting the agenda: The mass media and public opinion*, Cambridge, UK, PolityPress

Πρόκειται για μία **ανταγωνιστική προσέγγιση** της πολιτικής επικοινωνίας (Gerstlé, 2014), σύμφωνα με την οποία **τα MME λειτουργούν ουσιαστικά ως θερμοστάτες του συστήματος ορατότητας των προβλημάτων και των δρώντων που νομιμοποιούνται να διαχειριστούν τα προβλήματα αυτά** (Κουντούρη, 2011). Συνακόλουθα, ελέγχοντας ποια διακυβεύματα αναδεικνύονται και ποια αποκρύπτονται, καταλήγουν να **ασκούν κυρίαρχο ρόλο στη διαδικασία συγκρότησης και ορισμού των δημόσιων προβλημάτων**- ρόλο πολύ πιο σημαντικό από αυτόν που διαδραματίζουν στο στάδιο των διαδικασιών της διαμόρφωσης και εφαρμογής των δημόσιων πολιτικών.

Σημειώνεται ότι **η διαδικασία επιλογής των ειδήσεων είναι πολυπαραγοντική**, γίνεται, όμως, δεκτό ότι αυξημένη βαρύτητα έχουν αφενός οι ειδησεογραφικές αξίες που προσδιορίζουν την παραγωγή των ειδήσεων (*«media logic»*¹⁶) αφετέρου οι **οργανωσιακές πρακτικές και οι επαγγελματικοί κανόνες των MME**.

Ως προς τη *“μιντιακή λογική”*, κλασική είναι η έρευνα των Galtung&Ruge (1965), που επισημαίνουν ότι τα MME, λειτουργώντας **ως “πυλωροί”**, επιλέγουν ή απορρίπτουν μια είδηση με κριτήρια, όπως η (γρήγορη αλλά και σταθερή) εξέλιξή της στο χρόνο, η (δυναμική) κλιμάκωση της έντασής της, η σαφήνεια του γεγονότος, η κουλτούρα του κοινού και η σύνδεσή της είδησης με αυτή, ο απροσδόκητος χαρακτήρας της, καθώς και η συνάφειά της με την υπόλοιπη επικαιρότητα.

Αντίστοιχα, στις *“οργανωσιακές πρακτικές”* των MME συγκαταλέγεται η οργανωσιακή δομή των ειδησεογραφικών μονάδων, η επάρκεια του δημοσιογραφικού προσωπικού και οι οικονομικο-χρονικοί περιορισμοί της παραγωγής ειδήσεων (Κουντούρη, 2011).

Πολλοί είναι, τέλος, οι παράγοντες που επηρεάζουν την ένταση της επίδρασης της θεματολογίας στην κοινή γνώμη, μεταξύ των οποίων αναφέρουμε το βαθμό προβολής του θέματος και την αμεσότητα της βιωματικής εμπειρίας και άποψης του κοινού

16 Ο όρος αποδίδεται στους Altheide & Snow, που πρώτοι το 1979 επεξεργάστηκαν το ζήτημα της παραγωγής ειδήσεων ως διαδικασίας τόσο κατασκευής μηνύματος όσο και επιλογής της κατάλληλης μορφής παρουσίασής του (βλ. Altheide, D., & Snow, R.P. (1979) *Media Logic*, Beverly Hills, CA: Sage Publications). Ως media logic νοούνται όλοι οι οργανωτικοί, τεχνολογικοί και αισθητικοί παράγοντες, βάσει των οποίων κατηγοριοποιείται το υλικό και επιλέγεται ο τρόπος παρουσίασης. Κατά τον Bennett, κυρίαρχοι είναι η προσωποποίηση, η δραματοποίηση, η διαφοροποίηση, και η επιστροφή στην κανονικότητα (βλ. Bennett, W.L. (2003) *News: The politics of illusion* (5th ed). New York, Longman). Ο όρος αφορά επίσης τις επιδράσεις που έχουν τα media στους θεσμούς, προσέγγιση που αναπτύχθηκε ιδιαίτερα από τη θεωρία της “μεσοποίησης” της κοινωνίας.

(Δεμερτζής, 2002)¹⁷.

Σε αυτό το σημείο, θεωρούμε κρίσιμο να διευκρινίσουμε ότι η έμφαση της ημερήσιας διάταξης σε συγκεκριμένα θέματα σε βάρος άλλων δεν επηρεάζει μόνο τη **συγκριτική υπεροχή των θεμάτων**, αλλά μεταβάλλει επίσης τα στοιχεία με τα οποία το κοινό **αξιολογεί πολιτικά πρόσωπα, θεσμούς και δραστηριότητες**. Αυτό συμβαίνει γιατί οι πολίτες, μη έχοντας ενδελεχή γνώση για όλα τα πολιτικά ζητήματα και μη λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των γνώσεών τους κατά τη λήψη των πολιτικών τους αποφάσεων, τείνουν να βασίζονται στις πληροφορίες που έρχονται πιο εύκολα στο μυαλό τους. Κι αυτές που ανακαλούν στη μνήμη τους είναι κατά βάση **τα πλέον προβεβλημένα θέματα των ΜΜΕ, γιατί αυτά είναι τα πλέον προσβάσιμα** (Τσιλιγιάννης, 2004). Η δε προσβασιμότητα καθορίζεται εν μέρει από την συχνότητα (Higgins, 1981) και εν μέρει από την επικαιρικότητα της είδησης (Herr, Sherman & Fazio, 1983 και Srull & Wyer, 1980). Επιδρώντας, επομένως, στη διάταξη των προσβάσιμων πληροφοριών, τα ΜΜΕ μετασχηματίζουν ή και ανατρέπουν τα κριτήρια αξιολόγησης των πολιτών, αναπτύσσοντας έναν ακόμη “μηχανισμό έμμεσης πειθούς”(Gerstlé, 2014).

Αυτά υποστηρίζει η θεωρία της ιεράρχησης των κριτηρίων αξιολόγησης ή κρίσης κατά προτεραιότητα (*“priming theory”*), που αποτελεί **άμεση συνέπεια και χρονική επέκταση της θεωρίας της διαμόρφωσης της θεματολογίας** (Iyengar&Kinder, 1987) και αναδεικνύει την επίδραση που ασκούν τα ΜΜΕ στην κατασκευή της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, τη διάπλαση αντιλήψεων και την επιβεβαίωση ή αναθεώρηση στάσεων και προτύπων.

Επισημαίνεται ότι, σε αντίθεση με την παραπάνω διάσταση, ο Πλειός (2011) εξετάζει την προτεραιότητα (priming) ως δομικό γνώρισμα του ίδιου του περιεχομένου των μέσων, αφού **η ανάλυση της δημοσιογραφικής βαρύτητας μπορεί να γίνει (στα έντυπα) με τη συνδυασμένη μέτρηση της έκτασης του δημοσιεύματος, της παρουσίας του στην πρώτη σελίδα, καθώς και της σειράς στη στήλη/ σελίδα στην οποία δημοσιεύεται το άρθρο.**

¹⁷ Δεμερτζής, ο.π., όπου αναφέρεται ότι έχει αποδειχθεί ότι τα θέματα που προβάλλονται πρώτα επηρεάζουν περισσότερο τις προτεραιότητες του κοινού από ό, τι τα θέματα που προβάλλονται λιγότερο, με παραπομπή σε Iyengar& Kinder (1987) *News that matters. Television and American Opinion*, Chicago, The University of Chicago Press, σ. 45.

iii. Η ερμηνευτική πλαισίωση (framing)

Σε αντίθεση με τη θεωρία του καθορισμού της ημερήσιας θεματολογίας από τα MME και της κρίσης κατά προτεραιότητα που, κατά τον Scheufele, εκκινούν από την ίδια θεωρητική αφετηρία της ευκολίας του κοινού να έχει πρόσβαση στην ιεραρχημένη από τα MME πληροφόρηση, η θεωρία της πλαισίωσης (framing) αφορά μια βαθύτερη διαδικασία που πυροδοτείται από τη **χρήση συγκεκριμένων ερμηνευτικών σχημάτων**, που με τη σειρά τους ευνοούν συγκεκριμένες “αναγνώσεις” μιας κατάστασης (Παπαθανασόπουλος, Καραδημητρίου & Γιαννούλη, 2014, με παραπομπή σε Scheufele, 2000). Κατ' άλλη διατύπωση, η ερμηνευτική πλαισίωση “εκτείνεται πέρα από το **τι συζητάνε ή σκέφτονται οι άνθρωποι, το οποίο ερευνά η ημερήσια θεματολογία, στο πώς σκέφτονται και μιλάνε για τα θέματα στις ειδήσεις**” (Pan&Kosicki, 1993)¹⁸.

Σύμφωνα με την εκτενέστατη έρευνα που έχει γίνει στο πεδίο αυτό ήδη από τη δεκαετία του 1960-1970¹⁹, η πλαισίωση είναι, **κατά τον (δημοφιλέστερο) ορισμό του Entman** “*η διαδικασία του να επιλέγει κάποιος ορισμένες όψεις μιας δεδομένης πραγματικότητας και να τις καθιστά προεξάρχουσες σε ένα επικοινωνιακό κείμενο με τέτοιο τρόπο, ώστε να προωθείται ένας συγκεκριμένος τρόπος οριοθέτησης του προβλήματος, μια αιτιακή σχέση, ηθική αξιολόγηση ή/και πρόταση λύσης για το περιγραφόμενο ζήτημα*” (Entman, 1993).

Τα πλαίσια **προσδιορίζονται** (Entman, 1993) τόσο από αυτά που περιλαμβάνουν (“*what is prominently displayed*”) όσο και από αυτά που παραλείπουν να ενσωματώσουν (“*what is repressed*”) και, κυρίως, από τον τρόπο που κατηγοριοποιούνται οι παρατηρήσεις (“*how the observations are classified*”). Τονίζοντας ορισμένες μόνο όψεις εις βάρος άλλων, **τα πλαίσια τελικά προσδίδουν συγκεκριμένο νόημα στο ζήτημα αυτό, αφού θέτουν τις παραμέτρους με τις οποίες το κοινό προσλαμβάνει, ταυτοποιεί, συζητά, ερμηνεύει και αξιολογεί τα δημόσια**

¹⁸ Επίσης, ο McCombs, M. (2004), αν και παραδέχεται ότι υπάρχουν ομοιότητες μεταξύ της ερμηνευτικής πλαισίωσης και του agenda setting δεύτερου επιπέδου (attribute agenda setting έναντι του πρώτου επιπέδου issues agenda setting), υποστηρίζει ότι η πλαισίωση έχει ένα επιπλέον, συμπληρωματικό στοιχείο, ότι υπογραμμίζει όχι μόνο τις “επακόλουθες συνέπειες”, αλλά επίσης “*τη δύναμη να οργανώνει και δομεί τη σκέψη*”. Ομοίως, επισημαίνει ότι η πλαισίωση περιορίζεται στα κεντρικά θέματα ή τις κυρίαρχες οπτικές, όπως έχουν παρατηρήσει πολλοί μελετητές.

¹⁹ Ενδεικτικά, Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000), Entman R. (1991), Gamson, W. (1992), Goffman, E., (1974), Graber, D. (1993), Iyengar (1991), Neuman, W.R., Just M.R. & Crigler, (1992), Tuchman, G.(1978), Gamson W & Modigliani A. (1989), De Vreese, C.H. (2004).

γεγονότα (Tuchman, 1978), συνδέοντάς τα πιο καθαρά με την πολιτική στρατηγική (Reese, 2007)²⁰. Τελικά, η επιλεκτική αυτή νοηματοδότηση καθορίζει αναλόγως την **αντίδραση** του κοινού απέναντι στα γεγονότα και πυροδοτεί τον ανταγωνισμό των ελιτ για τη διαμόρφωση των κυρίαρχων πλαισίων.

Οι διαδικασίες πειθούς, η λειτουργία του μηχανισμού παραγωγής των ειδήσεων, η συστηματική κινητοποίηση των πολιτιστικά διαθέσιμων ερμηνευτικών πλαισίων εξαιτίας κρίσιμων γεγονότων και η ανάδυσή τους σε κεντρικό αντιληπτικό προπέτασμα οριοθετούν τον κοινωνικό διάλογο και καθορίζουν αυτό που οι Gamson και Modigliani ονομάζουν πολιτιστικό περίγυρο ή νοηματική οικολογία ενός θέματος- το σύνολο δηλαδή των ερμηνειών, πλαισίων, σχημάτων, κωδικών λέξεων και πλεγμάτων συνεκδοχών που είναι διαθέσιμα σε μια κοινωνία και μπορούν να ενεργοποιηθούν για να ερμηνεύσουν το κάθε ζήτημα, όποτε αυτό ξαναεμφανιστεί (Σαμαράς&Ιορδανίδου, 2014)²¹.

Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αναδείξει μέχρι σήμερα μια μεγάλη τυπολογία πλαισίων που απαντώνται συχνά στην ειδησεογραφία²², αν και όχι απαραίτητα ταυτόχρονα, εκκινώντας από παράγοντες, όπως οι ειδησεογραφικές πηγές, οι μιντιακοί θεσμοί και το κοινωνικό υπόβαθρο της μιντιακής πρακτικής. Η πιο γνωστή διάκριση πλαισίωσης είναι αυτή που καθιέρωσε ο Iyengar (1991) σε “περιπτωσιολογική” (episodic) και “θεματική” (thematic), με κριτήριο την εστίαση στην απόδοση αιτιότητας²³. Άλλες διαδεδομένες πλαισιώσεις είναι η **πενταμερής διάκριση των Semetko και Valkenburg (2000) σε πλαίσιο σύγκρουσης, απόδοσης ευθυνών, οικονομικών συνεπειών, ηθικής και ανθρώπινου ενδιαφέροντος (που αφενός συστηματοποίησε ταξινομήσεις προγενέστερων ερευνητών, αφετέρου υιοθετήθηκε έκτοτε ευρύτατα**

20 Ο Reese χαρακτηρίζει την πλαισίωση συμπεριληπτικά και εύστοχα ως “μοντέλο που γεφυρώνει ποιοτικά και ποσοτικά, εμπειρικά και ερμηνευτικά, ψυχολογικά και κοινωνιολογικά, ακαδημαϊκά και επαγγελματικά στοιχεία του μελετούμενου ζητήματος”

21 Οι συγγραφείς παραπέμπουν περαιτέρω σε Samaras Ath (2002), Θεοδωρακόπουλο Π. (2006), Gamson W.A.&Modigliani A. (1989). Ιδίως, οι τελευταίοι μιλούν για “μιντιακά πακέτα” (media packages”), δηλαδή ερμηνευτικά σύνολα με εσωτερική δομή, πυρήνας των οποίων είναι μια κεντρικά οργανωμένη ιδέα, το πλαίσιο, που νοηματοδοτεί σχετικά γεγονότα, υπονοεί ένα εύρος θέσεων (και όχι μία μόνο), προσφέρει διαφορετικά περιεκτικά σύμβολα και μπορεί να αποτυπωθεί με μια φράση-κλειδί.

22 Ο Πλειός (2011) κάνει λόγο για “πλαισιακό πλουραλισμό” και “έκρηξη πλαισίωσης”, ωστόσο επισημαίνει ότι το φαινομενικό χάος του πλαισιακού πλουραλισμού διαθέτει οργάνωση, που προκύπτει όχι από το κριτήριο της μεθοδολογίας, αλλά από την οντολογία της κοινωνικής δράσης.

23 Η περιπτωσιολογική πλαισίωση στρέφει τη προσοχή προς τα ίδια τα συγκεκριμένα γεγονότα και όχι στα αίτια, όπως η θεματική που εξετάζει τα ζητήματα εντός ενός γενικότερου πλαισίου, ως παράγωγο μιας ευρύτερης συνθήκης. Σύμφωνα δε με τον Gross, K. (2008), η επεισοδιακή πλαισίωση ενεργοποιεί κατά κανόνα το ανθρώπινο ενδιαφέρον και το συναίσθημα του δέκτη.

στη μελέτη των μέσων ενημέρωσης), του Koeing (2004) σε γενικά πλαίσια (“*generic frames*”, που δίνουν έμφαση σε σχήματα δομής) και πλαίσια περιεχομένου (που διακρίνονται περαιτέρω σε “υπερ-πλαίσια” και “μετααφηγηματικά”), καθώς και των Cappella και Jamieson (1997) μεταξύ θεματικής και στρατηγικής πλαισίωσης (με τη δεύτερη να παρουσιάζει τα πολιτικά γεγονότα με όρους αθλητισμού ή πολέμου, δηλαδή ως πεδίο ανταγωνισμού αντιμαχόμενων μερών με στόχο τη νίκη).

2. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ- ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

α) ΣΚΟΠΟΣ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να εξετάσει την αντίδραση του βρετανικού τύπου απέναντι στην προσφυγική κρίση που έπληξε την Ελλάδα, την επίδρασή της στην εικόνα της χώρας και το ρόλο που έπαιξε η επιλογή της θεματολογίας και της πλαισίωσης των μέσων ενημέρωσης στη διαμόρφωση αυτής της εικόνας. Σε δεύτερο επίπεδο, τα πορίσματα της έρευνάς μας θα αξιοποιηθούν για την χάραξη μιας βέλτιστης επικοινωνιακής πολιτικής.

β) ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ

Αποφασίσαμε να εστιάσουμε την έρευνά μας ειδικότερα στο βρετανικό τύπο για μια σειρά από λόγους που ανάγονται τόσο στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Ηνωμένου Βασιλείου την περίοδο εκδίπλωσης της προσφυγικής κρίσης όσο και στις διμερείς σχέσεις της με την Ελλάδα.

Κατ' αρχάς, το Ηνωμένο Βασίλειο είναι η χώρα που **εναντιώθηκε όσο λίγες στην αναθεώρηση του Κανονισμού του Δουβλίνου**, εμμένοντας στην εγκατάσταση των αιτούντων άσυλο στην χώρα πρώτης υποδοχής (δηλαδή κυρίως στην Ελλάδα και την Ιταλία) και υπενθυμίζοντας το ιδιαίτερο καθεστώς που η ίδια απολαμβάνει, έχοντας εξαιρεθεί από την κοινή μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης (Rankin&Watt, 2016)²⁴.

Στο ίδιο πνεύμα, **απέφυγε με κάθε τρόπο να αναλάβει το βάρος της προσφυγικής**

²⁴ Είναι ιδιαίτερα αντιπροσωπευτική η δήλωση που έκανε ο Πρωθυπουργός της Μ. Βρετανίας David Cameron στις 7 Μαρτίου 2016, προσερχόμενος στη Σύνοδο ΕΕ- Τουρκίας: “*We have an absolutely rock-bottom opt-out from these things, so there is no prospect of Britain joining a common asylum process in Europe. We will have our own approach, our own way of doing things, keeping our own borders. It underlines the best of both worlds, the special status we have.*” (Danzig, 2016)

κρίσης, παρά τις σφοδρές επικρίσεις που δέχτηκε για αυτή την ανεπαρκή στάση της²⁵. Την ώρα που η Καγκελάρια Merkel άνοιγε τα σύνορα της Γερμανίας στους πρόσφυγες, καλωσορίζοντάς τους, η τότε Υπουργός Εσωτερικών Theresa May αρνούσαν τη συμμετοχή της χώρας της σε επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης στη Μεσόγειο, υποστηρίζοντας σθεναρά ότι κάτι τέτοιο θα λειτουργούσε ως δέλεαρ για την προσέλκυση ακόμη περισσότερων προσφύγων και μεταναστών (Travis, 2014). Αν και βάσει του πληθυσμού της θα έπρεπε να έχει δεχτεί περίπου 240.000 πρόσφυγες το 2014 και 2015, δέχτηκε μόλις 85.000 (Lambert, 2016). Δε συμμετείχε σε κανένα πρόγραμμα επανεγκατάστασης προσφύγων και αρκέστηκε στην παροχή (σημαντικής) οικονομικής ανθρωπιστικής βοήθειας προς τους γείτονες της Συρίας που ανέλαβαν κατεξοχήν την υποδοχή των προσφύγων (Λίβανο, Ιορδανία και Τουρκία)²⁶. Στο ίδιο πλαίσιο, υπεραμύνθηκε σθεναρά της Συμφωνίας ΕΕ- Τουρκίας τον Μάρτιο του 2016 που τους κρατούσε εν πολλοίς μακριά από τα σύνορά της και έστειλε αρκετό διοικητικό προσωπικό στην Ιταλία και την Ελλάδα, για να συνδράμει στην καταγραφή των αιτημάτων ασύλου.

Από την άλλη, το ενδιαφέρον του Ηνωμένου Βασιλείου για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος ήταν εντονότερο από άλλες χώρες, διότι έπρεπε να το αντιμετωπίσει και υπό το πρίσμα της **“ζούγκλας του Καλαί”**, όπου επίσης κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια, για να μην ανοίξει νόμιμη οδός των αιτούντων ασύλο προς το εσωτερικό της χώρας. Τελικά, μόνο μπροστά στην παγκόσμια κατακραυγή για τις ανθρωπιστικές συνθήκες του εκεί προσφυγικού καταυλισμού, δέχτηκε 750 ασυνόδευτα παιδιά, ως όρο για το κλείσιμο του καταυλισμού (Dearden, 2016).

Αυτή η ιδιαίτερα αρνητική στάση του Ηνωμένου Βασιλείου απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα οπωσδήποτε συνδέεται και με τη δυναμική άλλων συσχετισμών στο εσωτερικό της χώρας την ίδια περίοδο. Πέρα από τη βαριά σκιά του δημοψηφίσματος για την ανεξαρτησία της Σκωτίας τον Σεπτέμβριο του 2014, υπέρ

²⁵ Ενδεικτικά, ο νομικός κόσμος του Ηνωμένου Βασιλείου τον Οκτώβριο του 2015 απήθυνε κάλεσμα για άμεση ανάληψη δράσης εκ μέρους της κυβέρνησης, ώστε να ανταποκριθεί στην προσφυγική κρίση με ανθρωπιά και αποτελεσματικότητα, παίρνοντας περισσότερους από τους 20000 Σύρους πρόσφυγες που είχε ανακοινώσει ότι θα δεχτεί. Για το λόγο αυτό, δημοσίευσαν ένα σχετικό κείμενο υπογεγραμμένο από 345 επιφανείς δικαστές, δικηγόρους, ακαδημαϊκούς και συμβούλους της Βασίλισσας (Perma, 2015).

²⁶ Προκύπτει από έρευνα του νομικού τμήματος της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου των ΗΠΑ (Anhalt, 2016), που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2016 και όπου σημειώνεται ότι στο τέλος του 2015, το Ηνωμένο Βασίλειο ήταν ο δεύτερος μεγαλύτερος δωρητής διεθνώς, δεσμεύοντας περίπου 1,85 δις δολάρια Αμερικής για να βοηθήσει τους Σύρους πρόσφυγες και την περιοχή.

της οποίας τάχθηκε το σημαντικό ποσοστό του 44,7%, ακόμη κρισιμότερο ήταν **το ζήτημα της αποχώρησης της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ευρύτερα αποκαλούμενο Brexit, ως σύντμηση του British exit), η διαχείριση του οποίου συνέπεσε πλήρως χρονικά με το ξέσπασμα και την κορύφωση της προσφυγικής κρίσης**. Συγκεκριμένα, λίγο πριν τις εκλογές του Μαΐου 2015, ο Πρωθυπουργός David Cameron δεσμεύτηκε ότι, αν εκλεγεί, θα προκηρύξει δημοψήφισμα με αντικείμενο την παραμονή της χώρας στην Ένωση. Πράγματι, το δημοψήφισμα προκηρύχθηκε στις 20 Φεβρουαρίου 2016 για την 23η Ιουνίου 2016, οπότε και το 51,9% ψήφισε υπέρ της αποχώρησης από την Ένωση. Πολιτικοί και αναλυτές απέδωσαν το αποτέλεσμα και στην “πολιτική ανοιχτών θυρών” της Καγκελαρίου Merkel στη διαχείριση του προσφυγικού [ενδεικτικά, Bittner (2016) και Parfitt (2016)]. Σε όλα αυτά, πρέπει να προστεθεί και η άνοδος στην εγχώρια πολιτική σκηνή του **ευρωσκεπτικιστικού, λαϊκιστικού κόμματος UKIP**, που το 2014-2016 απέκτησε εξέχουσα θέση στο δημόσιο λόγο, με σαφή προσανατολισμό υπέρ μιας αυστηρής μεταναστευτικής πολιτικής²⁷.

Ωστόσο, πέρα από την αδιαμφισβήτητη ιδιαιτερότητα της συγκεκριμένης συγκυρίας, όπως προκύπτει από τη διεθνή βιβλιογραφία, **ο βρετανικός τύπος διάκειται διαχρονικά αρνητικά απέναντι στο προσφυγικό-μεταναστευτικό πρόβλημα**, πράγμα που ενίσχυσε την επιλογή μας να μελετήσουμε τον βρετανικό τύπο έναντι άλλων. Συγκεκριμένα, όπως επισημαίνουν οι Berry et. al. (2015), στην έρευνα που έκαναν για την Επιτροπή του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (στηριγμένοι σε πλούσια βιβλιογραφία και αρθρογραφία), μετά την άνοδο στην κυβέρνηση του Νέου Εργατικού Κόμματος (1997-2010)²⁸, όσο εντατικοποιούνταν η θέσπιση αυστηρότερων πολιτικών για την απέλαση ανεπιθύμητων μεταναστών, τόσο η μετανάστευση αποτυπωνόταν ως “*πρόβλημα*” στα βρετανικά μέσα ενημέρωσης (ιδίως τα tabloids), που κατασκεύαζαν μια “*απάνθρωπη, αρνητική, σχεδόν εχθρική εικόνα*” για το φαινόμενο, εν είδει “*ηθικού πανικού*”, με τους επιχειρούντες να φτάσουν στη Βρετανία να παρουσιάζονται ως άτομα “*απειλητικής, ανέντιμης, δόλιας συμπεριφοράς και/ή καρπωτές της κοινωνικής πρόνοιας και των δημόσιων πόρων, όπως η εκπαίδευση, η υγεία και η στέγαση*”.

Γίνεται, επομένως, φανερό ότι η μελέτη του τύπου μιας χώρας που στέκεται ιδιαίτερα κριτικά απέναντι στο προσφυγικό πρόβλημα εν γένει αλλά και ad hoc απέναντι στην

²⁷ Ενδεικτικά, Stewart (2015).

²⁸ Anhalt (2016), όπου γίνεται αναλυτική παρουσίαση του θεσμικού πλαισίου και των ποσοστών προσφύγων και αιτούντων άσυλο που έχει δεχτεί το Ηνωμένο Βασίλειο ως το 2015. Για μια αναλυτικότερη καταγραφή των προσφυγικών ροών στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά το 2015 και τις οικείες πολιτικές, βλ. Refugee Council (2018).

τρέχουσα προσφυγική κρίση αποτελεί **ιδανική συνθήκη για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων, που θα μας βοηθήσουν κατόπιν να χαράξουμε μια βέλτιστη επικοινωνιακή στρατηγική.**

Πολλώ δε μάλλον, όταν πρόκειται για μια χώρα με την οποία έχουμε **ιστορικούς δεσμούς** (ήδη από την Ελληνική Επανάσταση και τη σύσταση του κράτους), **στενή συνεργασία στο πλαίσιο διεθνών θεσμών** (NATO και μέχρι πρόσφατα Ε.Ε.), **διπλωματικές επαφές** σε όλο το φάσμα των διμερών σχέσεών μας (με συχνές ανταλλαγές επισκέψεων υψηλού επιπέδου και διαβουλεύσεις σε υπηρεσιακό επίπεδο), **εκτενή οικονομική συνεργασία** (ιδίως στους τομείς της ναυτιλίας, του τουρισμού, των επενδύσεων και του εμπορίου) και στην οποία εδράζεται **μία από τις πιο ενεργές ελληνικές κοινότητες παγκοσμίως** (η Ελλάδα αριθμεί στο Ηνωμένο Βασίλειο περίπου 40-45.000 μόνιμα εγκατεστημένους ομογενείς, με ισχυρή παρουσία της Ελληνορθόδοξης Εκκλησίας και δραστηριότητα τουλάχιστον 20 ελληνικών πολιτιστικών, φιλανθρωπικών και επαγγελματικών συλλόγων) (Υπουργείο Εξωτερικών, 2018).

Συμπερασματικά, εάν πράγματι η Ελλάδα ενδιαφέρεται να διατηρήσει και να ενισχύσει τους μακράιωνους και πολυδιάστατους δεσμούς της με το Ηνωμένο Βασίλειο, κατά το δυνατόν ανεπηρέαστη από τους κλυδωνισμούς που το Brexit αναμένεται να επιφέρει παγκοσμίως, θα πρέπει να μελετηθεί προσεκτικά και εκ των προτέρων κάθε παράγοντας που μπορεί να δυναμιτίσει τις διμερείς σχέσεις.

γ) ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Από την επισκόπηση της βιβλιογραφίας, την προσωπική μας αντίληψη και την εμπειρία της πρακτικής άσκησης στο Τμήμα Διεθνούς Ενημέρωσης της Γενικής Γραμματείας Ενημέρωσης και Επικοινωνίας αντλείται μια σειρά από βασικές υποθέσεις σε σχέση με το περιεχόμενο των βρετανικών δημοσιευμάτων που αφορούν την προσφυγική κρίση στην Ελλάδα.

Υπόθεση 1η: Η εικόνα της Ελλάδας που εμφανίζεται στον βρετανικό τύπο ήταν μεταβαλλόμενη μέσα στο χρόνο. Ωστόσο, υποθέτουμε ότι κυρίαρχη εικόνα ήταν αυτή μιας “*χώρας σε κρίση*”, δηλαδή μιας χώρας που προβλήθηκε εκτενώς και με αρνητικό

πρόσχημο, ως κεντρικό πεδίο ανάπτυξης της προσφυγικής κρίσης.

Υπόθεση 2η: Ο βρετανικός τύπος συγκρότησε την προσφυγική κρίση ως δημόσιο πρόβλημα που παρουσιάστηκε καταρχήν με όρους ανθρωπισμού.

Υπόθεση 3η: Στον βρετανικό τύπο, το προσφυγικό πρόβλημα παρουσιάστηκε ως πεδίο άσκησης ευρωπαϊκής και όχι εθνικής (ελληνικής) πολιτικής, με υπεύθυνους για τη διαχείρισή του τους ευρωπαϊκούς και όχι τους εθνικούς (ελληνικούς) θεσμούς.

Για να ελεγχθούν οι παραπάνω υποθέσεις εργασίας, αποφασίσαμε να καταγράψουμε την εικόνα της Ελλάδας και του προσφυγικού προβλήματος που αντιμετώπισε, όπως παρουσιάζονται στα δημοσιεύματα των βρετανικών εφημερίδων. Συγκεκριμένα, για τη μελέτη των τελευταίων, θέσαμε τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα:

- i. Πώς διαμορφώνεται η εικόνα της Ελλάδας σε όρους ορατότητας;
- ii. Πώς διαμορφώνεται η εικόνα της Ελλάδας σε όρους αξιολόγησης;
- iii. Ποια είναι η κυρίαρχη ειδησεογραφική θεματολογία κάθε μέσου κατά την κάλυψη της προσφυγικής κρίσης;
- iv. Ποια είναι τα κυρίαρχα ερμηνευτικά πλαίσια κάθε μέσου κατά την κάλυψη της προσφυγικής κρίσης;

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

α) ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η μέθοδος που χρησιμοποιήσαμε είναι η **ανάλυση περιεχομένου**, δηλαδή μια μέθοδος μελέτης και ανάλυσης της επικοινωνίας με συστηματικό, αντικειμενικό και ποσοτικό τρόπο, με σκοπό τη μέτρηση μεταβλητών (Kerlinger, 1986)²⁹. Την επιλέξαμε **ως καταλληλότερη** για την παρατήρηση ειδησεογραφικού υλικού, **γιατί** επιτρέπει την εξέταση **τόσο του φανερού όσο και του λανθάνοντος περιεχομένου** των ερευνώμενων πληροφοριών, πληρώντας ταυτόχρονα τα **κριτήρια της επιστημονικής μεθόδου**, δηλαδή την αντικειμενικότητα/διϋποκειμενικότητα (objectivity/intersubjectivity), τον εκ των προτέρων σχεδιασμό (a priori design), την αξιοπιστία (reliability), την

²⁹ Επίσης, σε Neuendorf (2002) παρατίθενται συγκεντρωτικά αρκετοί ακόμη ορισμοί της μεθόδου αυτής.

εγκυρότητα (validity), τη δυνατότητα γενίκευσης (generalizability), την επαναληψιμότητα (replicability) και τη δυνατότητα ελέγχου υποθέσεων (hypothesis testing).³⁰ Εξυπηρετεί επίσης τη διαχείριση **μεγάλου όγκου** δεδομένων και προσφέρει τη **δυνατότητα συγκριτικής ανάλυσης** μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών νοημάτων. Εν προκειμένω, επιλέξαμε μια περισσότερο **ποιοτική παρά ποσοτική προσέγγιση, διότι** θεωρούμε ότι για τον έλεγχο των ερευνητικών υποθέσεων, πέρα από την απλή καταγραφή των στατιστικών στοιχείων, είναι απαραίτητη η **ερμηνεία** του μελετωμένου υλικού και ο **συσχετισμός** των νοημάτων του, πολλώ δε μάλλον αφού πρόκειται για (πολύσημο) δημοσιογραφικό λόγο.

Περαιτέρω, επιλέξαμε να καταγράψουμε την ειδησεογραφία, όπως αποτυπώθηκε στο διεθνή τύπο και όχι στην τηλεόραση, διότι γιατί έχει αποδειχθεί ότι **οι θεματολογίες των εφημερίδων επηρεάζουν τους αναγνώστες σε πιο μακροχρόνια βάση από ό, τι η θεματολογία της τηλεόρασης** [Curran&Seaton, (1988) και Bruce, MacKuen&Coombs (1981)].

Κριτήριο για την επιλογή των ερευνώμενων μέσων ενημέρωσης αποτέλεσε, πέρα από την αναγκαία **ενασχόλησή τους με θέματα διεθνούς ενδιαφέροντος**, η **επισκεψιμότητα** των ηλεκτρονικών τους σελίδων, ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοπιστία των αποτελεσμάτων όσον αφορά τον αριθμό των χρηστών τους, καθώς και η **δημοσιογραφική τους κουλτούρα** (“quality press” έναντι “tabloid”), που τους εξασφαλίζει μια σημαίνουσα θέση τους στο δημοσιογραφικό σύστημα, υπό την έννοια ότι αυτά τα μέσα **παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση της ατζέντας (“strong agenda setting effect”), διαβάζονται από τους διαμορφωτές γνώμης και επηρεάζουν το ευρύ κοινό.** Επιπρόσθετα, συνεκτιμώντας τη θεωρία της επαλληλίας του πολιτικο-επικοινωνιακού συστήματος (*media-party parallelism*)³¹, σκόπιμα επιλέξαμε εφημερίδες που εκφράζουν **διαφορετικές πλευρές των κεντρικών διαιρετικών τομών του πολιτικού συστήματος (δεξιόστροφη-αριστερόστροφη προσέγγιση),** ώστε να καταγράψουμε τα **κυριότερα ιδεολογικά πλαίσια** της δημοσιογραφικής κάλυψης και

³⁰ Αναλυτικότερα, για την εφαρμογή αυτών των κριτηρίων, βλ. Neuendorf (2002). Για τις χρήσεις, τους περιορισμούς, τη διαδικασία και την αξιοπιστία αυτής της επιστημονικής μεθόδου, επιπρόσθετα βλ. ενδεικτικά Wimmer R. & Dominick J.R. (2014), Riff, D., Lacy, S., Fico, F. (201), Russell, B.H. (1994), Krippendorff, L. (2004).

³¹ Σύμφωνα με τους Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004), τα διάφορα μέσα ενημέρωσης αντικατοπτρίζουν συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις στο περιεχόμενό τους. Ο βαθμός επαλληλίας ανάμεσα στα MME και στο κόμμα εξαρτάται από τις πολιτικές διασυνδέσεις των ιδιοκτητών και των δημοσιογράφων, τις συνεργασίες των δημοσιογράφων και το κοινό.

να αποτυπώσουμε όλο το εύρος των θεματικών που απασχόλησαν την ειδησεογραφία.

Με βάση όλα τα παραπάνω επιλέχθηκαν προς μελέτη οι ηλεκτρονικές ιστοσελίδες δύο ιδιωτικών, ειδησεογραφικών εφημερίδων, της *The Guardian* (εφεξής «Guardian») και της *The Daily Telegraph* (εφεξής «Telegraph», όπως είναι και ευρύτερα γνωστή). Ο Guardian είναι σε επισκεψιμότητα το 94ο site στη Μ. Βρετανία και θεωρείται κυρίαρχη φιλελεύθερη, κεντροαριστερή εφημερίδα, προσκείμενη στο Εργατικό Κόμμα³² Ιδρύθηκε το 1821 και θεωρείται εφημερίδα ερευνητικής δημοσιογραφίας³³. Αντίστοιχα, η Telegraph είναι το 56ο σε επισκεψιμότητα site της Βρετανίας³⁴ θεωρείται δεξιού προσανατολισμού, παραδοσιακά συνδεδεμένη με το κόμμα των Συντηρητικών. Ιδρύθηκε το 1855 και διακρίνεται για τον ποιοτικό δημοσιογραφικό της λόγο³⁵.

Πηγή των δημοσιευμάτων ήταν η μηχανή αναζήτησης των ιστοσελίδων τους με κριτήριο τις λέξεις κλειδιά “refugee” AND “Greece” και εξετάστηκαν τα δημοσιεύματα που αναρτήθηκαν κατά το χρονικό διάστημα **01.01.2016** έως **31.03.2016**. Η σε βάθος μελέτη ενός ειδησεογραφικού τριμήνου μας δίνει τη δυνατότητα να εξετάσουμε αν και πώς μεταβλήθηκε το περιεχόμενο και η πλαισίωση με το πέρασμα του χρόνου. Την επιλογή του παραπάνω χρονικού διαστήματος υπαγόρευσε **η σημασία του εν λόγω τριμήνου από άποψη όγκου, ποικιλίας και σπουδαιότητας των γεγονότων που έλαβαν χώρα σε συνδυασμό με την συγκρότησή του ως τελευταίας περιόδου αυξημένου δημοσιογραφικού ενδιαφέροντος (βλ. εισαγωγή, σελ. 10)**³⁶.

32 Αν και στο site του Guardian, η αριστερή του τοποθέτηση αναφέρεται ρητά μόνο για το χρονικό διάστημα μέχρι το 1986 (<https://www.theguardian.com/gnm-archive/2002/jun/06/1>), εντούτοις στη wikipedia (https://en.wikipedia.org/wiki/The_Guardian), η εφημερίδα χαρακτηρίζεται ως “center-left” και υποστηρικτής των Liberal Democrats, το δε κοινό της προσδιορίζεται ως ανήκον “generally on the mainstream left of British political opinion”. Γίνεται επίσης μνεία στον νεολογισμό “Guardian reader” και “Guardianista”, που συνεκδοχικά χρησιμοποιείται, για να δηλώσει τον αναγνώστη που κλίνει προς τα αριστερά ή ακολουθεί τις πολιτικά ορθές τάσεις.

33 Για παράδειγμα, από τον Guardian ξεκίνησε το θέμα των Wikileaks (NSA files), των Panama Papers και των Paradise Papers, έρευνες για τις οποίες η εφημερίδα βράβευτηκε (βλ. <https://www.theguardian.com/info/about-guardian-us>)

34 Η κατάταξη των δύο εφημερίδων προέρχεται από τον ανεξάρτητο πάροχο υπηρεσιών επισκεψιμότητας www.alexa.com την 12.11.2018. Βάσει της ίδιας μέτρησης, ο Guardian βρίσκεται στην 146η θέση της παγκόσμιας κατάταξης και η Telegraph στην 643η.

35 Για παράδειγμα, το 2009 αποκάλυψε το σκάνδαλο των κοινοβουλευτικών εξόδων (<https://corporate.telegraph.co.uk/about-us/>), ενώ το 2004 έλαβε το βραβείο “Ομάδας της χρονιάς” για την κάλυψη του πολέμου στο Ιράκ (https://en.wikipedia.org/wiki/The_Daily_Telegraph). Στο τελευταίο σύνδεσμο παρατίθενται και πληροφορίες που επιβεβαιώνουν τον δεξιό προσανατολισμό της, ενώ σημειώνεται ότι η εφημερίδα συχνά προσδιορίζεται (ιδίως από σατυρικά έντυπα) ως “Torygraph”.

36 Πρόκειται για αυτό που ο Chilton (1987) αποκαλεί “κρίσιμες στιγμές λόγου” (critical discourse moments). Ειδικότερα, υποστηρίζει ότι οι δημοσιογράφοι αναζητούν την “αναστάτωση” (pegs), δηλαδή γεγονότα που παρέχουν την ευκαιρία για ευρύτερη και πιο μακροπρόθεσμη κάλυψη και σχολιασμό, κατά τη διάρκεια των οποίων διαμορφώνονται (και άρα εντοπίζονται) ευκολότερα τα ποικίλα ερμηνευτικά

Στην έρευνα συμπεριλήφθηκαν όλα τα δημοσιεύματα που είχαν **άμεσες** αναφορές στην Ελλάδα, ενώ εξαιρέθηκαν μόνο τα γράμματα αναγνωστών, ως μη απηχούντα τις απόψεις των εφημερίδων. Έτσι, συνολικά προέκυψαν **189 δημοσιεύματα, εκ των οποίων 99 της εφημερίδας Guardian και 90 της Telegraph**, που κρίθηκε προτιμότερο να μελετηθούν στο σύνολό τους, **χωρίς** τη διενέργεια **δειγματοληψίας**, για την πληρότητα της παρούσας έρευνας (Παράρτημα 1 και 2).

Ως **μονάδα ανάλυσης** ορίστηκε κάθε δημοσίευμα που εμφανίστηκε για πρώτη φορά στο ψηφιακό μέσο.

Μετά τη συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων, καταρτίστηκαν τα (αρχικά και τελικά) πρωτόκολλα ανάλυσης περιεχομένου (**codebooks**), **με αμοιβαία αποκλειόμενες και εξαντλητικές κατηγορίες**, όπως εξηγείται στην αμέσως κατωτέρω ενότητα. Ακολούθησε η ανάλυσή τους με περιγραφικές στατιστικές μεθόδους (ποσοστά, μέσοι όροι, διάμεσοι, επικρατούσες και ακραίες τιμές, τεταρτημόρια), που προκρίθηκαν ως καταλληλότερες, ώστε να αποκαλυφθούν οι συσχετίσεις και να ελεγχθούν οι υποθέσεις εργασίας.

β) ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

i. Για την αποτίμηση της διεθνούς εικόνας της χώρας:

Κάναμε χρήση του σχήματος των τεσσάρων σταδίων διαχείρισης της κρατικής εικόνας των Manheim&Albritton. Έτσι, η αποτίμηση της αξιολόγησης της χώρας έγινε στην **τριβάθμια κλίμακα “θετικού”, “ουδέτερου”, “αρνητικού”** δημοσιεύματος για τη χώρα, ενώ η “ορατότητα” της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο προσδιορίστηκε με τη χρήση των παρακάτω μεταβλητών:

A) Είδος δημοσιεύματος

- α) απλές ειδήσεις- πρακτορειακά δημοσιεύματα
- β) άρθρα γνώμης
- γ) αναλύσεις
- δ) κύρια άρθρα (editorial)

ε) ρεπορτάζ/ανταποκρίσεις

B) Μέγεθος δημοσιεύματος

Γ) Στήλη

Δ) Χρήση πολυμέσων

- α) σύνολο φωτογραφιών
- β) μέσος όρος φωτογραφιών/δημοσίευμα
- γ) σύνολο video
- δ) μέσος όρος video/δημοσίευμα

ii. Για τον εντοπισμό της κυρίαρχης θεματολογίας:

Συμφωνώντας με τον Πλειό (2011)³⁷, που υποστηρίζει ότι οι διακρίσεις των τεσσάρων βασικών θεματικών κατηγοριών “οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά και πολιτιστικά” (κατ' αντιστοιχία προς την τετραμερή κατά Parsons διαίρεση του κοινωνικού συστήματος) είναι απαραίτητο να προσαρμόζονται ανάλογα με τις διακρίσεις της εκάστοτε επιστημονικής ανάλυσης, χρησιμοποιήσαμε την **επαγωγική μέθοδο (inductive content analysis)** για τον εντοπισμό των θεματικών. Έτσι, το περιεχόμενο αναλύθηκε ελεύθερα, χωρίς περιορισμούς προδιατυπωμένων κριτηρίων, ώστε να αποκαλυφθούν όλες οι δυνατές θεματικές, πάντα υπό το πρίσμα των στόχων της έρευνας. Ανά δημοσίευμα κωδικοποιήθηκε η **κυρίαρχη** θεματική αναφορά, για τον εντοπισμό της οποίας (έναντι των δευτερευουσών) λήφθηκαν υπόψη συγκεκριμένα στοιχεία, όπως ο τίτλος του δημοσιεύματος, οι συνοδευτικές λεζάντες, η εναρκτήρια περίληψη, κλπ.

Αρχικά προέκυψε ένα εκτεταμένο θεματολόγιο 16 επιμέρους θεμάτων, όμως στη συνέχεια, ομοειδή θέματα συνενώθηκαν σε ευρύτερες κατηγορίες και διαμορφώθηκε το παρακάτω πρωτόκολλο ανάλυσης:

³⁷ Ο Πλειός επιπρόσθετα επισημαίνεται ότι η τυπολογία των θεμάτων προκύπτει από τις κοινωνικές σχέσεις και συμπεριφορές, τις οργανώσεις και τους θεσμούς, κλπ., όπως κατανοούνται και οργανώνονται εντός ενός ορισμένου κάθε φορά κοινωνικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος, πολλώ δε μάλλον ενόψει της σημερινής διεύρυνσης της θεματολογίας.

ΘΕΜΑ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ
Στατιστικά στοιχεία (1)	Αναφορές σε: Αριθμητικές καταγραφές προσφυγικών αφίξεων στα ελληνικά νησιά και τον καταυλισμό των Ειδομένης, διασώσεων και πνιγμών.
Ανθρωπιστική κρίση (2)	(α) Κακουχίες στο ταξίδι προς Ελλάδα (β) Κακές συνθήκες διαβίωσης στις δομές φιλοξενίας και στον ασφυκτικά γεμάτο καταυλισμό της Ειδομένης, όπου εγκλωβίστηκαν μετά το κλείσιμο του “βαλκανικού δρόμου” από την ΠΓΔΜ (γ) Εκμετάλλευση προσφύγων από τα δίκτυα λαθρεμπόρων
Τρομοκρατία (3)	Σύνδεση της διέλευσης προσφύγων από την Ελλάδα με τρομοκρατικές ενέργειες που έλαβαν χώρα σε ευρωπαϊκές πρωτεύουσες
Αλληλεγγύη (4)	Αλληλεγγύη που επέδειξαν (α) οι Έλληνες κάτοικοι (ιδίως των νησιών) (β) οι ΜΚΟ που δραστηριοποιήθηκαν στον ελληνικό χώρο
Συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας (5)	(α) Σύγκληση συνόδου κορυφής ΕΕ- Τουρκίας (β) Παρουσίαση των όρων της συμφωνίας που καταρτίστηκε (γ) Αποτίμηση των αποτελεσμάτων της συμφωνίας- Αμφισβήτησή της από νομική-πολιτική-ηθική-πρακτική άποψη- Προκλήσεις εφαρμογής της (δ) Πρώτα αποτελέσματα μετά την έναρξη εφαρμογής της
Ευρωπαϊκή Ένωση (6)	(α) Στρατηγική και διαχειριστικές ενέργειες της ΕΕ: Πρόγραμμα επανεγκατάστασης 160.000 αιτούντων άσυλο από Ελλάδα- Ιταλία σε άλλες χώρες της ΕΕ, αύξηση χρηματοδότησης στις χώρες υποδοχής, περιπολίες NATO μετά από αίτημα Βρυξελλών, πίεση για λειτουργία των ελληνικών hotspots, διαπραγματεύσεις και

	<p>διαδοχικές συμφωνίες με Τουρκία, δηλώσεις αξιωματούχων για ανάγκη αντιμετώπισης της κρίσης από κοινού, συνεργασία με εταιρίες πληροφορικής για εντοπισμό προσφύγων, επισκέψεις αξιωματούχων στα κέντρα φιλοξενίας</p> <p>(β) Το ζήτημα της αναθεώρησης του Κανονισμού του Δουβλίνου</p> <p>(γ) Η προοπτική αποκλεισμού της Ελλάδας από τη Συνθήκη Σένγκεν λόγω της ανικανότητάς της να διαφυλάξει τα νότια σύνορα της Ένωσης. Κίνδυνος κατάρρευσης της Συνθήκης Σένγκεν και, συνακόλουθα, της Ένωσης λόγω του προσφυγικού</p> <p>(δ) Πίεση Αυστρίας, χωρών Visegrad και Δυτικών Βαλκανίων για εναλλακτική ευρωπαϊκή πολιτική και μονομερείς ενέργειες τους (φράχτες, επαναφορά ελέγχων/ κλείσιμο συνόρων, νέα προγράμματα ποσοστώσεων, μετατροπή της Ελλάδας σε de facto στρατόπεδο προσφύγων)</p>
Επεισόδια (7)	<p>(α) Ταραχές στον καταυλισμό της Ειδομένης και στα νησιά του Αιγαίου</p> <p>(β) Διαμαρτυρίες κατοίκων των Ελλήνων νησιών.</p>
Υπέμετρη επιβάρυνση Ελλάδας (8)	<p>(α) Δηλώσεις Ελλήνων αξιωματούχων ότι η Ελλάδα αντιμετωπίζει αντικειμενικές δυσκολίες (υπεράριθμοι πρόσφυγες, εκτενής ακτογραμμή, λιγοστά μέσα, δόλια παραπληροφόρηση προσφύγων), ενώ και επειδή άλλα ευρωπαϊκά κράτη και η Τουρκία δεν αναλαμβάνουν την ευθύνη που τους αναλογεί.</p> <p>(β) Κυβερνητικές ενέργειες για ανάδειξη των δυσκολιών αυτών (veto Έλληνα Πρωθυπουργού στη Σύνοδο της 07.03.2016 και ανάκληση</p>

	<p>Έλληνα πρέσβη της Αυστρίας σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη Σύνοδο των κρατών Visegrad)</p> <p>(γ) Εκκλήσεις Ελλήνων αξιωματούχων να σταλεί η συμφωνημένη ευρωπαϊκή βοήθεια, χωρίς την οποία η Ελλάδα αδυνατεί διοικητικά και οργανωτικά να ανταπεξέλθει στις απαιτήσεις της Συμφωνίας ΕΕ- Τουρκίας.</p>
Δημοκρατία (9)	<p>Σύνδεση της αποτυχημένης διαχείρισης του προσφυγικού προβλήματος με:</p> <p>(α) την προσβολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων</p> <p>(β) την άνοδο ακροδεξιάς-λαϊκισμού στην Ευρώπη</p> <p>(γ) την έξαρση του ευρωσκεπτικισμού (ιδίως μέσω της ενίσχυσης των υποστηρικτικών του Brexit).</p>

iii. Για τον εντοπισμό της κυρίαρχης πλαισίωσης:

Για τις ανάγκες της παρούσας έρευνας, αξιοποιήσαμε και επεκτείναμε την υφιστάμενη διεθνή βιβλιογραφία και, συγκεκριμένα, την ήδη αναφερθείσα πενταμερή **πλαίσια των Semetko και Valkenburg (2000)**, εντούτοις **εμπλουτίσαμε και προσαρμόσαμε μερικώς τα ερμηνευτικά σχήματα στις ιδιαιτερότητες του προσφυγικού προβλήματος και των ερευνώμενων υποθέσεων εργασίας**, ως ακολούθως:

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΟΡΙΣΜΟΣ
Πλαίσιο σύγκρουσης (conflict frame)	Η προσφυγική κρίση παρουσιάζεται με όρους σύγκρουσης μεταξύ φυσικών προσώπων, ομάδων, κρατών, θεσμών, αντιλήψεων.
Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος (human interest frame)	Το πλαίσιο αυτό εστιάζει στο να αναδείξει ένα ανθρώπινο πρόσωπο ή μια συναισθηματική οπτική γωνία στο προσφυγικό ζήτημα, συνήθως μέσα από την προσωποποίηση και δραματοποίηση της είδησης.

Πλαίσιο οικονομικών επιπτώσεων (economic consequences frame)	Η προσφυγική κρίση παρουσιάζεται με όρους οικονομικών συνεπειών που έχει σε πρόσωπα, ομάδες, θεσμούς, περιοχές ή χώρες.
Ηθική πλαισίωση (moral frame)	Η διαχείριση της προσφυγικής κρίσης παρουσιάζεται με όρους ηθικών αξιών και συμφωνίας της με τα ανθρώπινα δικαιώματα και τους δημοκρατικούς θεσμούς.
Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών (responsibility frame) a. ευθύνη Ευρωπαϊκής Ένωσης b. ευθύνη Ελλάδας	Το πλαίσιο αυτό εστιάζει στο να αποδώσει την ευθύνη για τη δημιουργία ή την επίλυση του προσφυγικού προβλήματος a. στις ευρωπαϊκές αρχές b. στις ελληνικές αρχές
Πλαίσιο ασφάλειας (security frame)	Η προσφυγική κρίση παρουσιάζεται με όρους σύνδεσης με τρομοκρατικές ενέργειες και εγκληματικές οργανώσεις.
Πλαίσιο διεθνούς νομιμότητας (legality frame)	Η διαχείριση της προσφυγικής κρίσης παρουσιάζεται με όρους τήρησης ή παραβίασης των διεθνών συνθηκών

Στο 8ο παράρτημα της παρούσας, παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με αντιπροσωπευτικούς όρους που χρησιμοποιήθηκαν για την υπαγωγή των δημοσιευμάτων στα ανωτέρω πλαίσια (term extraction analysis).

4. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

i. Όπως προκύπτει και από τον παρακάτω πίνακα, κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, εντοπίστηκαν 99 άρθρα στην εφημερίδα Guardian με άμεσες αναφορές στην προσφυγική κρίση στην Ελλάδα, στα οποία περιλαμβάνονται 4 κύρια άρθρα (editorial), 6 άρθρα γνώμης, 4 αναλύσεις, 55 ρεπορτάζ/ανταποκρίσεις και 30 δημοσιεύματα που μεταδίδουν απλές ειδήσεις (ειδησεογραφικά).

Από τα τελευταία, περίπου το 1/3 ήταν προϊόν συνεργασίας με διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία (AFP, AP, Reuters, Anadolu Agency κ.α.).

Όσον αφορά τις ανταποκρίσεις, ο Guardian κάλυψε την προσφυγική κρίση με πλήθος ρεπορτάζ κυρίως από την Αθήνα (18) και τις Βρυξέλλες (17), ωστόσο έστειλε δημοσιογραφικές αποστολές και σε άλλες ευρωπαϊκές πόλεις, όπως το Βερολίνο, η

Ειδομένη, η Λέσβος, η Θεσσαλονίκη, το Ιζμίρ, η Κωνσταντινούπολη και η Ρώμη.

Τα δημοσιεύματα φιλοξενούνταν στην συντριπτική τους πλειοψηφία στη στήλη “News/World/Europe” (τα άρθρα γνώμης αντίστοιχα στη στήλη “Opinion/World/Europe”), ενώ μεμονωμένα δημοσιεύματα υπήρχαν και στη στήλη “News/World/Middle East”, “News/Business/Economics” και Live Blog.

Κατά μέσο όρο, κάθε δημοσίευμα περιείχε 866 λέξεις, ενώ το 75% των δημοσιευμάτων έφτανε τις 1025 λέξεις. Ακραία τιμή συνιστά ένα μοναδικό δημοσίευμα 7.610 λέξεων, με το αμέσως επόμενο να ανέρχεται στις 2.003 λέξεις.

Τέλος, ως προς τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, συνολικά 179 φωτογραφίες συνόδευσαν τα 99 δημοσιεύματα. Κατά μέσο όρο, κάθε δημοσίευμα περιείχε 2 φωτογραφίες, αν και στο 75% καταγράφονταν 3 φωτογραφίες και σε 1 δημοσίευμα βρέθηκαν μέχρι και 13. Ωστόσο, 10 δημοσιεύματα δεν είχαν καμία φωτογραφία κι αυτό γιατί αντικείμενο του δημοσιεύματος ήταν η αναπαραγωγή κάποιου βίντεο (συνήθως πρακτορειακού). Γενικότερα, όμως, σχεδόν 1 στα 3 δημοσιεύματα περιείχε βίντεο (28 από 99 δημοσιεύματα, ακριβέστερα) με μέση διάρκεια 1’ και 5”.

Στο ίδιο διάστημα, εντοπίστηκαν 90 άρθρα στην εφημερίδα Telegraph, στα οποία περιλαμβάνονται 2 κύρια άρθρα (editorial), 4 άρθρα γνώμης, 4 αναλύσεις, 62 ρεπορτάζ/ανταποκρίσεις και 18 δημοσιεύματα που μεταδίδουν απλές ειδήσεις (ειδησεογραφικά).

Περισσότερα από τα μισά ειδησεογραφικά δημοσιεύματα ήταν προϊόν συνεργασίας με διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία (AFP, AP, APTN).

Όσον αφορά τις ανταποκρίσεις, η Telegraph κάλυψε την προσφυγική κρίση καταρχήν με ρεπορτάζ από τις Βρυξέλλες (22) και το Βερολίνο (11) και σε μικρότερη έκταση από άλλες πόλεις, όπως η Ειδομένη, η Λέσβος, η Κως, ο Πειραιάς, το Βερολίνο, η Άγκυρα, το Ιζμίρ, η Κωνσταντινούπολη, η Ρώμη και η Βαρσοβία.

Και εδώ τα δημοσιεύματα, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, φιλοξενούνταν στη στήλη “News/World News/Europe”, με περαιτέρω ταξινομήσεις ανάλογα με τη χώρα κύριου ενδιαφέροντος. Έτσι, οι αναφορές στην Ελλάδα εντοπίζονται όχι μόνο στα άρθρα της στήλης Europe/Greece, αλλά και Europe/Macedonia, Germany, Belgium, Austria, Turkey, France, Slovakia, Hungary και EU, ενώ ενδιαφέρον εύρημα αποτελούν οι μεμονωμένες αναφορές σε άρθρα της στήλης “News/World News/Africa and Indian Ocean/Libya News” και “World News/ Islamic State”. Αντί για γεωγραφική ταξινόμηση, ορισμένες φορές παρατηρείται κατηγοριοποίησή τους σε ειδικές θεματικές

ενότητες, όπως “UK News/ Immigration”, “New topics/ Eu Referendum”, “Finance/Economics”, “Opinion”, “Telegraph View”, ενώ ένα δημοσίευμα με θέμα ποια ελληνικά νησιά επηρεάστηκαν περισσότερο από την προσφυγική κρίση εντοπίστηκε στη στήλη “Travel/Destinations/ Europe/Greece”.

Κατά μέσο όρο, κάθε δημοσίευμα περιείχε 746 λέξεις, ενώ το 75% των δημοσιευμάτων έφτανε τις 869 λέξεις, με το εκτενέστερο δημοσίευμα να ανέρχεται στις 2.050 λέξεις.

Τέλος, ως προς τη χρήση οπτικοακουστικών μέσων, συνολικά 365 φωτογραφίες συνόδευσαν τα 90 δημοσιεύματα. Κατά μέσο όρο, κάθε δημοσίευμα περιείχε 4 φωτογραφίες, αν και στο 75% καταγράφηκαν 5 και σε 1 δημοσίευμα βρέθηκαν μέχρι και 12 φωτογραφίες. Δεν υπήρξε κανένα δημοσίευμα χωρίς εικόνα. Όπως και στον Guardian, 1 στα 3 δημοσιεύματα περιείχε βίντεο (32 από 90 δημοσιεύματα, ακριβέστερα), με λίγο μεγαλύτερη μέση διάρκεια, 1’ και 14”, αν και, εν προκειμένω, υπήρχαν περισσότερα δημοσιεύματα με πάνω από ένα βίντεο.

ΕΙΔΟΣ	GUARDIAN	TELEGRAPH
ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ	99	90
ΕΙΔΗΣΕΟΓΡΑΦΙΚΑ- ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΚΑ	30	18
ΡΕΠΟΡΤΑΖ	55	62
ΑΡΘΡΑ ΓΝΩΜΗΣ	6	4
ΑΝΑΛΥΣΕΙΣ	4	4
ΚΥΡΙΑ ΑΡΘΡΑ	4	2
Μ.Ο. ΛΕΞΕΩΝ/ΑΡΘΡΟ	866	746

ΣΥΝΟΛΟ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ	179	365
Μ.Ο. ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ/ΑΡΘΡΟ	2	4
ΣΥΝΟΛΟ VIDEO	28	32
ΜΕΣΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ VIDEO	1' 5"	1' 14"

ii. Σε όρους αξιολόγησης της διεθνούς εικόνας της χώρας, στον **Guardian** φιλοξενήθηκαν **41 ουδέτερα** δημοσιεύματα για την Ελλάδα, **33 με αρνητικό πρόσημο** και **25 με θετικό**, ενώ στην **Telegraph** **45 ουδέτερα δημοσιεύματα**, **31 αρνητικά** και **14 θετικά**, κατανομειμένα μέσα στο τρίμηνο όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

	GUARDIAN			TELEGRAPSFVB		
	Θετικό	Αρνητικό	Ουδέτερο	Θετικό	Αρνητικό	Ουδέτερο
Ιαν. 2016	8	5	13	2	8	12
Φεβ. 2016	2	12	8	5	15	9
Μαρ. 2016	15	23	13	7	15	17
ΣΥΝΟΛΟ:	25	40	34	14	39	37

Για την πληρότητα της παρούσας ανάλυσης, θεωρούμε ότι είναι χρήσιμο να περιγράψουμε τις θετικές και αρνητικές αναφορές κάθε εφημερίδας, ώστε να γίνει σαφέστερη **όχι μόνο η ποιότητα αλλά και το περιεχόμενο της εικόνας** που προβαλλόταν για την Ελλάδα στο βρετανικό κοινό.

Όσον αφορά στον Guardian, ο μεγαλύτερος όγκος των αρνητικών δημοσιευμάτων του πραγματεύεται τις **κακές συνθήκες διαβίωσης των προσφύγων στην Ελλάδα**, είτε στα κέντρα φιλοξενίας των ελληνικών νησιών (*“Moria refugee camp is a shambles”*) είτε στον καταυλισμό της Ειδομένης (*“health timetomb at greek-macedonian border”*, *“Europe’s biggest favela”*). Στις περιγραφές αυτές γίνεται λόγος για *“chaotic scenes”*, *“scenes of mayhem”* *“inhuman living conditions”* [that] *“have deteriorated dramatically”*, *“very hectic situation”*, *“a largely self-induced humanitarian crisis”*. Ακόμη και η Αθήνα φάνηκε να επηρεάζεται, αφού γίνεται λόγος για *“humanitarian crisis unfolding in the Athens port of Piraeus”* και για το γεγονός ότι τα πάρκα και οι πλατείες της μετατράπηκαν το καλοκαίρι του 2015 σε *“tent cities”*. **Μεμονωμένα**, εντοπίζονται αναφορές και για **κακομεταχείριση των προσφύγων από την ελληνική αστυνομία**.

Φυσικά, η εικόνα αυτή είναι το άμεσο αποτέλεσμα μιας άλλης παθογένειας που προβάλλεται εκτενώς, δηλαδή της **ανικανότητας** της Ελλάδας να διαχειριστεί τις προσφυγικές ροές και να ελέγξει τα σύνορά της, προκαλώντας **το θυμό, την τεράστια πίεση, τον σκεπτικισμό και την κριτική των Ευρωπαίων εταίρων της** (*“The Greek state has certainly been inefficient in handling the refugee wave”*, *“Greece remain in the line of fire because of its inability or reluctance to secure the maritime border with Turkey”*, *“Greece should do more to strengthen these borders”*). Η **ανεπάρκεια** αυτή πέρα από **διοικητική** (*“with the government ill-prepared for such numbers”*), σκιαγραφείται και ως οικονομική, παρουσιάζοντας την Ελλάδα ως χώρα **εξαντλημένη από την πολυετή κρίση και καθημαγμένη οικονομικά** (*“battling its worst economic crisis in modern times, with poverty and unemployment levels at record heights, Athens is ill-equipped to deal with the flow”*, *“Greece does not have the resources to care for them”*, *“Greek economy is prostrate”*).

Μία άλλη κατηγορία αρνητικών δημοσιευμάτων του Guardian αφορά τις **επιφυλάξεις** που εκφράστηκαν, μετά τη σύναψη της Συμφωνίας ΕΕ- Τουρκίας, σχετικά με το **αν η Ελλάδα είναι ικανή να την υλοποιήσει** λόγω ελλিপών υποδομών, ανεπαρκούς προσωπικού και αυτοδέσμευσης από ένα “πολυτελές” νομικό σύστημα ασύλου (*“Greece delays sending refugees back to Turkey”*, *“serious concerns about how it would work”*, *“in Greece, confusion surrounded enforcement of the deal”*), έως του

σημείου να ερμηνευθεί η ανάθεση του συντονισμού της ευρωπαϊκής δράσης στο ελληνικό έδαφος σε Γερμανό οικονομολόγο ως *“ένδειξη ότι η ελληνική κυβέρνηση έχει παραχωρήσει τον έλεγχο της διαχείρισης του ασύλου και της μεταναστευτικής πολιτικής”*.

Τέλος, μεμονωμένα δημοσιεύματα κάνουν λόγο για **μια χώρα που αντιμετωπίζει τον κίνδυνο διάρρηξης του κοινωνικού της ιστού και την άνοδο της ακροδεξιάς**, ενώ άλλα παρουσιάζουν τόσο την ανάκληση του Έλληνα πρέσβη στην Αυστρία όσο και το veto που ο Έλληνας Πρωθυπουργός απείλησε να θέσει στη Σύνοδο Κορυφής της 19ης Φεβρουαρίου 2016 ως **πηγή έντασης στην Ευρωπαϊκή Ένωση** (*“bridges need to be mended, not ambassadors recalled”*). Τέλος, εκφράστηκαν φόβοι μήπως η **Ελλάδα** (*“Europe’s weakest link”*) εξελιχθεί σε κύριο δρόμο διακίνησης όπλων για τη Συρία και την Τουρκία.

Από την άλλη, τα θετικά δημοσιεύματα του Guardian είναι εξίσου πολυδιάστατα. Αρκετά από αυτά δείχνουν να υιοθετούν τις ελληνικές θέσεις και εμφανίζουν την Ελλάδα σαν **χώρα που έχει επωμιστεί δυσβάσταχτες υποχρεώσεις** (*“unbearable administrative and political burdens”*) λόγω του **Κανονισμού του Δουβλίνου** και παράλληλα έχει εγκαταλειφθεί από τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά κράτη, που δεν τηρούν τις δεσμεύσεις τους απέναντί της (*“19 countries have not relieved Greece and Italy of any asylum seekers”, “European countries have also failed to provide the full quota of border guards they pledged to send to Greece”*). Έτσι, η Ελλάδα φαίνεται να αντιμετωπίζεται συχνά **με συμπάθεια** για τον τρόπο που παλεύει να διαχειριστεί το προσφυγικό ζήτημα, υπό εξαιρετικά αντίξοες συνθήκες, παρά την οικονομική της δυσπραγία. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις **υπεράνθρωπες προσπάθειες των ελληνικών αρχών** που κορυφώθηκαν μετά τη σύναψη της Συμφωνίας με την Τουρκία (*“raising against the clock to deal with the massive influx”, “greek authorities being forced over the weekend to rush in extra security to keep rival ethnic groups apart”, “greek police and other migrants helped calm the situation”*), με συχνές ευνοϊκές αναφορές στη **χρήση ήπιων μέσων για τη διάλυση του καταυλισμού της Ειδομένης**.

Άλλα θετικά δημοσιεύματα του Guardian αναφέρονται στον **εντυπωσιακό ανθρωπισμό και αλληλεγγύη** που, παρά την οικονομική κρίση, δείχνουν οι Έλληνες απέναντι στους πρόσφυγες. Ιδιαίτερη επικοινωνιακή δυναμική είχε η υποψηφιότητα των νησιωτών για το Nobel ειρήνης, η οποία καταγράφεται ότι έτυχε της *“στήριξης της*

κυβέρνησής τους”.

Τέλος, εντοπίζονται συγκεκριμένα δημοσιεύματα που παρουσιάζουν την Ελλάδα ως **εγγυήτρια του διεθνούς δικαίου, που δε στέκεται απέναντι στους πρόσφυγες με αναληψία ή αδιαφορία, παρά τις πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης** (“*Greece is not going to “push back or sink” inflatables containing refugees. However many compromises Alexis Tsipras’ government made over austerity, it is full of human rights lawyers, criminology professors and people who spent their lives fighting fascism*”, αναφέρεται σε άρθρο γνώμης του έγκυρου αναλυτή Paul Mason).

Από τη μεριά της, η Telegraph, στα αρνητικά της δημοσιεύματα παρουσιάζει την Ελλάδα σαν μια χώρα **ανίκανη να διαχειριστεί το προσφυγικό πρόβλημα** ταυτοποιώντας και καταγράφοντας όσους εισέρχονται στα σύνορά της και να περιφρουρήσει τα θαλάσσια σύνορα της Ευρώπης (“*failing*”, “*failure*”, “*unable to stop the flows*”), με αποτέλεσμα να γίνεται **δέκτης προειδοποιήσεων και κατηγοριών** από τους άλλους Ευρωπαίους ηγέτες, που της ασκούν **πιέσεις και απειλούν** ακόμη και να στείλουν το δικό τους στρατό στα ελληνικά σύνορα (Αυστρία). Είναι ενδεικτικό ότι γίνεται λόγος για “*notoriously chaotic greek administration*” και για “*shock at the lack of organisation*”. Στο ίδιο πνεύμα, όπως και στον Guardian, τις πρώτες μέρες εφαρμογής της Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, **επικρατεί επιφυλακτικότητα** για το αν η Ελλάδα μπορεί να ανταπεξέλθει σε όσα αυτή προβλέπει. Άλλωστε, η εφημερίδα συχνά υπενθυμίζει ότι η ανικανότητα της Ελλάδας επιτείνεται από την **κακή οικονομική της κατάσταση** (“*threadbare greek state*”, “*economically on their knees anyway*”).

Σημαντικό μέρος της αρνητικότητας απέναντι στην Ελλάδα αφορά **τις κακές συνθήκες διαβίωσης στα κέντρα φιλοξενίας** (“*resembling as prisons*”) και **ιδίως στην Ειδομένη**. Αυτή η κωμόπολη της Βόρειας Ελλάδας, που έγινε **σύμβολο των χαμένων ευρωπαϊκών αξιών**, χαρακτηρίζεται σταθερά ως “*squalid camp*”, “*sprawling, muddy refugee encampment*”, “*a vast shanty town*” και σε κάποιο δημοσίευμα παρομοιάζεται ακόμη με τη ζούγκλα του Καλαί (“*a new “Jungle”*”).

Ικανή έκταση έχουν επίσης τα δημοσιεύματα που περιγράφουν την Ελλάδα, μετά τη συμφωνία με την Τουρκία, **ως ένα δημιουργούμενο de facto στρατόπεδο προσφύγων**, κατάσταση που πλήττει ευθέως το διεθνές κύρος της χώρας. Μάλιστα, είναι

αξιοσημείωτο ότι το κλείσιμο των συνόρων από την ΠΓΔΜ που είχε προηγηθεί λίγες μέρες νωρίτερα χαρακτηρίζεται συχνά από την εφημερίδα ως “*effective*”, δίνοντας την εντύπωση ότι είναι αποδεκτό, αν όχι ευκαίιο, **το προσφυγικό πρόβλημα να μετακληθεί αποκλειστικά στην Ελλάδα**, όπου οι πρόσφυγες θα απομονωθούν, χωρίς τον “κίνδυνο” να διαχυθούν στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Τέλος, πολλά αρνητικά δημοσιεύματα παρουσιάζουν την Ελλάδα ως **χώρα διέλευσης τρομοκρατών λόγω των ανεπαρκών συνοριακών της ελέγχων** (“*despite allegedly being held in Greece for several weeks while their identities were checked*”), αλλά και ως **χώρα με εσωτερικές αναταραχές στα νησιά της** λόγω της αντίδρασης των κατοίκων στη δημιουργία hotspots (“*amid an increasingly tense situation*”, “*the construction of the hotspot has shattered the tranquility*”, “*a rudimentary explosive device was set off outside a police station on the island*”, “*protests*”).

Μεμονωμένα δημοσιεύματα αναφέρονται στην **αρνητική επίδραση που είχε το προσφυγικό στους δημοκρατικούς δείκτες της Ελλάδας και την άνοδο της ακροδεξιάς**, ενώ είναι χαρακτηριστικό ότι, όταν ο Έλληνας Πρωθυπουργός απείλησε με βέτο στη Σύνοδο Κορυφής που η Αγγλία περίμενε εναγωνίως την οριστικοποίηση της νέας συμφωνίας με την ΕΕ, ώστε να προχωρήσει σε δημοψήφισμα για το Brexit, η-διακαείμενη **υπέρ** του Brexit Telegraph- έκανε λόγο για “*greek obstacle*” και για “*a further headache for David Cameron*”.

Από την άλλη πλευρά, στα (περιορισμένα) θετικά δημοσιεύματα της Telegraph υποστηρίζεται ότι η Ελλάδα **εύλογα** (“*understandably*”) βρίσκει **άδικες τις ρυθμίσεις του Κανονισμού του Δουβλίνου** και ότι πράγματι αποτελεί έναν **αποδιοπομπαίο τράγο, ιδίως για τους λαϊκιστές της Βόρειας Ευρώπης** (“*scapegoat*”, “*present Greece as the villain of the migration*”, “*martyred again*”, “*emergency release-valve*”). Επίσης, κατά καιρούς τονίζεται ότι η ίδια **μάχεται** να διαχειριστεί το προσφυγικό πρόβλημα (“*struggling to cope*”), **αναλαμβάνοντας τις ευθύνες της**, σε αντίθεση με άλλες χώρες που δεν πράττουν “*το προφανές*”, δηλαδή να εφαρμόζουν τις αποφάσεις που έχει λάβει η Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο ίδιο πνεύμα, σημειώνεται ότι αναπαράχθηκαν **εκτενώς** οι υποστηρικτικές προς την Ελλάδα δηλώσεις της Καγκελαρίου Merkel για το ότι δεν υπάρχει περίπτωση η Ευρώπη να αφήσει την Ελλάδα να καταρρεύσει, ιδίως μετά τον αγώνα που δόθηκε για να αποφύγει τη χρεοκοπία.

Τέλος, όταν στο τέλος Μαρτίου άρχισε η εκκένωση του καταυλισμού της Ειδομένης και η συνεργασία των ελληνικών αρχών με τις ευρωπαϊκές αποστολές για την υλοποίηση της Συμφωνίας με την Τουρκία, η Telegraph φάνηκε να **υποδέχεται θετικά την ενεργοποίηση της ελληνικής διοίκησης** και να κατανοεί ότι το έργο τους δυσχεραίνεται από ποικίλα εμπόδια, ακόμη και από τη διασπορά ψευδών ειδήσεων για το άνοιγμα των συνόρων με την ΠΓΔΜ.

Στο 3ο και 4ο παράρτημα της παρούσας εργασίας παρατίθενται αναλυτικά οι οικείοι πίνακες ταξινόμησης των δημοσιευμάτων, ενώ τα αντίστοιχα γραφήματα βρίσκονται στο 10ο παράρτημα (Γραφήματα 9-17).

iii. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται αναλυτικά τα αποτελέσματα για τη θεματολογία που πρόβαλε κάθε μέσο, σύμφωνα με το θεματολόγιο που περιγράψαμε αναλυτικά ανωτέρω, υπό 3β.

ΘΕΜΑ	GUARDIAN ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ	GUARDIAN ΠΟΣΟΣΤΟ	TELEGRAPH ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ	TELEGRAPH ΠΟΣΟΣΤΟ
Στατιστικά στοιχεία (1)	9	9.1%	7	7.8%
Ανθρωπιστική κρίση (2)	22 2α. 4 2β. 14 2γ.4	22.2%	20 2α. 4 2β. 12 2γ.4	22.2%
Τρομοκρατία (3)	1	1%	4	4.4%
Αλληλεγγύη (4)	4 4α. 3 4β. 1	4%	1 4α. 0 4β. 1	1.1%
Συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας (5)	15 5α. 4 5β. 2 5γ.7 5δ. 2	15.2%	18 5α. 1 5β. 4 5γ.8 5δ. 5	20%
Ευρωπαϊκή Ένωση (6)	29 6α. 19 6β. 3 6γ.2 6δ. 5	29.3%	27 6α. 14 6β. 1 6γ.6 6δ. 6	30%
Επεισόδια (7)	2	2%	4	4.4%
Υπέμετρη επιβάρυνση Ελλάδας (8)	12 8α.6 8β.3 8γ. 3	12.1%	4 8α.2 8β.1 8γ. 1	4.4%
Δημοκρατία (9)	5 9α.3 9β.1 9γ.1	5.1%	5 9α.1 9β.2 9γ.2	5.7%
ΣΥΝΟΛΟ:	99	100%	90	100%

Όπως προκύπτει παραστατικά από τον παραπάνω πίνακα αλλά και από τα υπ' αριθμ. 18-20 γραφήματα, **οι τρεις κυρίαρχες θεματικές κατηγορίες είναι κοινές για τις δύο εφημερίδες**. Και τα δύο εξεταζόμενα μέσα ασχολήθηκαν κατά το 1/3 με ζητήματα διαχείρισης του προσφυγικού προβλήματος από την **Ευρωπαϊκή Ένωση**, ενώ δεύτερο πιο εκτενώς καλυμμένο θέμα αποτελεί η **ανθρωπιστική κρίση** που συνεπάγεται το προσφυγικό (22,2% και για τις δύο εφημερίδες). Στην τρίτη θέση βρίσκεται το **ειδικότερο ζήτημα ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, η Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας** (ποσοστό 15,2% και 20% αντιστοίχως).

Στη συνέχεια, παρατηρούνται μικρές διαφοροποιήσεις μεταξύ του Guardian και της Telegraph. Για τον μεν πρώτο ακολουθεί η κάλυψη της υπέρμετρης επιβάρυνσης της Ελλάδας (12,1%), η παράθεση στατιστικών στοιχείων (9,1%), η σύνδεση με τη δημοκρατία (5,1%), η αλληλεγγύη Ελλήνων και ΜΚΟ (4%), τα επεισόδια (2%) και η σύνδεση με την τρομοκρατία (1%).

Αντίθετα, στην τέταρτη θέση της Telegraph βρίσκονται τα στατιστικά στοιχεία (7,8%) και στην πέμπτη η δημοκρατική θεματολογία (5,7%, **παρόμοιο** ποσοστό με τον Guardian). Ισομερώς (4,4%) προβλήθηκε η θεματική των επεισοδίων, της τρομοκρατίας και της επιβάρυνσης της Ελλάδας. **Συγκριτικά**, το ποσοστό αυτό δείχνει ότι η δημοσιογραφική κάλυψη της Telegraph για τα επεισόδια ήταν διπλάσια από τον Guardian, τετραπλάσια για τα θέματα τρομοκρατίας αλλά μόνο υποτριπλάσια ως προς την ελληνική επιβάρυνση. Στην τελευταία θέση βρίσκεται το θέμα της αλληλεγγύης (1,1%), **σημαντικά χαμηλότερα** σε σχέση με τον Guardian (4,4%).

Στο 5ο και 6ο παράρτημα της παρούσας εργασίας παρατίθενται αναλυτικά οι οικείοι πίνακες ταξινόμησης των δημοσιευμάτων, ενώ τα αντίστοιχα γραφήματα βρίσκονται στο 10ο παράρτημα (Γραφήματα 18-20).

iv. Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται αναλυτικά τα αποτελέσματα για την πλαισίωση της προσφυγικής κρίσης που υιοθέτησε κάθε μέσο, σύμφωνα με τα ερμηνευτικά σχήματα που περιγράψαμε αναλυτικά ανωτέρω, υπό 3β.

ΠΛΑΙΣΙΟ	GUARDIAN ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ	GUARDIAN ΠΟΣΟΣΤΟ	TELEGRAPH ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΡΘΡΩΝ	TELEGRAP Η ΠΟΣΟΣΤΟ
Πλαίσιο σύγκρουσης (conflict frame)	24	24.2%	23	25.6%
Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος (human interest frame)	31	31,3%	22	24.4%
Πλαίσιο οικονομικών επιπτώσεων (economic consequences frame)	7	7.1%	5	5.6%
Ηθική πλαισίωση (moral frame)	5	5.1%	2	2.2%
Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών (responsibility frame) a. Ευθύνη Ελλάδας b. Ευθύνη ΕΕ	a. 23 b. 5	a. 23.2% b. 5.1%	a. 22 b. 6	a. 24,4% b. 6.7%
Πλαίσιο ασφάλειας (security frame)	2	2%	6	6.7%
Πλαίσιο νομιμότητας (legality frame)	2	2%	4	4.4%

Όπως προκύπτει παραστατικά από τον παρακάτω πίνακα αλλά και από τα υπ' αριθμ. 21-24 γραφήματα, στον **Guardian**, η κυρίαρχη πλαισίωση της προσφυγικής κρίσης ήταν αυτή του **ανθρώπινου ενδιαφέροντος** (31.3%), με μικρή διαφορά από την πλαισίωση **απόδοσης ευθύνης** (28.3%), ενώ συχνή ήταν και η πλαισίωση με όρους **σύγκρουσης** (24.2%). Πέρα από αυτά **τα τρία κυρίαρχα πλαίσια** που συνολικά καλύπτουν **πάνω από το 80%** των δημοσιευμάτων, εντοπίζεται επίσης **μονοσήφιος** αριθμός δημοσιευμάτων με πλαισίωση οικονομική (7.1%), ηθική (5.1%), ασφάλειας και διεθνούς νομιμότητας (2%).

Παρόμοια είναι η εικόνα και στην Telegraph, με τις ίδιες τρεις πρώτες κατηγορίες να καλύπτουν το 81.1%, αν και σε παραλλαγμένη σειρά. Κυρίαρχη είναι η πλαισίωση **απόδοσης ευθύνης (31.1%)**, ακολουθεί η πλαισίωση **σύγκρουσης (25.6%)** και έπεται ως τρίτη μεγάλη κατηγορία η πλαισίωση με όρους **ανθρώπινου ενδιαφέροντος (24.4%)**. **Αναβαθμισμένη** σε σχέση με τον Guardian είναι η πλαισίωση **ασφάλειας** στην τέταρτη θέση (6.7%), που ακολουθείται από την οικονομική (5.6%), τη νομική (4.4%) και την ηθική (2.2%).

Και στις δύο εφημερίδες, η απόδοση ευθύνης για τη διαχείριση και επίλυση του προσφυγικού προβλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπερέρχει συντριπτικά της ευθύνης των ελληνικών θεσμών, καθώς είναι περίπου τέσσερις φορές μεγαλύτερη η αντίστοιχη πλαισίωση, κατ' απόλυτους αριθμούς και ποσοστιαία.

Στο 9ο και 10ο παράρτημα της παρούσας εργασίας παρατίθενται αναλυτικά οι οικείοι πίνακες ταξινόμησης των δημοσιευμάτων, ενώ τα αντίστοιχα γραφήματα βρίσκονται στο 10ο παράρτημα (Γραφήματα 21-24).

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

i. Μελετώντας τα αποτελέσματα των δύο πρώτων ερωτημάτων της παρούσας έρευνας, γίνεται φανερό ότι η **πρώτη υπόθεση εργασίας επιβεβαιώνεται. Η εικόνα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο είναι πράγματι αυτή μιας “εικόνας σε κρίση”, δηλαδή μιας χώρας με υψηλή ορατότητα και αρνητική αξιολόγηση.**

Αναλυτικότερα:

Ως προς την **ορατότητα** της εικόνας της Ελλάδας στον βρετανικό τύπο, αυτή **παρέμεινε υψηλή** καθ' όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα.

Κατ' αρχάς, οι μελετώμενες βρετανικές εφημερίδες κάλυψαν την προσφυγική κρίση με ένα σημαντικό **όγκο** δημοσιευμάτων, που, όπως αναλύθηκε και στην εισαγωγή της παρούσας, **δε θα ήταν αναμενόμενος για μια χώρα του μεγέθους και της εμβέλειας της Ελλάδας. Ο συγκρουσιακός και εξαιρετικά αρνητικός χαρακτήρας της προσφυγικής κρίσης, όμως, εξηγεί την έκταση της κάλυψης.**

Ομοίως, **εξηγεί τη διάρκεια** της κάλυψης, καθώς, σε αντίθεση με τον εμπειρικό κανόνα που επιτάσσει οι μικρές και λιγότερο ισχυρές χώρες να απασχολούν τη διεθνή ειδησεογραφία μόνο για λίγο, εν προκειμένω οι αναφορές στη χώρα μας όχι μόνο διατηρήθηκαν μέσα στο πρώτο τρίμηνο του 2016, αλλά **κινήθηκαν αυξητικά**. Και στις δύο εφημερίδες παρατηρείται **σχεδόν διπλάσιος αριθμός δημοσιευμάτων τον Μάρτιο** σε σχέση με τους δύο προηγούμενους μήνες.

Περαιτέρω, εξετάζοντας τις υπόλοιπες μεταβλητές που, κατά τη θεωρία, προσδιορίζουν την ορατότητα σε όρους προβολής, παρατηρούμε ότι όλα τα δημοσιεύματα και των δύο εφημερίδων ήταν **εκτενή** και συνοδεύονταν από **πλούσιο φωτογραφικό και οπτικοακουστικό υλικό**. Υφολογικά, ο Guardian φαίνεται να έδωσε έμφαση στα μεγαλύτερα κείμενα, ενώ η Telegraph στην εικόνα, χρησιμοποιώντας διπλάσιες φωτογραφίες και περισσότερα και μεγαλύτερα βίντεο. Η αξιοσημείωτη έκταση των δημοσιευμάτων πέρα από το ότι μαρτυρά τη **βαρύτητα του προσφυγικού προβλήματος**, σχετίζεται άμεσα με την **εικόνα της Ελλάδας, που, όπως φαίνεται, χρειάζεται εκτεταμένες αναφορές και αναλύσεις, για να γίνει κατανοητή στο διεθνές κοινό**. Από την άλλη, το ενδιαφέρον και των δύο μέσων για τα πολυμέσα επιβεβαιώνει ότι προσπαθούν να **προσελκύσουν** την προσοχή του κοινού στην προσφυγική κρίση που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, σε συμφωνία με τα πορίσματα της διεθνούς βιβλιογραφίας για την **τάση εξικονισμού** των ενημερωτικών κειμένων (Bonson, Royo, Ratkai, 2014).

Στο ίδιο πλαίσιο, το γεγονός ότι η προσφυγική κρίση στην Ελλάδα δεν ήταν ένα ακόμη θέμα που προβλήθηκε διεκπεραιωτικά από τις εξεταζόμενες εφημερίδες συνάγεται και από το ότι αμφότερα τα μέσα έστειλαν τους **ανταποκριτές τους ανά την Ευρώπη** και έδωσαν **έμφαση στο ρεπορτάζ** παρά στην απλή αναπαραγωγή ειδήσεων (για την

οποία- και πάλι- αμφότερα συνεργάστηκαν με **πολλά και πολυεθνικά ειδησεογραφικά πρακτορεία**). Με τον τρόπο αυτό, απέδειξαν ότι ενδιαφέρονται όχι μόνο για τη μετάδοση του πυρήνα του γεγονότος, αλλά για την **επικοινωνιακή εμβάθυνσή** του και την ανάδειξη **όλων των εκφάνσεων** του σύνθετου αυτού προβλήματος που αφορά την Ελλάδα, κρατώντας σταθερά ψηλά την ορατότητά της. Θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε, βέβαια, ότι η Telegraph έδωσε λιγότερο επικοινωνιακό χώρο στην Ελλάδα, δεδομένου ότι οι ανταποκρίσεις της από τη χώρα μας ήταν πολύ λιγότερες συγκριτικά με τον Guardian, ωστόσο, αυτό συνδέεται μάλλον με μια ευρύτερη προσέγγιση του προσφυγικού προβλήματος που υιοθέτησε, αν συνεκτιμηθεί και το πλήθος των **στηλών** στις οποίες εντοπίζονται άρθρα με αναφορές στην Ελλάδα.

Από την άλλη πλευρά, η **αρθρογραφία** (κύρια άρθρα, άρθρα γνώμης και αναλύσεις) φαίνεται **περιορισμένη** (14% και 11% αντιστοίχως). Όμως, πολλαπλασιάζεται εκθετικά τον Μάρτιο, καταδεικνύοντας ότι οι διευθυντές σύνταξης, οι αρχισυντάκτες και άλλες προσωπικότητες εγνωσμένου κύρους δεν αδιαφορούσαν ως τότε για την Ελλάδα, αλλά ότι μάλλον τόλμησαν να τοποθετηθούν εκτενώς μόνο όταν διαφάνηκε επιτέλους η πιθανότητα ρεαλιστικής διαχείρισης του προσφυγικού μέσα από τη Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας.

Όσον αφορά στην εικόνα της Ελλάδας σε όρους αξιολόγησης, αν και δεν παρέμεινε σταθερή καθ' όλο το υπό εξέταση διάστημα ούτε ήταν πάντα η ίδια στις δύο εφημερίδες, **το αρνητικό της πρόσημο αποτελεί αδιαμφισβήτητο κοινό παρονομαστή**. Ειδικότερα:

Μια γενική επισκόπηση του τριμήνου καταδεικνύει τη **σαφή υπεροχή των αρνητικών δημοσιευμάτων στον Guardian** (40 αρνητικά δημοσιεύματα έναντι 34 ουδέτερων), ωστόσο δεν μπορεί να παραγνωριστεί ότι και τα **θετικά είναι ένα υπολογίσιμο μέγεθος**, αποτελώντας το 25,3% του συνόλου των δημοσιευμάτων. **Αντίθετα, στην Telegraph**, παρά την επικράτηση των αρνητικών δημοσιευμάτων, η εικόνα φαίνεται **περισσότερο ισορροπημένη μεταξύ της αρνητικής και ουδέτερης στάσης** (39-37). Τα δε **θετικά** δημοσιεύματα, αν και αυξάνονται σταθερά μέσα στο τρίμηνο, παραμένουν **πάντα ιδιαίτερα περιορισμένα**, αποτελώντας μόλις το 15,5% του συνόλου των δημοσιευμάτων.

Επίσης, πέρα από την αξιολόγηση των δημοσιευμάτων που έγινε στην κλίμακα θετικό-αρνητικό-ουδέτερο, την **αρνητικότητα** του βρετανικού τύπου **επιρρωνύουν** και τα στοιχεία που προέκυψαν από το δεύτερο ερώτημα της παρούσας εργασίας, σύμφωνα με τα οποία **η χώρα αποδεδειγμένα συνδέθηκε με θέματα, έννοιες και καταστάσεις που έχουν αρνητικό φορτίο** (πχ. θανάτους από πνιγμούς, κακουχίες, εκμετάλλευση, ανθρωπιστική κρίση, στρατόπεδα προσφύγων, ιστορίες προσωπικής δυστυχίας και ξεριζωμού, τρομοκρατία, διακίνηση όπλων, συγκρούσεις μεταξύ φυσικών προσώπων και διαξιφισμοί ηγετών, πολιτικά αδιέξοδα, προσβολή δικαιωμάτων, κλπ.). Επιβεβαιώνεται, έτσι, η συγκρότηση μιας **αρνητικής διεθνούς αντίληψης και εικόνας για την Ελλάδα και, συνακόλουθα, η ικανότητα της ειδησεογραφίας να επιδρά** στην εικόνα που σχηματίζει ένας λαός για μια ξένη χώρα- ιδίως για ζητήματα **πολύπλοκα και πολυδιάστατα**, όπως μια πολύμηνη προσφυγική κρίση, για την οποία δεν μπορεί να έχει **ίδια** αντίληψη.

Ωστόσο, προκειμένου να χαράξουμε μια βέλτιστη πολιτική για την επικοινωνιακή διαχείριση του προσφυγικού από την Ελλάδα, θεωρούμε αναγκαίο να μη σταθούμε μόνο στην καταγραφή της αρνητικότητας, αλλά και **να διερευνήσουμε αν αυτή η αρνητικότητα αυξήθηκε ή μειώθηκε μέσα στο τρίμηνο, κατόπιν δε να εντοπίσουμε τους παράγοντες που προκάλεσαν αυτή την εξέλιξη (προς αποφυγή ή υιοθέτησή τους).**

Έτσι, αναλύοντας τις **τάσεις** που διαμορφώνονται σε κάθε εφημερίδα, παρατηρούμε τα εξής:

Και στα δύο μέσα τον **Ιανουάριο** η εικόνα της Ελλάδας παρουσιάστηκε χωρίς ιδιαίτερο αξιολογικό φορτίο, με **ουδέτερες αναφορές** σε αυτή κυρίως σε σχέση με τη γεωγραφική της θέση και την καταγραφή των αφίξεων, των πνιγμών και των προσωπικών ιστοριών των προσφύγων.

Αντίθετα, ο **Φεβρουάριος** υπήρξε **και για τον Guardian και για την Telegraph ο μήνας με την πιο αρνητική εικόνα** για την Ελλάδα, με τα αρνητικά δημοσιεύματα να ανέρχονται για τον πρώτο στο **54.5%** και για τη δεύτερη στο **51.7%** του συνόλου των δημοσιευμάτων.

Διαφοροποίηση παρουσιάζουν τα δύο ερευνώμενα μέσα μόνο τον **Μάρτιο**, που αποτελεί κρίσιμο δείκτη, καθώς είναι ο μήνας που, όπως ήδη αναφέρθηκε, ο όγκος των δημοσιευμάτων ήταν διπλάσιος σε σχέση με τους προηγούμενους δύο. Συγκεκριμένα, στον **Guardian**, αν και τα **αρνητικά** δημοσιεύματα παραμένουν **κυρίαρχα** (45%) και μάλιστα σχεδόν πενταπλάσια από τον Ιανουάριο κατ' απόλυτους αριθμούς, **εντούτοις** παρατηρείται **σημαντική ενίσχυση των θετικών δημοσιευμάτων**, που επταπλασιάστηκαν σε σχέση με τον αμέσως προηγούμενο μήνα του Φεβρουαρίου, **δείχνοντας μια σαφή βελτίωση του κλίματος**. Τα **ουδέτερα** δημοσιεύματά του, παρόλο που φαίνονται να μένουν σταθερά σε απόλυτους αριθμούς, στην πραγματικότητα, κινούνται **πτωτικά** τον Μάρτιο. Διαφορετική είναι η εικόνα **στην Telegraph**, όπου τον Μάρτιο η **τάση είναι η ουδετεροποίηση** των δημοσιευμάτων, καθώς τα ουδέτερα σχεδόν διπλασιάζονται σε σχέση με τον Φεβρουάριο. Φυσικά, τα **αρνητικά** δημοσιεύματα **συνεχίζουν να είναι πολυάριθμα, οριακά λιγότερα από τα ουδέτερα** (15 αρνητικά-17 ουδέτερα).

Τι ήταν αυτό, λοιπόν, που οδήγησε στην όξυνση της αρνητικότητας τον Φεβρουάριο και την υποχώρησή της τον Μάρτιο έναντι των θετικών (Guardian) ή των ουδέτερων (Telegraph) δημοσιευμάτων ;

Σε επιβεβαίωση προηγούμενων μελετών που εκτέθηκαν στο εισαγωγικό μέρος αυτής της εργασίας, ήταν ένας συνδυασμός τριών παραγόντων:

i. Γεγονότα ιδιαίτερης δυναμικής

Στα τέλη Ιανουαρίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε σε μια πρωτοφανή και αμφιλεγόμενη ενέργεια, δίνοντας στην Ελλάδα **τελεσίγραφο** τριών μηνών να ελέγξει καλύτερα τα σύνορά της και να λειτουργήσει τα κέντρα πρώτης υποδοχής προσφύγων (hotspots), αλλιώς θα αποκλειόταν από τη Συμφωνία Σένγκεν³⁸. Αυτή ακριβώς η απειλή προκάλεσε την κλιμάκωση των αρνητικών δημοσιευμάτων για τη χώρα τον Φεβρουάριο. Κι αυτό γιατί η Συμφωνία Σένγκεν αποτελούσε, κατά κοινή παραδοχή, **“το μεγαλύτερο επίτευγμα της Ένωσης”**³⁹, που τώρα ετίθετο για πρώτη φορά σε κίνδυνο.

38 Greece handed three-month ultimatum to control migrant influx, The Telegraph, 12.02.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/12155031/Greece-handed-three-month-ultimatum-to-control-migrant-influx.html>

39 Greece faces being sealed off from Europe to stop migrant flow in move that creates 'cemetery of souls', The Telegraph, 25.01.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12119799/Greece-threatened-with-expulsion-from-Schengen-free-movement-zone.html> και Greeks worry threatened closure of EU border 'would be the definition of dystopia', The Guardian, 30.01.2016, διαθέσιμο εδώ:

Η απόφαση αυτή προκάλεσε αλυσιδωτές αντιδράσεις και έφερε στην επιφάνεια κι άλλες έριδες που λάνθαναν στους κόλπους της Ένωσης, αποδεικνύοντας την έλλειψη κοινής αντίληψης των κρατών για μια σειρά κρίσιμων ζητημάτων, ενώ τέθηκαν υπό αμφισβήτηση και οι ίδιες οι αξίες στις οποίες θεμελιώθηκε η ΕΕ. Μέσα σε όλα αυτά, η Ελλάδα ήταν η θρυαλλίδα που πυροδοτούσε όλη αυτή τη συζήτηση, η χώρα που έβαζε σε κίνδυνο όλη την Ένωση. Αναμενόμενα, λοιπόν, βρισκόταν στο επίκεντρο της δημοσιογραφικής κριτικής, ως μια χώρα αμφιβολής ικανότητας και αξιοπιστίας.

Από την άλλη πλευρά, η σκλήρυνση της στάσης της Αυστρίας ήταν ένα γεγονός που οδήγησε στην άμβλυνση των αρνητικών τοποθετήσεων για την Ελλάδα, που παρουσιάστηκε σιγά σιγά ως αντικείμενο στοχοποίησης και μεθοδευμένης απομόνωσης. Συγκεκριμένα, η Αυστρία ένωσε γύρω της τις χώρες Visegrad και Δυτικών Βαλκανίων, ώστε να χαράξουν πολιτική αντίθετη στη γερμανική (και απόλυτα ταυτισμένη με το πρόσωπο της Angela Merkel) “*πολιτική των ανοιχτών θυρών*”⁴⁰. Συγκάλεσαν, μάλιστα, βαλκανική Σύνοδο, από την οποία απέκλεισαν την Ελλάδα, που, διαμαρτυρόμενη, απάντησε με ανάκληση του πρέσβη της στην Αυστρία⁴¹. Σε εφαρμογή όσων αποφασίστηκαν σε αυτή τη σύνοδο, οι βαλκανικές χώρες έκλεισαν η μία μετά την άλλη τα σύνορά τους, πιέζοντας αφόρητα την Ελλάδα, που κινδύνευε πλέον ορατά να μετατραπεί σε “*απέραντο στρατόπεδο προσφύγων*” και “*αποθήκη ψυχών*”. Οι ενέργειες αυτές προκάλεσαν ένα υπολογίσιμο κύμα συμπάθειας για την Ελλάδα, που έμοιαζε να έχει επωμιστεί υπερβολικά μεγάλο βάρος μόνη της⁴².

Στο ίδιο πνεύμα, το ανέφικτο της διαχείρισης του προσφυγικού αποκλειστικά από την Ελλάδα έγινε ακόμη πιο φανερό, όταν δημιουργήθηκε ο καταυλισμός της Ειδομένης

<https://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/greece-threatened-closure-eu-border-dystopia>

40 Είναι χαρακτηριστικό ότι αρθρογράφος της Guardian σχολιάζει αναφερόμενη στις σχετικές ενέργειες της Αυστρίας: “*Austria has suddenly shown a new assertiveness in the region, striving to take a leading role in stemming the flow of refugees. That has reawakened memories. It didn't take long for some Balkan commentators to wonder about lingering nostalgia for the Habsburg era, when the Austro-Hungarians ruled from Dalmatia to Transylvania*”, Europe’s growing tensions show us exactly why we need the EU, The Guardian, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/feb/27/europes-growing-tensions-show-us-exactly-why-we-need-eu>

41 Austria caps refugee intake at 80 per day in defiance of EU, The Telegraph, 19.02.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/austria/12165651/Austria-caps-refugee-intake-at-80-per-day-in-defiance-of-EU.html>

42 The Guardian view on the refugee crisis: little time left to find a solution, The Guardian, 01.03.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/mar/01/the-guardian-view-on-the-refugee-crisis-little-time-left-to-find-a-solution> και Migrant crowd uses battering ram to break open macedonian fences, The Telegraph, 29.02.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/greece/12177750/Migrant-crowd-uses-battering-ram-to-break-open-Macedonia-fences.html>

στα τέλη Φεβρουαρίου, μετά το κλείσιμο της Βαλκανικής οδού μονομερώς από την ΠΓΔΜ. Το γεγονός αυτό να μεν έφερε και πάλι αρνητικά στο προσκήνιο την Ελλάδα, ωστόσο, καθώς οι ευρωπαϊκές δυνάμεις δεν κατάφεραν να βρουν μια κοινή λύση, διαιωνίζοντας το δράμα των κατατρεγμένων, γρήγορα ο καταυλισμός μετεξελίχθηκε στο “όνειδος της Ευρώπης” συνολικά και όχι αποκλειστικά της Ελλάδας, Τα ξένα μέσα, χωρίς να απαλλάσσουν την Ελλάδα από τις ευθύνες της, είχαν πια αρχίσει να ουδετεροποιούν την κάλυψη, δείχνοντας να αναμένουν εφεξής τις ευρωπαϊκές παρά τις ελληνικές ενέργειες. Οι παραλείψεις, η έλλειψη συντονισμού και ο διχασμός της Ευρώπης παγιώνονταν ως θεματικές της δημοσιογραφικής κάλυψης⁴³.

ii. Στρατηγικά δομημένες ενέργειες και δηλώσεις δρώντων

Μετά το τελεσίγραφο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ακολούθησε ομοβροντία επικριτικών για την Ελλάδα τοποθετήσεων από τους Ευρωπαίους ηγέτες, που δεν την εμπιστεύονταν για την περιφρούρηση των ευρωπαϊκών συνόρων και, γι’ αυτό, πρόκριναν την τιμωρία και την απομόνωσή της. Από τα πιο αρμόδια δε χείλη (Juncker, Merkel, Tusk) γινόταν δημόσια λόγος ακόμη και για κίνδυνο κατάρρευσης της ενιαίας αγοράς και της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁴⁴. Είναι, επομένως, φανερό ότι οι οξείες αυτές τοποθετήσεις έπλητταν ευθέως το κύρος της Ελλάδας και συνέβαλαν στα υψηλά επίπεδα αρνητικότητας της εικόνας της.

Από την άλλη πλευρά, κρίσιμο παράγοντα για την αναστροφή του αρνητικού κλίματος αποτέλεσε η δυναμική απάντηση των ελληνικών αρχών που, πιεζόμενες από το ευρωπαϊκό τελεσίγραφο, άρθρωσαν ισχυρότερο λόγο και κατέθεσαν αναλυτικά και τεκμηριωμένα στοιχεία για την ως τότε διαχείριση του προσφυγικού από την ελληνική πλευρά⁴⁵. Από τα στοιχεία αυτά, αποδεικνυόταν ότι οι ροές είχαν γίνει πλέον ανεξέλεγκτες, ότι τα άλλα κράτη-μέλη δεν είχαν τηρήσει τις δεσμεύσεις μετεγκατάστασης που ανέλαβαν, ότι η Frontex δεν ανταποκρινόταν στα αιτήματα

43 Migration crisis: Idomeni, the train stop that became an 'an insult to EU values', The Guardian, 17.03.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/17/migration-crisis-idomeni-camp-greece-macedonia-is-an-insult-to-eu-values>

44 Pressure to resolve migration crisis could tear EU apart, The Guardian, 20.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/pressure-to-resolve-migration-crisis-could-tear-eu-apart> και EU leaders consider two-year suspension of Schengen rules, 22.01.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12115654/EU-leaders-consider-two-year-suspension-of-Schengen-rules.html>

45 Greece hits back after EU's Schengen threat, The Guardian, 27.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/27/greece-warned-control-borders-schengen-european-commission>

αποστολής περισσότερων συνοριοφυλάκων και ότι η Τουρκία δεν είχε ελέγξει ακόμη τα δίκτυα λαθρεμπόρων που αποτελούν την πηγή του προβλήματος. Ο Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής, ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης αλλά και ο Πρωθυπουργός διεκδίκησαν περισσότερο επικοινωνιακό χώρο για την Ελλάδα, αυξάνοντας την έκταση και την ένταση των δηλώσεων τους στα διεθνή μέσα, προς υπεράσπιση των ελληνικών θέσεων⁴⁶. Έτσι, η επικοινωνιακή πίεση άρχισε να μετατίθεται σταδιακά από το ρόλο της Ελλάδας προς αυτόν της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και της Τουρκίας, ως χώρας-κλειδί για τη διαχείριση των ροών.

Πράγματι, σύντομα άρχισαν να γείρονται από Ευρωπαίους αξιωματούχους, δημοσιογράφους, εκπροσώπους διεθνών ανθρωπιστικών οργανώσεων και διαμορφωτές γνώμης φωνές για υπερβολικές απαιτήσεις, παραλείψεις και απουσία αλληλεγγύης εκ μέρους της ΕΕ⁴⁷. Συχνές ήταν και οι προειδοποιήσεις ότι η απομόνωση της Ελλάδας μπορεί να οδηγήσει σε ανθρωπιστική ή σε νέα ελληνική οικονομική κρίση, αφού η χώρα είχε διαθέσει ανυπολόγιστους πόρους για το προσφυγικό⁴⁸.

Η ανάκληση του Έλληνα πρέσβη στην Αυστρία ήταν επίσης μια ηχηρή ενέργεια που, σε συνδυασμό με την κλιμακούμενη αδιαλλαξία των χωρών της Ανατολικής Ευρώπης, οδήγησε στην καθοριστική επικοινωνιακά υποστήριξη της Ελλάδας στο ανώτερο θεσμικό επίπεδο. Συγκεκριμένα, υπό την πίεση της σφοδρής σύγκρουσης εντός της ΕΕ, η Γερμανία, διά στόματος της Καγκελαρίου Merkel, αναγκάστηκε να υπερασπιστεί δημόσια και αποφασιστικά την Ελλάδα, αποκλείοντας κατηγορηματικά το ενδεχόμενο η Ευρώπη να την αφήσει να καταρρεύσει⁴⁹. Ακολούθησαν και άλλες υποστηρικτικές για

46 Greece faces being sealed off from Europe to stop migrant flow in move that creates 'cemetery of souls', The Telegraph, 25.01.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12119799/Greece-threatened-with-expulsion-from-Schengen-free-movement-zone.html> και EU summit: Day two, Friday 19 February as it happened, The Telegraph, 19.02.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/newsttopics/eureferendum/12166096/EU-summit-day-two-19-february-as-it-happened.html>

47 Europe's refugee story has hardly begun, The Guardian, 01.02.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/feb/01/europes-refugee-story-has-hardly-begun-greece> και Is Greece to be martyred again by EU? The Telegraph, 27.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/greece/12126279/Is-Greece-about-to-be-martyred-again-by-the-EU.html>

48 EU border controls: Schengen scheme on the brink after Amsterdam talks, The Guardian, 26.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/25/refugee-crisis-schengen-area-scheme-brink-amsterdam-talks>

49 Angela Merkel: Europe cannot allow Greece to slide into chaos over refugees, The Telegraph, 29.02.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/germany/angela-merkel/12177276/Angela-Merkel-Europe-cannot-allow-Greece-to-slide-into-chaos-over-refugees.html>

την Ελλάδα δηλώσεις και επισκέψεις υψηλόβαθμων Ευρωπαίων αξιωματούχων⁵⁰.

γ) Σχέσεις εξουσίας- ΜΜΕ

Ο διαφορετικός πολιτικός προσανατολισμός των δύο εφημερίδων δεν είναι άσχετος με την αξιολογική εικόνα της Ελλάδας που πρόβαλε κάθε μέσο και, ιδίως, με το γεγονός ότι τα θετικά δημοσιεύματα του Guardian είναι σχεδόν διπλάσια από αυτά της Telegraph.

Για παράδειγμα, υπό το πρίσμα της ιδεολογικής τους τοποθέτησης εξηγείται γιατί ο κεντροαριστερός και φιλελεύθερος Guardian φιλοξένησε περισσότερα (θετικά) δημοσιεύματα που καλύπτουν τις δηλώσεις της ελληνικής αριστερής κυβέρνησης, καθώς και δημοσιεύματα που δίνουν έμφαση στη χρήση ήπιων μέσων εκ μέρους των ελληνικών αρχών για την εκκένωση του καταυλισμού της Ειδομένης, στις θεμελιώδεις ευρωπαϊκές αρχές που μόνη η Ελλάδα έμοιαζε να υπερασπίζεται, καθώς και στην αλληλεγγύη που επιδεικνύουν οι κάτοικοι των ελληνικών νησιών και οι ΜΚΟ.

Αντίθετα, στην ευρωσκεπτικιστική Telegraph η θετική εικόνα της Ελλάδας είναι σαφώς περιορισμένη και σχετίζεται σε μεγάλο βαθμό με τη συμπάθεια προς τη χώρα μας που υφίσταται “*απαράδεκτη μεταχείριση από την Ευρωπαϊκή Ένωση*”⁵¹.

Συμπερασματικά, από την παρούσα έρευνα επιβεβαιώνεται ότι το πρώτο τρίμηνο του 2016 η Ελλάδα απεικονιζόταν ως “χώρα σε κρίση”, περισσότερο ή λιγότερο έντονη ανάλογα με την πολιτική επικαιρότητα, τις τοποθετήσεις των στρατηγικών διαχειριστών του προβλήματος και της πολιτικής κατεύθυνσης των ΜΜΕ. Με την κορύφωση της ορατότητας της Ελλάδας τον Μάρτιο του 2016, ήρθε και η κορύφωση της κρίσης, που η χώρα, κατά τη μελέτη των Manheim&Albritton, έπρεπε να αντιμετωπίσει με ενέργειες εστιασμένες στη μείωση του όγκου των δημοσιευμάτων Πράγματι, ο τότε Υπουργός Μεταναστευτικής Πολιτικής επέμεινε στην ανάγκη επίτευξης μιας Συμφωνίας ΕΕ-Τουρκίας, που τον πρώτο χρόνο εφαρμογής της μείωσε τις προσφυγικές ροές κατά 97%⁵² και, συνακόλουθα, τη διεθνή ορατότητα της Ελλάδας, όπως προκύπτει και από το

50 thens asks EU for €480m in emergency funds as Brussels prepares for two key summits and aid agencies condemn ‘unconscionable’ response to influx, 01.03.2016, The Guardian, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/01/refugee-crisis-european-leaders-demand-urgent-support-for-greece> και Do not come to Europe,' Donald Tusk warns economic migrants, 03.03.2016, The Guardian, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/03/donald-tusk-economic-migrants-do-not-come-to-europe>.

51 The EU deal with Turkey is fraught with dangers, 16.03.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/news/newstopics/eureferendum/12196086/The-EU-deal-with-Turkey-is-fraught-with-dangers.html>

52 Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ειδικής Γραμματείας Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και

οικείο γράφημα (βλ. Γράφημα 8). Με χαμηλή πλέον ορατότητα και την κατάλληλη επικοινωνιακή στρατηγική, η Ελλάδα έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την εικόνα της προς τα έξω, πολλαπλασιάζοντας προοδευτικά τις θετικές αναφορές για την ίδια (φάση άμβλυνσης- επιδιόρθωσης της κρίσης).

ii. Όπως προκύπτει από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της παρούσας έρευνας, η **θεματολογία** που επέλεξαν να προβάλλουν οι δύο εφημερίδες, παρά τις επιμέρους διαφορές, είναι **σε μεγάλο βαθμό κοινή τόσο ως προς τη σειρά προβολής των θεματικών κατηγοριών όσο και ως προς την έκταση της κάλυψης**, καθώς ακόμη και ο αριθμός των δημοσιευμάτων κάθε κατηγορίας είναι εν πολλοίς παρόμοιος.

Και στις δύο εφημερίδες οι τρεις πιο προβεβλημένες κατηγορίες είναι οι ίδιες (**ΕΕ, ανθρωπιστική κρίση, Συμφωνία με Τουρκία**) και φαίνονται να **μονοπωλούν την επικαιρότητα, καλύπτοντας το 66.7% και το 72.2% του συνόλου των δημοσιευμάτων**. Ουσιαστική διαφοροποίηση εντοπίζεται μόνο ως προς τη θεματική της υπέρμετρης επιβάρυνσης της Ελλάδας και της αλληλεγγύης, που είναι πολύ πιο αναπτυγμένες στον Guardian έναντι της Telegraph (12.1% έναντι 4.4% και 4% έναντι 1.1%), ενώ, αντίθετα, η σύνδεση με την τρομοκρατία προβλήθηκε αξιοσημείωτα περισσότερο στην Telegraph (4.4% έναντι 1%).

Ένα άλλο βασικό χαρακτηριστικό της βρετανικής ειδησεογραφικής θεματολογίας είναι ο **αρνητικός της χαρακτήρας**, καθώς, όπως ήδη αναφέρθηκε, περιλαμβάνει θέματα, έννοιες και καταστάσεις με αρνητικό πρόσημο. **Επιβεβαιώνεται, επομένως, ευχερώς η δεύτερη υπόθεση εργασίας ως προς το σκέλος της συγκρότησης του προσφυγικού ζητήματος ως “προβλήματος”, αλλά και το υποστηριζόμενο από τους θεωρητικούς της επικοινωνίας ότι τα ΜΜΕ ασκούν κυρίαρχο ρόλο στη διαδικασία συγκρότησης των δημόσιων προβλημάτων.**

Ωστόσο, η δεύτερη υπόθεση εργασίας δεν επιβεβαιώνεται ως προς το δεύτερο σκέλος της, αφού η συγκρότηση του προσφυγικού προβλήματος στη δημόσια ατζέντα έγινε όχι με ανθρωπιστικούς, αλλά με πολιτικούς όρους.

Προσφυγικής Πολιτικής, κατά τον πρώτο χρόνο εφαρμογής της Κοινής Δήλωσης Ε.Ε.- Τουρκίας (20.03.2016 - 05.04.2017) καταγράφηκε μείωση των προσφυγικών ροών κατά 97% (Ενημερωτικό Δελτίο Απριλίου 2017) Ειδικότερα, το διάστημα 21.03.2016- 21.02.2017 καταγράφηκαν 26.940 αφίξεις, τη στιγμή που κατά το διάστημα 20.04.2015-20.03.2016 ο συνολικός αριθμός των αφίξεων ανήλθε σε 977.705 (βλ.Παράρτημα, Γραφημα 8).

Συγκεκριμένα, θεωρώντας ότι οι θεματικές της “ανθρωπιστικής κρίσης”, της “αλληλεγγύης”, της “δημοκρατίας” και των “στατιστικών στοιχείων” ενέχουν στον πυρήνα τους μια ανθρωπιστική διάσταση και αποτυπώνουν την προσέγγιση της κρίσης μέσα από ένα πρίσμα που δίνει έμφαση σε πανανθρώπινες αξίες και θεμελιώδη ατομικά δικαιώματα (όπως η προστασία της ζωής και της υγείας, της ενότητας της οικογένειας, του ασύλου, της αλληλεγγύης προς τον πάσχοντα άνθρωπο και της δημοκρατικής έκφρασης των ιδεών), προκύπτει ότι **η διάσταση αυτή προβλήθηκε εκτενώς στο βρετανικό τύπο, αλλά όχι κυρίαρχα**. Το άθροισμα αυτών των θεματικών στον Guardian φτάνει το 40.4% και στην Telegraph το 36,8%.

Αντίθετα, είναι τα θέματα πολιτικής φύσης που φαίνεται να κυριαρχούν, αποτελώντας το 59.6% των συνολικών δημοσιευμάτων του Guardian και το 63.2/% της Telegraph. Μόνο οι ευρωπαϊκές πολιτικές διαχείρισης του προσφυγικού προβλήματος (θεματικές “Ευρωπαϊκή Ένωση”-“Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας”) αγγίζουν αυτοτελώς το 44,5% στον Guardian και το 50% στην Telegraph, ενώ και οι υπόλοιπες θεματικές που αναδείχθηκαν (της “υπέρμετρης επιβάρυνσης της Ελλάδας”, της “τρομοκρατίας” και των “επεισοδίων”) πραγματεύονται και αυτές την πολιτική διαχείριση του προσφυγικού.

Γίνεται, επομένως, φανερό ότι οι βρετανικές εφημερίδες **επέλεξαν να στρέψουν την προσοχή της κοινής γνώμης** στην ανάγκη ανάληψης συντονισμένης πολιτικής δράσης από τους αρμόδιους (ευρωπαϊκούς και εθνικούς) θεσμούς και **να φωτίσουν** τις αντίπαλες προτάσεις πολιτικής που διατυπώθηκαν, **συσκοτίζοντας παράλληλα** το δράμα των προσφύγων και το διακύβευμα της διαφύλαξης των ανθρωπιστικών αξιών. Συνακόλουθα, οι πολιτικοί χειρισμοί και όχι το αξιακό υπόβαθρο είναι αυτοί που θα αποτελέσουν το **μέτρο της αξιολόγησης** των Βρετανών (και όχι μόνο) αναγνωστών για τα εμπλεκόμενα πολιτικά πρόσωπα και τις ενέργειές τους, κατά τη θεωρία της κρίσης κατά προτεραιότητα (priming theory).

Το γιατί επέλεξαν **να αναδείξουν ως πιο σημαντικά** τα πολιτικά ζητήματα **έναντι** των ανθρωπιστικών, προβάλλοντας περαιτέρω **ως δρώντες νομιμοποιούμενους να τα διαχειριστούν** τους ευρωπαϊκούς θεσμούς έναντι των εθνικών εξηγείται από τη λογική των συγκεκριμένων μέσων (“*media logic*”) και τις **οργανωσιακές πρακτικές τους**,

όπως εκτέθηκε ήδη στην εισαγωγή της παρούσας εργασίας. Αναλυτικότερα:

Κατά το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα, με εξαίρεση την κρίση του καταυλισμού της Ειδομένης, τα ανθρωπιστικά ζητήματα είχαν χάσει την *ένταση* και την *ταχύτητα* της εξέλιξής τους. Δεν βρίσκονταν πια στη “*νηπιακή τους φάση*”, αυτή του καλοκαιριού του 2015, όταν η Ευρώπη παρακολουθούσε άφωνη τα πρώτα κύματα ταλαιπωρημένων ανθρώπων να κατακλύζουν τις ελληνικές ακτές, ούτε αυτή του φθινοπώρου του 2015, όταν την Ευρώπη συγκλόνιζαν οι εικόνες των νεκρών νηπίων που ξεβράζονταν στα ελληνικοτουρκικά παράλια, μετατρέπόμενα σε σύμβολα της προσφυγικής τραγωδίας (κατεξοχήν ο “*μικρός Αϊλάν*”). Τα μέσα αρκούσαν πια στη σταθερή καταγραφή των ροών, των αφίξεων και των πνιγμών εν είδει **δημοσιογραφικής ρουτίνας**⁵³.

Αντίθετα, η πολιτική κρίση που ξέσπασε με αφορμή το προσφυγικό το πρώτο τρίμηνο του 2016 ήταν ένα δημοσιογραφικό θέμα **ιδιαίτερης οξύτητας και έντασης, που κλιμακωνόταν σταθερά για εβδομάδες και σε πυκνό χρόνο** (ιδίως μετά το τελεσίγραφο στην Αθήνα που πυροδότησε αλυσιδωτές αντιδράσεις και ενέργειες). Η σύγκρουση που ξεδιπλωνόταν μέσα στην καρδιά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν **ξεκάθαρη** (γερμανική πολιτική “ανοιχτών θυρών” εναντίον ανατολικοευρωπαϊκής πολιτικής κλειστών συνόρων) και, κατά τρόπο **αιφνιδιαστικό**, έθετε μετά από πολλά χρόνια ερωτήματα για το αν και κατά πόσο έχει τελικά επιτευχθεί η πολυπόθητη ευρωπαϊκή ολοκλήρωση⁵⁴.

Επιπρόσθετα, ένας άλλος παράγοντας που αύξανε την προτίμηση των “*πυλωρών*” ΜΜΕ στην πολιτικοποίηση του προσφυγικού ήταν η **σύνδεσή της με την υπόλοιπη πολιτική agenda, και μάλιστα με πολλούς τρόπους**. Κατ’ αρχάς, το 2016 ήταν μια σημαντική **εκλογική** χρονιά, με εθνικές εκλογές στη Σλοβακία, τοπικές εκλογές στα κρατίδια της Γερμανίας και δημοψήφισμα για την παραμονή στην ΕΕ στο Ηνωμένο Βασίλειο⁵⁵. Έτσι, η προσφυγική κρίση είχε πια γίνει κάτι παραπάνω από το ανθρώπινο

53 Ten children among 25 dead after refugee boat founders off Greek island of Samos, 28.01.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/greece/12127025/Ten-children-among-25-dead-after-refugee-boat-founders-off-Greek-island-of-Samos.html>

54 The Guardian view on the refugee crisis: little time left to find a solution, The Guardian, 01.03.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/mar/01/the-guardian-view-on-the-refugee-crisis-little-time-left-to-find-a-solution>

55 Greece faces being sealed off from Europe to stop migrant flow in move that creates 'cemetery of souls', The Telegraph, 25.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12119799/Greece-threatened-with-expulsion-from-Schengen-free-movement-zone.html> και Greeks worry threatened closure of EU border ‘would be the definition of dystopia’, The Guardian, 30.01.2016, διαθέσιμο εδώ: <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/greece-threatened-closure-eu-border-dystopia>

δράμα: ένα κρίσιμο πεδίο αντιπαράθεσης σκληρών προεκλογικών εκστρατειών. Παράλληλα, ψηλά στην ατζέντα το πρώτο τρίμηνο του 2016 βρισκόταν το ζήτημα της **ασφάλειας**, με την Ευρώπη να έχει ανάγει σε προτεραιότητά της την προστασία από την τρομοκρατική απειλή. Οι πρόσφατες τρομοκρατικές επιθέσεις στο Παρίσι (Νοέμβριος 2015) και τις Βρυξέλλες (Μάρτιος 2016), αλλά και οι μαζικές σεξουαλικές επιθέσεις που φέρονται να δέχθηκαν γυναίκες στην Κολωνία από μετανάστες και αιτούντες άσυλο την Πρωτοχρονιά του 2016 συσχετίστηκαν με το προσφυγικό ζήτημα, όχι μόνο αυξάνοντας το θυμό και την ξενοφοβία, αλλά ασκώντας και αφόρητες πιέσεις στην Καγκελάριο Merkel, της οποίας η μεταναστευτική πολιτική αμφισβητούνταν ανοιχτά⁵⁶. Τέλος, υπενθυμίζεται ότι κατά το πρώτο τρίμηνο του 2016, δεν είχε ολοκληρωθεί το πρόγραμμα ευρωπαϊκής **οικονομικής** στήριξης προς την Ελλάδα, που εξαρτιόταν ακόμη από την ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Δεδομένης της εκτενέστατης κάλυψης της οικονομικής κρίσης από το διεθνή τύπο, η σύνδεση της κρίσης χρέους της Ελλάδας με το προσφυγικό⁵⁷ ήταν αναμενόμενο να αποκτήσει ιδιαίτερη προβολή.

Τέλος, η πολιτικοποίηση του προσφυγικού προβλήματος εξηγείται και από τις **οργανωσιακές πρακτικές** των ειδησεογραφικών οργανισμών, καθώς είναι γνωστό ότι οι κυβερνητικές και εν γένει **θεσμικές** πηγές πληροφόρησης τυγχάνουν ευχερέστερης πρόσβασης στα ΜΜΕ λόγω της **τεκμαιρόμενης αξιοπιστίας** τους και της **σταθερής σχέσης** τους με τους δημοσιογράφους του πολιτικού ρεπορτάζ. Αντίθετα, τα ανθρωπιστικά θέματα απαιτούν επιτόπια έρευνα, που συνεπάγεται μεγαλύτερη **οικονομική και χρονική επιβάρυνση** για έναν ειδησεογραφικό οργανισμό. Έτσι, παρόλο που τα συγκεκριμένα μέσα πραγματοποίησαν πολλά ρεπορταζ ανθρωπιστικού χαρακτήρα, εντούτοις, οι ανταποκρίσεις πολιτικού περιεχομένου (ευλόγως) υπερτερούν ποσοτικά.

iii. Όπως προέκυψε από το δεύτερο ερευνητικό ερώτημα της παρούσας εργασίας, οι υπό

56 Brussels attacks: Terrorism could break the EU and lead to Brexit, 22.03.2016, The Telegraph, διαθέσιμο εδώ
<https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/belgium/12201057/Brussels-attacks-Terrorism-could-break-the-EU-and-lead-to-Brexit.html> και Aegean Sea refugee crossings rise 35 fold year-on-year in January - watchdog, 30.01.2016, The Guardian, διαθέσιμο στο:
<https://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/refugee-arrivals-greece-exceed-52000-january>

57 Είναι χαρακτηριστικό ότι, την περίοδο της έντονης πίεσης προς την Ελλάδα, ακόμη και η ελάφρυνση του χρέους της προτάθηκε ως αντάλλαγμα για τη μόνιμη εγκατάσταση των προσφύγων στο έδαφός της. Greeks worry threatened closure of EU border ‘would be the definition of dystopia’, The Guardian, 30.01.2016, διαθέσιμο εδώ: <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/30/greece-threatened-closure-eu-border-dystopia>

εξέταση εφημερίδες πραγματεύτηκαν το προσφυγικό κατεξοχήν ως πολιτικό **θέμα**. Όμως, ποιες ακριβώς *όψεις του* ανέδειξαν; *Πώς νοηματοδότησαν* αυτό τον πολιτικό του χαρακτήρα;

Αναμφίβολα, και τα δύο ΜΜΕ **το αξιολόγησαν ως πεδίο ευρωπαϊκής και όχι εθνικής πολιτικής**, καθοδηγώντας και το βρετανικό ακροατήριο να το **προσλάβει ως τέτοιο**. Αυτό προκύπτει, πριν από όλα, από το γεγονός ότι τα δημοσιεύματα που απέδωσαν την ευθύνη για τη διαχείριση και επίλυση του προσφυγικού στους ευρωπαϊκούς θεσμούς ήταν **τετραπλάσια** από όσα την απέδιδαν στους ελληνικούς θεσμούς.

Εμβαθύνοντας περαιτέρω, διαπιστώνουμε ότι το **κεντρικό ερμηνευτικό σχήμα** της **ευρωπαϊκής διαχείρισης** του προσφυγικού αφορούσε την **αμηχανία, την έλλειψη ετοιμότητας και την αναποτελεσματικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης** στην αντιμετώπιση *“της πιο σημαντικής μετακίνησης πληθυσμών στην ευρωπαϊκή ήπειρο στην ιστορία του 21ου αιώνα”*. Η Ευρωπαϊκή Ένωση άργησε πολύ να καταρτίσει στρατηγικό σχεδιασμό, έδρασε αποσπασματικά και ανέχτηκε την επιλεκτική εφαρμογή των αποφάσεών της από τα κράτη-μέλη. Ενεργοποιήθηκε μόνο όταν έγινε ορατός ο κίνδυνος διάλυσης υπό το βάρος των δομικών της αντιφάσεων και όταν ήρθε αντιμέτωπη με το αδιέξοδο της ανθρωπιστικής κρίσης στην Ειδομένη.

Στη συνέχεια, έχοντας πια καταλάβει πια ότι το διακύβευμα ήταν πολύ μεγάλο για να μείνει απαθής, η Ευρώπη **παρουσιάστηκε τότε ως ενεργητικός διαπραγματευτής**, που κατέβαλε εντατικές προσπάθειες για την επίτευξη μιας Συμφωνίας με την Τουρκία. Η Συμφωνία όντως καταρτίστηκε, αλλά δέχθηκε πολλαπλές επικρίσεις⁵⁸, *πολιτικές, ηθικές, νομικές, πρακτικές*, που δημιούργησαν **τις αντίστοιχες αντιληπτικές συνεκδοχές για την Ένωση**: μια Ένωση που προχωρά σε ένα βαρύ *πολιτικό συμβιβασμό*, που θυσιάζει τις *ηθικές* της αξίες και καταστρατηγεί το διεθνές *δίκαιο* στο όνομα της πολιτικής σκοπιμότητας, καθώς επίσης που λαμβάνει αποφάσεις, χωρίς να μπορεί να τις *υλοποιήσει* τεχνικά και διοικητικά.

Κυρίως, όμως, η Ευρωπαϊκή Ένωση **πλαισιώθηκε** **εμφατικά και για πολύ καιρό ως**

58 Turkey is no friend of Europe – her behaviour is blackmail, 11.03.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2016/03/17/turkey-is-no-friend-of-europe--her-behaviour-is-blackmail/>, Eu prepares to scale back resettlement of Syrian refugees, 16.03.2016, The Guardian, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/16/eu-cut-number-syrian-refugees-coming-europe>

ένα πεδίο έντονων συγκρούσεων, μακριά από τη λογική της συμμαχίας κρατών στη βάση της συναίνεσης, με πολλά μέλη της να ακολουθούν ίδιες πολιτικές και να προβαίνουν σε μονομερείς ενέργειες, ενάντια στις κοινές αποφάσεις. Στην ανάδειξη αυτή της διάστασης βοήθησε και η έτερη κυρίαρχη πλαισίωση της σύγκρουσης (**conflict frame**), που επιβεβαίωσε ότι η προσφυγική κρίση μετασχηματίστηκε σε μια σειρά πολλαπλών κρίσεων για την Ευρώπη (ανθρωπιστική, συνοχής, ασφάλειας, στρατιωτικής φύλαξης εξωτερικών συνόρων, ιδρυτικών αξιών, δημογραφική, υπαρξιακή)⁵⁹. Είναι ενδεικτικό ότι σε δημοσίευμα του Guardian αναφέρεται για την κατανομή των αιτούντων άσυλο: *“this issue is toxic and has already caused the biggest east-west split in the EU since the former soviet bloc countries joined more than a decade ago”*⁶⁰.

Σε κάθε περίπτωση, παρά τις έριδες, τις αδυναμίες και τα λάθη της, η Ευρωπαϊκή Ένωση καθ’ όλο το χρονικό διάστημα συνέχιζε να εμφανίζεται ως **το βασικό (ή και το μοναδικό) πλαίσιο εντός του οποίου μπορούσε να βρεθεί μια βιώσιμη και ρεαλιστική λύση απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα**⁶¹. Κι αυτό γιατί, με την πάροδο του χρόνου, γινόταν ολοένα και πιο κατανοητή η συνθετότητα και η πολυπλοκότητα του προσφυγικού προβλήματος, η έκταση των χειρισμών που απαιτούνταν, οι πολυποίκιλες διαστάσεις του (όπως η οικονομική, αξιακή, εγκληματική, ανθρωπιστική, κοινωνική), καθώς και ο υπερεθνικός χαρακτήρας των επιπτώσεών του.

Ωστόσο, για την ακρίβεια των συμπερασμάτων της παρούσας εργασίας, οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι αυτή η πλαισίωση της ευρωπαϊκής ευθύνης παρουσιάζεται **ποιοτικά διαφορετική** για τα δύο υπό εξέταση μέσα και, συγκεκριμένα, **η Telegraph εμφανίζεται περισσότερο επικριτική και δηκτική απέναντι στους ευρωπαϊκούς χειρισμούς σε σχέση με τον Guardian**. Η διαφοροποίηση αυτή, σε συμφωνία με όσα

59 Όπως προκύπτει από την ήδη αναφερθείσα έρευνα των Semetko&Valkenburg, οι δύο πιο διαδεδομένες πλαισιώσεις που χρησιμοποιούν οι πιο σοβαρές εφημερίδες όταν πραγματεύονται ζητήματα **ευρωπαϊκής πολιτικής** είναι η απόδοση ευθύνης και η σύγκρουση. Εν προκειμένω, οι δύο αυτές πλαισιώσεις από κοινού αποτελούν το 32.5% των δημοσιευμάτων του Guardian και το 56.7% της Telegraph. Αντίθετα, η ανθρωπιστική πλαισίωση, αν και εκτεταμένη, αποτελεί το 31.3% των δημοσιευμάτων του Guardian και μόλις το 24.4% της Guardian. Επομένως, το πόρισμα της παραπάνω μελέτης επιβεβαιώνεται και από την παρούσα έρευνα.

60 Pressure to resolve migration crisis could tear EU apart, The Guardian, 20.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/pressure-to-resolve-migration-crisis-could-tear-eu-apart>

61 Europe’s growing tensions show us exactly why we need the EU, The Guardian, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/commentisfree/2016/feb/27/europes-growing-tensions-show-us-exactly-why-we-need-eu> και The Eu’s deal with Turkey is harsh on migrants- but the alternative is total chaos, 30.03.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/opinion/2016/03/30/the-eus-deal-with-turkey-is-harsh-on-migrants--but-the-alternati/>

υποστηρίζει η θεωρία της πλαισίωσης, αποσκοπεί προφανώς στο να **προκαλέσει το κάθε μέσο διαφορετική αντίδραση** στο αναγνωστικό του κοινό απέναντι στους Ευρωπαίους ηγέτες. Πολλώ δε μάλλον αν συνεκτιμηθεί ότι τα δύο μέσα έλαβαν διαφορετική θέση στο κρισιμότερο για τη Βρετανία ζήτημα της εποχής, δηλαδή την αποχώρηση της χώρας από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Brexit): **ο μιν Guardian τάχθηκε υπέρ της παραμονής, ενώ η Telegraph υπέρ της αποχώρησης** (Bennett, 2016). Κατά κοινή δε παραδοχή των δύο μέσων⁶², το “μεταναστευτικό ζήτημα” επρόκειτο να αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την τελική απόφαση των Βρετανών ψηφοφόρων.

Ενόψει αυτού, αντιλαμβανόμαστε ότι **ο Guardian, υιοθετώντας εκφραστικά σχήματα λιγότερο εμπρηστικά και επικριτικά απέναντι στην Ευρώπη**, ήθελε να πείσει τους Βρετανούς ότι η Ένωση μπορεί να λύνει (συλλογικά) τα προβλήματά της και να τους αποθαρρύνει να επιλέξουν την αποχώρηση από την ευρωπαϊκή οικογένεια. **Αντίθετα, η Telegraph, για να τους παρακινήσει να ψηφίσουν υπέρ του Brexit**, πρόβαλε πιο έντονα την αδυναμία συνεννόησης των κρατών-μελών, παρουσίασε τις διχαστικές τοποθετήσεις των ηγετών της Ανατολικής Ευρώπης ως τολμηρή αμφισβήτηση της ηγεμονίας των αυταρχικών Βρυξελλών⁶³, αφιέρωσε τρεις φορές περισσότερα δημοσιεύματα για να καλύψει τον κίνδυνο κατάρρευσης της ζώνης Σένγκεν, της οποίας το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είναι μέρος (βλ. υπ’ αριθμ. 5 και 6 παραρτήματα), κραδαίνοντας το φόβο κατάρρευσης όλης της Ένωσης (*“the very idea of Europe” will be torn apart*⁶⁴), κατηγόρησε το καθεστώς ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της ζώνης Σένγκεν για τη διέλευση τρομοκρατών⁶⁵ και στηλίτευσε έντονα την ενδοτικότητα της

62 Στην Telegraph (*Greece faces being sealed off from Europe to stop migrant flow in move that creates 'cemetery of souls'*, 25.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12119799/Greece-threatened-with-expulsion-from-Schengen-free-movement-zone.html>) αναφέρεται *“Currently, the migrant crisis is the issue which could prompt voters to decide whether Britain has a future in Europe”*, ενώ στον Guardian, *Pressure to resolve migration crisis could tear EU apart*, 20.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/pressure-to-resolve-migration-crisis-could-tear-eu-apart> αναφέρεται *“because of the toxicity of the migration issue and its centrality to the referendum campaign”*.

63 Hungary to hold referendum on whether to accept EU migrant quotas, 24.02.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/hungary/12171895/Hungary-to-hold-referendum-on-whether-to-accept-EU-migrant-quotas.html>

64 EU leaders consider two-year suspension of Schengen rules, The Telegraph, 22.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12115654/EU-leaders-consider-two-year-suspension-of-Schengen-rules.html>

65 Brussels attacks: Terrorism could break the EU and lead to Brexit, The Telegraph, 22.03.2018. διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/belgium/12201057/Brussels-attacks-Terrorism-could-break-the-EU-and-lead-to-Brexit.html>, όπου αναγράφεται χαρακτηριστικά *“Schengen, the no-borders agreement that facilitates European cross-border trade and travel, but – as the public well*

Ένωσης απέναντι στην Τουρκία, προκειμένου να εξασφαλίσει τη συνεργασία της στη διαχείριση του προσφυγικού⁶⁶.

Ενόψει όλων των ανωτέρω, και παρά τις επιμέρους διαφοροποιήσεις, γίνεται φανερό ότι η τελευταία υπόθεση εργασίας επιβεβαιώνεται από τα αποτελέσματα της έρευνας, καθώς και στις δύο εφημερίδες το προσφυγικό πρόβλημα πλαισιώθηκε αδιαμφισβήτητα ως πρόβλημα ευρωπαϊκής και όχι εθνικής πολιτικής.

6. ΧΑΡΑΞΗ ΜΙΑΣ ΒΕΛΤΙΣΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μετά την κορύφωση της προσφυγικής κρίσης τον Μάρτιο του 2016, όπως αναλυτικά εκτέθηκε παραπάνω, η διεθνής ορατότητα της Ελλάδας ως πεδίου ανάπτυξης της προσφυγικής κρίσης περιορίστηκε σημαντικά (*Παράρτημα 10, Γράφημα 8*). **Βρισκόμαστε, δηλαδή, από το τέλος της υπό εξέταση περιόδου και μέχρι σήμερα στη φάση της άμβλυνσης της κρίσης.** Και, όπως αναφέρουν οι ειδικοί στη διεθνή εικόνα ενός κράτους Manheim&Albritton (1985), ο πιο αποτελεσματικός τρόπος να διαχειριστεί ένα κράτος την εικόνα του σε αυτή τη φάση είναι να εντατικοποιήσει τις προσπάθειες του για βελτίωση της *αξιολόγησης* της εικόνας του, αντί να εστιάσει στην αύξηση της ορατότητάς του.

Υπό αυτό το πρίσμα, ολοκληρώνοντας την έρευνά μας, θεωρήσαμε χρήσιμο να διατυπώσουμε **μια πρόταση ολοκληρωμένης επικοινωνιακής στρατηγικής** που θα μπορούσε να υιοθετηθεί ήδη από τον Απρίλιο του 2016 και να εφαρμόζεται σταθερά μέχρι σήμερα. Ο ολοκληρωμένος αυτός επικοινωνιακός σχεδιασμός, κατά την άποψή μας, θα επιβεβαίωνε τη **σοβαρότητα** με την οποία η Ελλάδα αντιμετωπίζει την κρίση (πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την εκδίπλωσή της), θα αναδείκνυε τις ελληνικές **θέσεις**, θα προλάβαινε τη διασπορά **φημών**, ψευδών ειδήσεων και εσφαλμένων κρίσεων και, τελικά, θα επανέφερε σταδιακά τη **διεθνή αξιοπιστία** της χώρας.

Κατά την κατάρτισή του, θα μπορούσαν να αξιοποιηθούν τα πορίσματα της παρούσας

understands after the Paris attacks – the free movement of terrorists too” και “a triple blow to Europe and its cherished notions of open borders, free movement, tolerance and free speech”.

⁶⁶ EU 'sells soul' in migrant deportation deal with Turkey, 06.03.2016, The Telegraph, διαθέσιμο στο <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/eu/12185161/EU-sells-soul-in-migrant-deportation-deal-with-Turkey.html>

εργασίας, ιδίως ως προς το περιεχόμενο των προβαλλόμενων ελληνικών θέσεων, που θα πρέπει να εναρμονίζονται με τις παρακάτω **γενικές αρχές**:

- η ρητορική που αφορά τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης από την Ελλάδα πρέπει να είναι καταρχήν **πολιτική**, συνοδευόμενη από την αντίστοιχη ανάληψη πολιτικής δράσης και πρωτοβουλιών.
- κύριος άξονας της επικοινωνιακής διαχείρισης πρέπει να είναι η ανάγκη δραστηριοποίησης των **ευρωπαϊκών** θεσμών για την επίλυση του και η **συλλογική** ευθύνη των κρατών-μελών να συμβάλουν πολιτικά, οικονομικά και διοικητικά στην αντιμετώπισή του, εντός του πλαισίου των ευρωπαϊκών αποφάσεων
- η ανάδειξη των ευρωπαϊκών αρχών και η έμφαση στα **ανθρωπιστικά** ιδεώδη πρέπει οπωσδήποτε να αποτελούν κομμάτι του ελληνικού δημόσιου λόγου, αν και όχι πρωταρχική του παράμετρο.

Περαιτέρω, η στρατηγική που προκρίνουμε στοχεύει **αφενός στο να δομηθεί μια νέα θετική εικόνα της Ελλάδας**, ως ικανής να διαχειριστεί το προσφυγικό πρόβλημα από άποψη υποδομών, διοικητικής οργάνωσης και ανθρώπινου δυναμικού, αφετέρου **να αποφευχθεί μια εκ νέου στοχοποίηση της χώρας** σε περίπτωση μελλοντικής έξαρσης της κρίσης, με την ψύχραιμη ανάδειξη των ευθυνών που εξακολουθούν να βαραίνουν και άλλους δρώντες. Έτσι, σύμφωνα με την τυπολογία του W. Benoit (1997)⁶⁷ για τις στρατηγικές αποκατάστασης της φήμης και της εικόνας ενός φορέα, προτείνουμε μια επικοινωνιακή πολιτική που αποτελεί συνδυασμό της **στρατηγικής της άρνησης με μετάθεση της ευθύνης** (*υπεύθυνοι για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος είναι η ΕΕ, η Τουρκία και οι διεθνείς πολιτικοί παίκτες που οξύνουν τις διεθνείς συγκρούσεις*), της **στρατηγικής της επανόρθωσης** (*η Ελλάδα έχει αναλάβει δράσεις για την αποκατάσταση των ζημιών*) και της **στρατηγικής του περιορισμού της ζημιάς διά της υπέρβασης** (*παρά τις επιπτώσεις της κρίσης, οι διαχειριστικές πρωτοβουλίες της Ελλάδας αναμένεται να φέρουν θετικά αποτελέσματα*).

Ενόψει αυτών, παραθέτουμε κάποιες βασικές **θέσεις** που θεωρούμε ότι η Ελλάδα πρέπει να προβάλλει διεθνώς, σε συνάρτηση με τις αντίστοιχες πολιτικές ενέργειες που

⁶⁷ Στην εργασία του Benoit (1997) διακρίνονται πέντε επικοινωνιακές στρατηγικές: της άρνησης (denial), της ελαχιστοποίησης της ευθύνης (evading responsibility), του περιορισμού της ζημιάς/βλάβης (reduce offensiveness), επανόρθωσης (correction action), της πλήρους απολογίας/συγγνώμης (mortification)

έλαβαν χώρα από τον Απρίλιο του 2016 και μέχρι σήμερα:

- Εκπλήρωση με συνέπεια και υπευθυνότητα των ελληνικών υποχρεώσεων που απορρέουν από τη Συμφωνία ΕΕ- Τουρκίας και το διεθνές δίκαιο (δημιουργία δομών φιλοξενίας, ταχύτατη ολοκλήρωση διαδικασίας προ-καταγραφής, ενίσχυση Υπηρεσίας Ασύλου, αύξηση των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών για τη δευτεροβάθμια εξέταση αιτημάτων ασύλου).
- Υιοθέτηση νέου νομοθετικού πλαισίου για την επιτάχυνση της διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων ασύλου και τη διασφάλιση μεγαλύτερης μέριμνας για τους ασυνόδευτους ανηλίκους (ν. 4540/2018).
- Υιοθέτηση Εθνικής Στρατηγικής για την ένταξη προσφύγων και μεταναστών και ανάληψη συντονιστικών δράσεων για την αποτελεσματικότερη εφαρμογή της (Σύσταση Διυπουργικής Επιτροπής Συντονισμού, δημιουργία τεχνικής Ομάδας Εργασίας αρμόδιων Υπουργείων και ΕΛΣΤΑΤ).
- Υλοποίηση προγραμμάτων υγειονομικής φροντίδας προσφύγων, εμβολιασμού των παιδιών που διαμένουν σε κέντρα φιλοξενίας, σύστημα επιδημιολογικής επιτήρησης. Έμφαση στο γεγονός ότι μέχρι τώρα δεν έχει καταγραφεί κανένα σοβαρό συμβάν δημόσιας υγείας ή συρροή σοβαρού μεταδοτικού νοσήματος.
- Πρόσβαση στην εκπαίδευση όλων των ανηλίκων που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας, λειτουργία εξειδικευμένων ξενώνων φιλοξενίας για τα ασυνόδευτα παιδιά.
- Κατάρτιση και διαρκής επέκταση του προγράμματος ESTIA για τη στέγαση των προσφύγων σε συνεργασία με την τοπική αυτοδιοίκηση.
- Υιοθέτηση ψηφιακών πολιτικών για την αξιόπιστη και άμεση ενημέρωση των αιτούντων άσυλο σχετικά με το διαδικαστικό πλαίσιο (πχ. εφαρμογή Asylum Service Application).
- Πρωτοβουλίες για την πρόληψη και καταπολέμηση της έμφυλης βίας και της βίας κατά γυναικών.
- Η Ελλάδα ως εγγυητής της ασφάλειας των συνόρων της Ένωσης, αφού, ακόμη και όσοι συνδέθηκαν με τρομοκρατία, είχαν διέλθει ταυτοποιημένοι από την Ελλάδα.
- Η Ελλάδα ως εγγυητής της ασφάλειας των προσφύγων.
- Ανάδειξη του μεγάλου οικονομικού κόστους για τη διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος, το οποίο, ωστόσο, η Ελλάδα ανέλαβε, παρά την οικονομική κρίση

που αντιμετώπιζε. Ανάγκη σταθερής και αυξανόμενης χρηματοδότησης από τα οικεία Ευρωπαϊκά Ταμεία.

- Επισήμανση της κατακόρυφης μείωσης των ροών μετά την εφαρμογή της Συμφωνίας ΕΕ- Τουρκίας. Δείκτης της ευθύνης και του κομβικού ρόλου της γείτονος. Ανάγκη απρόσκοπτης λειτουργίας της Συμφωνίας.
- Το προσφυγικό πρόβλημα είναι ευρωπαϊκό και δεν μπορεί να επιλυθεί στη βάση της εθνικής ευθύνης ούτε με μεμονωμένες εθνικές στρατηγικές.
- Σταθερή υπενθύμιση των ανεκπλήρωτων δεσμεύσεων των υπόλοιπων κρατών-μελών, όχι μόνο σχετικά με τη διαχείριση των συνόρων, αλλά και για το άσυλο και την υποδοχή. Παράλληλη υποβολή ελληνικών αιτημάτων για: αύξηση αριθμού προσφερόμενων θέσεων, απόρριψη αιτημάτων ασύλου με βάσιμα αιτιολογημένες αποφάσεις, αύξηση της αποδοχής των αιτημάτων ασυνόδευτων ανηλίκων, διάθεση επιπρόσθετων εξειδικευμένων στελεχών, όπως προβλέπεται στη Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας.
- Άσκηση πίεσης για την ολοκλήρωση της τρέχουσας διαπραγμάτευσης για το νέο Κοινό Ευρωπαϊκό Σύστημα Ασύλου. Στο πλαίσιο αυτής, σταθερή προβολή του ελληνικού αιτήματος για ενίσχυση του ρόλου των ευρωπαϊκών οργάνων (πχ. αναβάθμιση της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Ασύλου, συγκρότηση ευρωπαϊκού μηχανισμού συγκρότησης επιστροφών) και αλλαγή του Κανονισμού του Δουβλίνου με έμφαση στον αναλογικό διαμοιρασμό των αιτούντων άσυλο μεταξύ των κρατών-μελών, στη βάση της αλληλεγγύης και της δίκαιης κατανομής των βαρών.
- Διεθνοποίηση του προβλήματος. Έμφαση στην ανάγκη ανάληψης ειρηνευτικών πρωτοβουλιών στη Συρία και στήριξης της ανοικοδόμησης της, στον ουσιαστικό κοινωνικοοικονομικό μετασχηματισμό της Αφρικής στη βάση των αρχών της αφρικανικής Ατζέντα 2063 (χρηματοδότηση, υποδομές, διακυβέρνηση), επανεξέταση της έννοιας των περιφερειακών πλατφορμών αποβίβασης, ώστε να εκλείψουν τα κίνητρα πραγματοποίησης επικίνδυνων ταξιδιών με παράνομους διακινητές.
- Η Ελλάδα ως υπερασπιστής της διεθνούς νομιμότητας, των ευρωπαϊκών αρχών, των αξιών της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού.
- Συνεχής αναβάθμιση των κέντρων φιλοξενίας για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής των ταλαιπωρημένων προσφύγων.
- Προβολή του ανθρώπινου προσώπου των ελληνικών αρχών (λιμενικό, στρατός,

αστυνομία) που σέβονται και βοηθούν τους πρόσφυγες.

Πέρα από το περιεχόμενο, μια επικοινωνιακή στρατηγική πρέπει να χρησιμοποιήσει και τα κατάλληλα **εργαλεία**, προκειμένου να είναι αποτελεσματική, έγκαιρη και πλήρης. Υπό αυτό το πρίσμα, επισημαίνουμε τα εξής:

Όπως φάνηκε και από την παρούσα μελέτη, κομβικής σημασίας για την υποχώρηση του αρνητικού κλίματος ήταν η **δημοσιοποίηση στατιστικών- αριθμητικών στοιχείων** σχετικά με την πολυδιάσταση διαχείριση του προσφυγικού ζητήματος. Για το λόγο αυτό, θεωρούμε απαραίτητη τη δημιουργία ενός **σταθερού μηχανισμού συγκέντρωσης και επεξεργασίας στοιχείων** που θα αφορούν σε όλες τις κρίσιμες εκφάνσεις του προσφυγικού ζητήματος στην Ελλάδα (αφίξεις, αιτήματα ασύλου και βαθμός ικανοποίησής τους, προτιμώμενες χώρες- προορισμοί, δημογραφικά στοιχεία προσφύγων, πλήθος και χωρητικότητα δομών φιλοξενίας και hotspots, αριθμός παιδιών που εντάσσονται στο εθνικό εκπαιδευτικό σύστημα/ εμβολιάζονται, αριθμός προσφύγων που προσέρχονται στις δομές ΕΣΥ, που φιλοξενούνται σε σπίτια του προγράμματος ESTIA, κλπ.). Τα στοιχεία θα παρέχονται προς κάθε ενδιαφερόμενο και κυρίως τους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους **επίσημα** από τον αρμόδιο κυβερνητικό φορέα, διασφαλίζοντας **διαφάνεια, τεκμηρίωση και αξιοπιστία**⁶⁸.

Σημειώνεται ότι η δημοσιοποίηση αυτών των στοιχείων δεν πρέπει να γίνεται αποσπασματικά, αλλά σε **τακτική βάση**, ακόμα και όταν η προσφυγική κρίση είναι σε ύφεση, ώστε οι ξένοι δημοσιογράφοι να έχουν τις ελληνικές κυβερνητικές πηγές ως **σταθερό σημείο αναφοράς για την ενημέρωσή τους**. Έτσι, στην απευκταία περίπτωση που ξαναυπάρξει κλιμάκωση, όχι μόνο θα υπάρξει **άμεση, σοβαρή και υπεύθυνη απάντηση** της Ελλάδας αλλά θα είναι και **ευχερέστερο να της δοθεί επικοινωνιακός χώρος** υπό την ιδιότητά της ως σταθερού συνομιλητή των δημοσιογράφων του προσφυγικού (οι ανωτέρω αναφερόμενες “οργανωσιακές πρακτικές”).

Στο ίδιο πλαίσιο, είναι απαραίτητη η σταθερή δόμηση **δικτύων** των στελεχών

⁶⁸ Προς αυτή την κατεύθυνση, κινείται και η έκδοση του ενημερωτικού δελτίου για το προσφυγικό-μεταναστευτικό που εκδίδει περιοδικά η Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακής Διαχείρισης Κρίσεων με τα επικαιροποιημένα στοιχεία των φορέων της ελληνικής πολιτείας αλλά και των διεθνών οργανισμών που συνεργάζονται μαζί της, αλλά και η “Εικόνα της κατάστασης Νήσων Ανατολικού Αιγαίου”, που δημοσιεύεται ημερησίως στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Ψηφιακής Πολιτικής.

επικοινωνίας του κράτους με δημοσιογράφους και διαμορφωτές γνώμης ειδικούς στο προσφυγικό για την πιο εύκολη προβολή των ελληνικών θέσεων και ενεργειών. Ομοίως, καθοριστική είναι η ικανοποίηση **αιτημάτων διεθνών ΜΜΕ** για στοιχεία, συνεντεύξεις και κινηματογραφήσεις στην Ελλάδα, καθώς και η περιοδική **φιλοξενία** ξένων δημοσιογράφων για τη διενέργεια επιτόπιων ερευνών σχετικά με το προσφυγικό, που θα δίνουν την ευκαιρία στην Ελλάδα να προβάλει τη συνεισφορά της στη αντιμετώπιση του προσφυγικού προβλήματος, τη μεγάλη οργανωτική πρόοδο που έχει σημειώσει, αλλά και τις προκλήσεις που εξακολουθεί να αντιμετωπίζει. Ο **ρόλος των Γραφείων Τύπου και Επικοινωνίας εξωτερικού** είναι εν προκειμένω ιδιαίτερα κρίσιμος, πολλώ δε μάλλον στις χώρες που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα με την Ελλάδα (Ιταλία, Μάλτα, Κύπρος), αλλά και χώρες που έχουν υπάρξει ιδιαίτερα επικριτικές απέναντι στην Ελλάδα (Ανατολική Ευρώπη)⁶⁹.

Αντίστοιχα, οι **συνεντεύξεις** Ελλήνων αξιωματούχων σε διεθνή ΜΜΕ, η **δημοσιογραφική κάλυψη των επισκέψεων τους σε προσφυγικές δομές του εξωτερικού καθώς και της συνεργασίας τους με ΜΚΟ εγνωσμένου κύρους και δραστηριοποιούμενων διεθνώς** συμβάλλει επίσης στην ενίσχυση του προσώπου της Ελλάδας που δε μένει περιχαρακωμένη στα δικά της σύνορα, αλλά αναζητά μια συνολική διαχειριστική λύση⁷⁰.

Περαιτέρω, αφού υπενθυμίσουμε **πόσο καθοριστικό ρόλο διαδραματίζουν οι τοποθετήσεις των θεσμικών δρώντων στη διαμόρφωση θετικού ή αρνητικού κλίματος για μια χώρα** (όπως ακριβώς συνέβη και τον Φεβρουάριο-Μάρτιο 2016), θεωρούμε ότι ιδιαίτερα χρήσιμη θα ήταν η συνεργασία της Ελλάδας με τρίτες χώρες και η **ανάληψη πρωτοβουλιών** για τη διαχείριση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών. Τέτοιες δράσεις μπορούν αφενός να αναχαιτίσουν τις τάσεις εφαρμογής μονομερών μέτρων και συνοριακών αποκλεισμών που εκδηλώθηκαν τον Φεβρουάριο

69 Ενδεικτικά, αναφέρουμε ότι, τον Μάιο του 2017, στο πλαίσιο δημοσιογραφικής διάσκεψης που οργάνωσε το Γραφείο Τύπου και Επικοινωνίας Βρυξελλών σε αίθουσα της Μόνιμης Αντιπροσωπείας της Ελλάδας στην ΕΕ, ο Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων κ. Νίκος Βούτσης ενημέρωσε τους εκπροσώπους των ελληνικών και διεθνών ΜΜΕ στις Βρυξέλλες για την έκθεση φωτογραφίας «Δρόμοι Επιβίωσης» με θέμα το προσφυγικό δράμα, που περιελάμβανε επιλεγμένες φωτογραφίες από 43 έμπειρους και διακεκριμένους φωτορεπόρτερ και συνδιοργανώθηκε, σε κεντρικό χώρο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, από το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία και την Ένωση Φωτορεπόρτερ Ελλάδας.

70 Ενδεικτικά, αναφέρονται ως αντίστοιχες δράσεις οι επισκέψεις του πρώην Υπουργού Μεταναστευτικής Πολιτικής κ. Μουζάλα στις δομές φιλοξενίας της Ιταλίας και του Βελγίου, αλλά και οι συναντήσεις του με τον Γενικό Γραμματέα της Διεθνούς Ομοσπονδίας Ερυθρού Σταυρού και Ερυθράς Ημισελήνου, τον Πρόεδρο του Ελληνικού Ερυθρού Σταυρού, εκπροσώπους της Διεθνούς Επιτροπής Διάσωσης, του Δανικού Συμβουλίου Προσφύγων και των οργανώσεων Save the Children, Oxfam, WANA.

του 2016 αφετέρου να λειτουργήσουν υποστηρικτικά προς την Ελλάδα σε περίπτωση μελλοντικής διόγκωσης του προσφυγικού- μεταναστευτικού κύματος. Οι χώρες με τις οποίες πρέπει να διαμορφώσουμε ένα ελάχιστο **περιφερειακής συνεννόησης ή να προωθήσουμε από κοινού ευνοϊκότερη για την Ελλάδα ενωσιακή μεταναστευτική πολιτική** είναι ιδίως οι χώρες της Ανατολικής Μεσογείου και των Βαλκανίων, χωρίς να αποκλείονται και χώρες της Αφρικής (Ιορδανία, Λίβανος, Αίγυπτος), αλλά και ασιατικές χώρες προέλευσης και διέλευσης μεταναστών (Αφγανιστάν, Πακιστάν, Μπαγκλαντές)⁷¹.

Για την περαιτέρω **διεθνοποίηση του προσφυγικού προβλήματος**, άλλωστε, η Ελλάδα θα μπορούσε να αναλάβει και **δράσεις πολιτιστικής διπλωματίας**, ώστε, ευαισθητοποιώντας τους ξένους λαούς, να πετύχει την άσκηση πίεσης στις κυβερνήσεις τους. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι επισκέψεις προσωπικοτήτων διεθνούς απήχησης στις δομές φιλοξενίας και τα hotspots (ηθοποιών, εικαστικών καλλιτεχνών, ακτιβιστών, πρέσβων, θρησκευτικών αρχηγών), που ήδη έχουν εφαρμοστεί με επιτυχία, προκαλώντας το διεθνές ενδιαφέρον, η διοργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων με τη συμμετοχή των προσφύγων, πανευρωπαϊκών μαθητικών διαγωνισμών με αντικείμενο την υποδοχή των μεταναστών στις ευρωπαϊκές κοινωνίες, κλπ⁷².

Τέλος, επισημαίνεται ότι στο σύγχρονο επικοινωνιακό περιβάλλον, είναι επιβεβλημένη η αξιοποίηση των σύγχρονων **μέσων κοινωνικής δικτύωσης** για τη διάδοση των ελληνικών θέσεων. Αντίθετα, η χρήση **ανασκευαστικών άρθρων/επιστολών** θα πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη φειδώ, όχι μόνο γιατί είναι ένα μάλλον ξεπερασμένο μέσο προβολή των εθνικών θέσεων, αλλά και γιατί κινδυνεύει να απαξιωθεί ως άσκηση

71 Προς αυτή την κατεύθυνση κινούνται ορισμένες ελληνικές πρωτοβουλίες που ήδη έχουν ληφθεί, όπως ενδεικτικά η Τριμερής Σύνοδος Ιταλίας- Αλβανίας- Ελλάδας (Απρίλιος 2016), η τετραμερής Αλβανίας- πΓΔΜ- Βουλγαρίας- Ελλάδας (Απρίλιος 2016), η Διάσκεψη της Ρόδου για την Ασφάλεια και τη Σταθερότητα της Ανατολικής Μεσογείου (Σεπτέμβριος 2016) και η 1η Σύνοδος Μεσογειακών Χωρών της ΕΕ - Διακήρυξη των Αθηνών (Σεπτέμβριος 2016). Επίσης, σε επίπεδο ΕΕ έχουν ήδη συνταχθεί Σύμφωνα συνεργασίας (Compacts) με τον Νίγηρα, τη Νιγηρία, τη Σενεγάλη, το Μαλί και την Αιθιοπία.

72 Ενδεικτικά, αναφέρονται τα εργαστήρια φωτογραφίας, γλυπτικής, μουσικής και θεάτρου που διοργάνωσε το 2018 το Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, σε συνεργασία με την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, το Εθνικό Θέατρο, την Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, το Flux Laboratory, την Πρεσβεία της Ιρλανδίας, την Πρεσβεία της Ελβετίας και τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης για ασυνόδευτους έφηβους πρόσφυγες, καθώς και το πρόγραμμα “ΔΙΑ -δράσις: Παιδικό Κέντρο Δράσεων για την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων παιδιών”. Στο πλαίσιο αυτού, υλοποιείται αφενός παιδαγωγικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα με δράσεις που έχουν στόχο την κοινωνικοποίηση, την ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων, την εκμάθηση της ελληνικής αλλά και βασικών μαθηματικών γνώσεων και αισθητικοκινητικής, για παιδιά προσφυγικών οικογενειών, ηλικίας 2-4 ετών, στο πλαίσιο δίγλωσσου εκπαιδευτικού προγράμματος, αφετέρου πρόγραμμα με κύκλους διαπολιτισμικών δράσεων και εργαστηρίων για μεικτές ομάδες παιδιών από τον τοπικό και προσφυγικό πληθυσμό, ηλικίας 2-6 ετών.

προπαγάνδας. Σε κάθε περίπτωση, σε αντίθεση με ό, τι συνέβη συχνά τα προηγούμενα χρόνια, σοβαρές αιτιάσεις και προσπάθειες παραπληροφόρησης δεν πρέπει να μένουν **αναπάντητες**, αλλά να αντιμετωπίζονται άμεσα, υπεύθυνα και τεκμηριωμένα.

Αυτονοήτως δε, για την αποτελεσματικότητα της ελληνικής επικοινωνιακής στρατηγικής απαιτείται **διαρκής, συστηματική και σφαιρική παρακολούθηση και ανάλυση του διεθνούς τύπου (media monitoring)**, ώστε η ελληνική πολιτική και διοικητική ηγεσία να έχει ανά πάσα στιγμή γνώση της προβαλλόμενης εικόνας της Ελλάδας και των τάσεων που τη συνθέτουν.

7. ΕΠΙΛΟΓΙΚΑ

Εάν η σύνταξη της παρούσας εργασίας δεν τελούσε υπό συγκεκριμένους περιορισμούς χρόνου, έκτασης και ανθρώπινων πόρων, το πεδίο της έρευνας αυτής θα μπορούσε να είναι ευρύτερο, περιλαμβάνοντας, για παράδειγμα, τη μελέτη περισσότερων ευρωπαϊκών εφημερίδων ή/ και ευρωπαϊκών χωρών, μέσα σε ένα μεγαλύτερο και ενδεχομένως πιο πρόσφατο χρονικό διάστημα, με τη συνεργασία περισσότερων κωδικοποιητών για την επίτευξη διασταυρούμενης κωδικοποίησης, όπως προτείνει η βιβλιογραφία (ενδεικτικά, Wimmer&Dominick, 2014). Σε κάθε περίπτωση, μελλοντικοί ερευνητές μπορούν να επεκτείνουν τη μελέτη της ειδησεογραφίας στο πλέον παγιωμένο στην ημερήσια διάταξη θέμα της προσφυγικής κρίσης.

Στο μέτρο του εφικτού, λοιπόν, η παρούσα εργασία αποτύπωσε την αρνητική εικόνα που διαμόρφωσε ο βρετανικός τύπος για τη χώρα μας ως προς τη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης και προσπάθησε να εντοπίσει τις πηγές, τις συνδέσεις και την εξέλιξη αυτής της αρνητικότητας.

Εφεξής, χρέος των συμβούλων επικοινωνίας του κράτους είναι ακριβώς η αναπλαισίωση αυτή της εικόνας. Η Ελλάδα, μετά το σοκ των πολλαπλών κρίσεων που βίωσε τα τελευταία δέκα χρόνια (οικονομικής, αξιακής, κοινωνικής, προσφυγικής, δημογραφικής) βρίσκεται στην προνομιακή θέση να μπορεί να αλλάξει. Οφείλει να δει ακόμη και την προσφυγική κρίση ως μια *ευκαιρία* να επαναπροσδιορίσει, πριν απ' όλα, τον τρόπο που η ίδια αντιλαμβάνεται τον εαυτό της, και κατόπιν, να επικοινωνήσει και προς τα έξω ένα νέο, θετικότερο αφήγημα που θα την επανεισάγει δυναμικά στη διεθνή σκηνή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Albritton, R.B. & J.B. Manheim (1985) *Public Relations Efforts for the Third World: Images in the News*, Journal of Communication 35 (1), pp. 43–59

Altheide, D., & Snow, R.P. (1979) *Media Logic*, Beverly Hills, CA, Sage Publications

Berglez, P. (2007) *What is global journalism? Theoretical and empirical conceptualizations*, Journalism Studies, 9(6), pp. 845–858

Bennett, W.L. (2003) *News: The politics of illusion*, 5th ed. New York, Longman

Benoit, W. (1997) *Image repair discourse and crisis communication*, Public Relations Review, v.23 (2), pp.177-186

Berry, M., Garcia-Blanco, I., Moore, K. (2015) *Press Coverage of the Refugee and Migrant Crisis in the EU: A Content Analysis of Five European Countries*, Report prepared for the United Nations High Commission for Refugees, Cardiff School of Journalism, Media and Cultural Studies

Bonson, E., Royo, S, Ratkai, M. (2014) *Citizens' engagement on local governments' Facebook Sites. An empirical analysis: the impact of different media and content types in western Europe*, Government Information Quarterly 32(1)

Brewer, P., Graf, J., Willnat, L. (2003) *Priming or Framing, Media Influence on Attitudes toward Foreign Countries*, Gazette The international Journal for Communication Studies, London, 65 (6), pp.493-508

Bruce, M, MacKuen, E., Coombs, S. (1981) *More than news: Media Power in Public Affairs*, London, Sage Publications, pp.23-24

Boulding, K. (1956) *The Image*, Ann Arbor, University of Michigan Press.

Cappella, J.N. & Jamieson, K.H. (1997) *Spiral of Cynicism: The Press and the Public Good*, New York, Oxford University Press

- Chilton, P. (1987) *Metaphor, Euphemism and the Militarization of Language*, Current Research on Peace and Violence, v. 10, pp. 7-19
- Cobb, R. R. & Elder, C. (1983) *Participation in American Politics. The dynamics of Agenda-Building*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, p. 14
- Cohen, B. (1963) *The Press and Foreign Policy*, Institute of Governmental Studies, University of California, p. 13.
- Corbu, N., Buturoiu, R., Durach, F. (2017) *Framing the Refugee Crisis in Online Media: A Romanian Perspective*, Romanian Journal of Communication and Public Relations, 19 (2), pp., 5-18
- Curran, J. & Seaton, J. (1988) *Power without Responsibility: The Press and Broadcasting in Britain*, London, Routledge, p.233.
- Dearing, J. W. & Rogers, E. M. (1996) *Communication Concepts 6: Agenda-setting*. Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage.
- De Vreese, C.H. (2004) *The Effects of Frames in Political Television News on Audience Perceptions of Routine Political News*. Journalism and Mass Communication Quarterly, 8 (1), pp. 36–52.
- Entman, R. (1993) *Framing: Toward clarification of a fractured paradigm*, Journal of Communication, 43 (4), pp. 51-58
- Entman, R. (1991) *Framing US coverage of international news: contrasts in narratives of the KAL and Iran air accidents*, Journal of Communication, v. 41 (4), pp. 6-27
- Entman, R. (1989) *How the media affect what people think: an information processing approach*, Journal of Politics 51 (2), 347-70
- Galtung, J. & Ruge, M. (1965) *The structure of foreign news*, Journal of Peace

Research, 2 (1), pp.64-91

Gamson, W. (1992) *Talking Politics*, New York, Cambridge University Press

Gamson, W. & Modigliani, A. (1989) *Media Discourse and Public Opinion in Nuclear Power: A Constructionist Approach*, *American Journal of Sociology*, 95 (1), pp.1-37

Georgiou, M.& Zaborowski, R. (2017) *Media Coverage of the “refugee crisis”*: A cross-European perspective, Council of Europe Report, DG1(2017)03, Council of Europe

Gerstlé, J. (2014) *Η πολιτική επικοινωνία*. Αθήνα: Τυπωθήτω- Γ.Δαρδανός.

Goffman, E. (1974) *Frame Analysis: An essay on the organisation of the experience*, New York, Harper&Row

Graber, D. (1993) *Mass Media and American Politics*, Washington, DG: CQ Press

Greussing, E & Boomgaarden, H. (2017) *Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe’s 2015 refugee crisis*, *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43 (11), pp. 1749–1774, Routledge

Gross, K. (2008) *Framing Persuasive Appeals: Episodic and Thematic Framing, Emotional Response and Policy Opinion*, *International Society of Political Psychology*, 29(2), pp.169-192

Hallin, D.C.& Mancini, P. (2004) *Comparing Media Systems, Three Models of Media and Politics*, Cambridge, Cambridge University Press

Herr, P.M., Sherman, S.J. and Fazio, R.H. (1983) *On the Consequences of Priming: Assimilation and Contrast Effects*, *Journal of Experimental Social Psychology* 19, 323–40.

Higgins,E.T.& King, G.A. (1981) *Accessibility of Social Constructs: Information-Processing Consequences of Individual and Contextual Variability*, in N. Cantor and J.

F. Kihlstrom (eds) *Personality, Cognition, and Social Interaction*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum

Iyengar, S. (1991) *Is Anyone Responsible?* Chicago: University of Chicago Press

Iyengar & Kinder (1987) *News that matters. Television and American Opinion*, Chicago: The University of Chicago Press

Kang, E. (2012) *International agenda-setting and agenda-building: the change of U.S. public perception of South Korea*, University of Florida

Kerlinger, F. (1986) *Foundations of behavioural research*, New York, Holt, Rinehart and Winston

Kiousis, S. (2004) *Explicating Media Salience: a factor analysis of New York Times Issue Coverage during the 2000 Presidential Election*, *Journal of Communication* 54 (1), pp. 71-88

Kiousis, S. and Xu W. (2008) *International agenda-building and agenda-setting, Exploring the Influence of Public relations Counsel on US News Media and Public Perceptions of Foreign Nations*, *The International Communication Gazette*, 70 (1), pp. 58-75

Koenig, Th. (2004) *On frames and framing Anti-semitism as free speech : a case study*, διαθέσιμο στο www.lboro.ac.uk/research/mmmthods/research/cas_studies/hohmann/koenig_frames_hohmann_IAMCR2004.pdf

Krippendorff, L. (2004) *Content Analysis, An introduction to its Methodology*, University of Pennsylvania, Sage Publications, London

Lippmann, W. (1988) *Κοινή Γνώμη*, Αθήνα, Κάλβος

Manheim, J.B.& Albritton, R.B. (1984) *Changing National Images: International*

Public Relations and Media Agenda Setting, American Political Science Review 78 (3), pp. 641–57

McCombs, M. (2004) *Setting the agenda: The mass media and public opinion*, Cambridge, UK: PolityPress

McCombs, M. & Shaw, D. L. (1993) *The evolution of agenda setting research: Twenty-five years in the marketplace of ideas*, Journal of Communication, 43, pp. 58-67.

McCombs M. & Shaw D. (1972) *The agenda- setting function of mass media*, Public Opinion Quarterly, 36 (2) pp.176-187

McLonglin, B. (1996) *Risk and Crisis Communication*. Ottawa, McLonglin Multimedia Publishing Ltd.

Mutz, D. (1998) *Impersonal Influence*, Cambridge: Cambridge University Press

Neuendorf, K. (2002) *The Content Analysis Guidebook*, Sage Publications, Inc, USA.

Neuman, W.R., Just M.R.&Crigler, A.N. (1992) *Common Knowledge*, Chicago, University of Chicago Press

Pan, Z.&Kosicki, G.M. (1993) *Framing analysis: An approach to news discourse*, Political Communication, 10, pp. 59-79

Perry, D.K. (1987) *The Image Gap: How International News Affects Perceptions of Nations*, Journalism Quarterly 64 (2), pp. 416–21

Reese, S. (2007) *The Framing Project: A Bridging Model for Media Research Revisited*, Journal of Communication, 57(1), pp.148-154

Riff, D., Lacy, S., Fico, F. (2014) *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*, Taylor&Francis Group

Russell, B.H (1994) *Research Methods in Anthropology: Qualitative and Quantitative*

Approaches, Altamira Press

Samaras, Ath. (2002) *Frames and Framing in International Relations*, Defensor Pacis 11, pp.71-96

Semetko, H.A. & Valkenburg, P.M. (2000) *Framing European Politics: A Content Analysis of Press and Television News*, Journal of Communication, 21(4), London, Blackwell, pp. 415-433

Scheufele, D.A. (2000) *Agenda-setting, priming, and framing revisited: Another look at cognitive effects of political communication*. Mass Communication & Society, (3) 2-3, pp. 297-316

Strull, T.K.&Wyer R.S. (1980) *Category Accessibility and Social Perception: Some Implications for the Study of Person Memory and Interpersonal Judgments*, Journal of Personality and Social Psychology 38, pp. 841–56

Stuart, S. (2003) *Media, Public Opinion and Foreign Policy*, Harvard International Journal of Press and Politics 8(1), pp. 27-48

Tuchman, G. (1978) *Making News: A Study in the Construction of Reality*, New York, The Free Press

Voltmer, K., & Koch-Baumgarten, S. (2010) *Introduction: mass media and public policy-is there a link?* σε S. Koch-Baumgarten & K. Voltmer, *Public Policy and Mass Media. The interplay of mass communication and political decision making*. London: Routledge

Wanta, W., Golan, G. & Lee, C, (2004) *Agenda setting and International News: Media influence on Public Perceptions of Foreign Nations*, Journalism and Mass Communication Quarterly 81 (2), pp. 364-377

Wimmer, R. & Dominick, J.R. (2014) *Έρευνα στα ΜΜΕ, Εισαγωγή*, Πεδίο, Αθήνα

Zhang, X.& Hellmueller, L. (2017) *Visual framing of the European refugee crisis in Der*

Spiegel and CNN International: Global journalism in news photographs, International Communication Gazette, 79(5), Sage, pp.483-510

Γιαλλουρίδης, Χ. και Αναστασιάδου, Μ. (2014) *Πολιτιστική Διπλωματία και ήπια ισχύς* σε Σαμαράς Αθ. (επιμ.), *Εικόνες Κρατών: Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης*, Αθήνα, Καστανιώτης.

Δεμερτζής, Ν. (2002) *Πολιτική Επικοινωνία: διακινδύνευση, δημοσιότητα, διαδίκτυο*, Παπαζήση, Αθήνα

Θεοδωρακόπουλος, Π. (2006) *Προπαγάνδα η ένδοξη*, Ι. Σιδέρης, Αθήνα

Κουντούρη, Φ. (2011) *Πολιτική δημοσιότητα και εξουσία. Κόμματα και ΜΜΕ στην Ελλάδα*, Αθήνα, Τυπωθήτω-Γ. Δαρδανός.

Παπαθανασόπουλος, Σ., Καραδημητρίου, Α., Γιαννουλη, Η. (2014) *Η πολιτική ενημέρωση σε περιόδους κρίσης*, Ζητήματα Επικοινωνίας, τ. 18-19, σ.89-111

Πλειός, Γ. (2011) *Η κοινωνία της ενημέρωσης, Ειδήσεις και νεωτερικότητα*, Καστανιώτης, Αθήνα

Σαμαράς, Α. (2014) *Εικόνες κρατών- θεωρητικό πλαίσιο και εφαρμογές* σε Σαμαράς Αθ. (επιμ.), *Εικόνες Κρατών: Στρατηγική Επικοινωνία, Ήπια Ισχύς και Μέσα Ενημέρωσης*, Αθήνα, Καστανιώτη

Σαμαράς, Α. και Ιορδανίδου, Σ. (2014) *Οικονομική κρίση και διεθνής εικόνα της Γερμανίας- μια συγκριτική διαπολιτιστική ανάλυση περιεχομένου* σε Σαμαράς (επιμ.) *Εικόνες Κρατών, Στρατηγική Επικοινωνία, ήπια ισχύς και μέσα ενημέρωσης*, Αθήνα, Καστανιώτης

Τσιλιγιάννης, Π. (2004) *ΜΜΕ και καθορισμός της θεματολογίας του κοινού: Η τρέχουσα θεωρητική συζήτηση*, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 23. σελ. 88επ.

(ημ/νια πρόσβασης: 07.12.2018)

Bennett, A. (2016) *Here's where Britain's newspapers stand on the EU referendum*, The Telegraph, 21.06.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.telegraph.co.uk/politics/0/heres-where-britains-newspapers-stand-on-the-eu-referendum/>

Bittner, J. (2016) *Is Merkel to blame for Brexit?*, The New York Times, 28.06.2016, διαθέσιμο εδώ: <https://www.nytimes.com/2018/09/26/opinion/is-merkel-to-blame-for-brexit.html>,

Danzig, J. (2016) *David Cameron is boasting about the fact that Britain doesn't have to take families fleeing war and persecution*, Independent, 08.03.2016, διαθέσιμο στο <https://www.independent.co.uk/voices/david-cameron-is-boasting-about-the-fact-that-britain-doesnt-have-to-take-families-fleeing-war-and-a6919146.html>

Dearden, L. (2016) *Refugee children's fates 'hanging in the balance' after Government ends phase of transfers from Calais Jungle*, Independent, 09.12.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/child-refugees-calais-camp-jungle-transfers-uk-home-office-croydon-numbers-citizens-uk-a7466416.html>

Lambert, H. (2016) *The Government's shameful response to the refugee crisis in four charts*, Independent, 19.01.2016, διαθέσιμο στο: <https://www.independent.co.uk/news/world/politics/the-government-s-shameful-response-to-the-refugee-crisis-in-four-charts-a6814391.html>

Parfitt, T. (2016) *Brexit to spark 'WILDFIRE' contagion across EU after Brussels' handling of refugee crisis*, Daily Express, 30.06.2016, διαθέσιμο στο <https://www.express.co.uk/news/world/684541/Sebastian-Kurz-Austria-Brexit-European-Union-EU-referendum-migration>

Rankin, J.&Watt, N. (2016) *UK lobbies against plan to scrap EU's Dublin regulations*, The Guardian, 20.01.2016, διαθέσιμο στο <https://www.theguardian.com/world/2016/jan/20/uk-to-lobby-european-commission->

[over-plans-to-scrap-dublin-resolution](#)

Travis, A. (2014) *Home office defends decision for UK to halt migrant rescues*, The Guardian, 28.10.2014, διαθέσιμο στο: <https://www.theguardian.com/world/2014/oct/28/home-office-defends-uk-migrant-pull-factor>,

Stewart, L. (2015), Nigel Farage: «Britain in grip of immigration crisis», BBC News, 24.09.2015, διαθέσιμο στο: <https://www.bbc.com/news/uk-england-surrey-34348834>

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

(ημ/νια πρόσβασης: 07.12.2018)

Anhalt, C. F. (2016) *Refugee Law and Policy: United Kingdom*, Library of Congress, διαθέσιμο στο: https://www.loc.gov/law/help/refugee-law/unitedkingdom.php#_ftnref160

Guterres, A. (2008), *People on the Move: The Challenges of Displacement in the 21st Century*, *International Rescue Committee UK Annual Lecture*, United Nations High Commissioner for Refugees, Royal Geographical Society, London, διαθέσιμο σε: <http://www.unhcr.org/admin/hcspeeches/48873def4/people-move-challenges-displacement-21st-century-international-rescue-committee.html>

Perma (2015) *Call from the Legal Community for Urgent Action*, 12.10.2015, διαθέσιμο εδώ: <https://perma.cc/CQB6-28H3>

Refugee Council (2018) *The UK's role in the international refugee protection system*, August 2018, διαθέσιμο στο: https://www.refugeecouncil.org.uk/assets/0004/4248/The_UK_s_Role_in_the_international_refugee_protection_system_August_2018.pdf

www.alexacom

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Daily_Telegraph

<https://corporate.telegraph.co.uk/about-us/>

<https://www.theguardian.com/info/about-guardian-us>

<https://www.theguardian.com/gnm-archive/2002/jun/06/1>

https://en.wikipedia.org/wiki/The_Guardian

Γιαννακάκη, Μ., (2015) “ΜΜΕ και προσφυγική κρίση”, Ομιλία στο Φόρουμ για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης και τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Θεσσαλονίκη, 17-20 Δεκεμβρίου 2015, διαθέσιμο εδώ: <http://www.mariayannakaki.gr/%CE%BC%CE%B1%CF%81%CE%B9%CE%B1-%CE%B3%CE%B9%CE%B1%CE%BD%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%AC%CE%BA%CE%B7-%CE%B5%CE%BD%CE%B7%CE%BC%CE%B5%CF%81%CF%89%CF%83%CE%B7/%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BB%CE%B9%CE%B5%CF%82?start=20>

Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής, (2017) *Ενημερωτικό Δελτίο Απριλίου 2017*, διαθέσιμο εδώ <http://mindigital.gr/images/GENIKOI/FLORENTIS/factsheets/apr17/pdf-31.pdf>

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (2016) *Κοινό Ανακοινωθέν ΕΕ- Τουρκίας*, διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/press/press-releases/2016/03/18/eu-turkey-statement/>

Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (2018) *Στοιχεία για τις προσφυγικές ροές στη Μεσόγειο*, διαθέσιμα στο: <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>

Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες (2018) *Στοιχεία για τις προσφυγικές ροές στην Ελλάδα*, διαθέσιμα στο : <https://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179>

Υπουργείο Εξωτερικών (2018) *Διμερείς σχέσεις της Ελλάδας με το Ηνωμένο Βασίλειο*, διαθέσιμο στο <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/inomeno-basileio>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ GUARDI

1. Ai Weiwei sets up studio on Greek island to highlight plight of refugees (01.01.2016)
2. Toddler becomes Europe's first refugee casualty of 2016 (02.01.2016)
3. Refugees in Lesbos: are there too many NGOs on the island? (05.01.2016)
4. EU relocates just 0,17% of pledged target in four months (05.01.2016)
5. Turkish police find factory making fake lifejackets in Izmir (06.01.2016)
6. The world's poor lose out as aid is diverted to the refugee crisis (10.01.2016)
7. Help, we're sinking!: aboard a refugee rescue boat in the perilous Greek seas (12.01.2016)
8. Philip Hammond to press Turkey over refugee crisis on Ankara visit (14.01.2016)
9. Pressure to resolve migration crisis could tear EU apart (20.01.2016)
10. The Guardian view on EU refugee controls: sharing is the only solution (20.01.2016)
11. UK lobbies against plan to scrap EU's Dublin resolution (20.01.2016)
12. Dutch PM says refugee crisis could shut down Europe's open borders for good (21.01.2016)
13. Dozens dead as two boats sink off Greece (22.01.2016)
14. Chaotic Lesbos far from a refuge for many women and children (22.01.2016)
15. Deadliest January for refugees as 45 die when boats capsize in Aegean (22.01.2016)
16. Greek islanders to be nominated for Nobel peace prize (24.01.2016)
17. Where there's a wall, there's no way: refugee crisis needs a better idea (25.01.2016)
18. EU border controls: Schengen scheme on the brink after Amsterdam talks (26.01.2016)
19. Greece hits back after EU's Schengen threat (27.01.2016)
20. Bodies of 31 migrants recovered off coasts of Italy and Greece (28.01.2016)
21. Germany tightens refugee policy as Finland joins Sweden in deportations (28.01.2016)
22. The after refugee boat sinks off Greek coast (28.01.2016)

23. Greeks worry threatened closure of EU border 'would be the definition of dystopia' (30.01.2016)
24. 10,000 refugee children are missing, says Europol (30.01.2016)
25. Aegean Sea refugee crossings rise 35 fold year-on-year in January – watchdog (30.01.2016)
26. Ai Weiwei poses as drowned Syrian infant refugee in 'haunting' photo (31.01.2016)
27. Europe's refugee story has hardly begun (01.02.2016)
28. UN says one-third of refugees sailing to Europe are children (02.02.2016)
29. Syria refugee crisis: six charts that show how Europe is struggling to respond (03.02.2016)
30. Refugee crisis: at least 27 people die off Turkish coast (08.02.2016)
31. Athens given deadline as EU looks to send more refugees back to Greece (10.02.2016)
32. EU pushes Greece and Italy to do more to control migration (10.02.2016)
33. Turkey dismisses EU plan to resettle refugees in return for sealing sea route (10.02.2016)
34. Nato launches naval patrols to return migrants to Turkey (11.02.2016)
35. Nato sends patrol to eastern Med to combat people smuggling (11.02.2016)
36. Greece on high alert after Britons arrested for arms trafficking (14.02.2016)
37. European states deeply divided on refugee crisis before key summit (17.02.2016)
38. EU asks tech firms to pitch refugee-tracking systems (18.02.2016)
39. Greece threatens to veto Britain-EU deal if states close borders to refugees (19.02.2016)
40. EU summit: Cameron secures deal and starts campaign to keep Britain in – as it happened (19.02.2016)
41. Refugee arrivals in Greece exceed 100,000 in less than two months (23.02.2016)
42. We will not give up now': hope and despair as refugees gather in Athens (23.02.2016)
43. Greek police remove people from border with Macedonia (23.02.2016)
44. The Guardian view on the EU and the refugee crisis: stop arguing, and fix it (25.02.2016)
45. EU warns of humanitarian crisis as migrants move through Balkans

- (25.02.2016)
46. Greece recalls ambassador from Austria over EU refugees row (25.02.2016)
 47. Europe's growing tensions show us exactly why we need the EU (27.02.2016)
 48. Teargas fired as refugees try to breach Greek-Macedonian border (29.02.2016)
 49. Refugee crisis: European leaders demand urgent support for Greece (01.03.2016)
 50. The Guardian view on the refugee crisis: little time left to find a solution (01.03.2016)
 51. EU countries need to 'wake up' over refugee crisis, says UNHCR (01.03.2016)
 52. Greece's refugee crisis: PM says country is overwhelmed (01.03.2016)
 53. Marooned in Idomeni: despair as refugees find their way blocked (02.03.2016)
 54. Refugee crisis: EU allocates €700m in extra aid to cope with influx (02.03.2016)
 55. Do not come to Europe,' Donald Tusk warns economic migrants (03.03.2016)
 56. Germany's refugee response not guilt-driven, says Wolfgang Schäuble (03.03.2016)
 57. The EU risks major ructions if Greece is offered no help with its refugees (04.03.2016)
 58. Turkey agrees to take back people who don't qualify for EU asylum (04.03.2016)
 59. Overcrowding at refugee campsite near Greek-Macedonian border (04.03.2016)
 60. Notes on the Syrian exodus: 'Epic in scale, inconceivable until you witness it' (04.03.2016)
 61. Austrian expatriates in Greece condemn Vienna over refugee crisis (05.03.2016)
 62. EU acting like 'human trafficker' of refugees, says Austrian minister (05.03.2016)
 63. Refugee bottleneck in Greece leads to warning of humanitarian crisis (06.03.2016)
 64. Merkel's migration plan will turn Greece into a huge campsite (07.03.2016)
 65. One in, one out – the EU's simplistic answer to the refugee crisis (07.03.2016)
 66. Turkey outlines 'one for one' plan to tackle Syrian refugee crisis (07.03.2016)
 67. Can a Turkey sliding into despotism and censorship still join the EU? The answer must be no (07.03.2016)
 68. The Guardian view on the EU-Turkey migration summit: human values on the line (07.03.2016)

69. Donald Tusk's migration magic trick undermined by flawed logic (07.03.2016)
70. EU-Turkey summit to focus on stemming flow of migrants to Europe (07.03.2016)
71. Migration crisis: UK to join Nato refugee patrols in Aegean (07.03.2016)
72. EU-Turkey deal could see Syrian refugees back in war zones, says UN (08.03.2016)
73. EU-Turkey refugee deal – Q&A (08.03.2016)
74. EU-Turkey refugee deal threatens achievements of postwar era (08.03.2016)
75. Syrians' plea to world leaders: 'Don't send us back. We came to you for help' (08.03.2016)
76. Babies at Greek border camp suffer respiratory problems (09.03.2016)
77. Greece rules out using force against migrants and refugees (11.03.2016)
78. Refugees at Idomeni camp near Greece-Macedonia border – aerial video footage (11.03.2016)
79. Refugee crisis: how Greeks opened their hearts to strangers (12.03.2016)
80. Greece promises refugee transfers as camp baby photo emerges (12.03.2016)
81. Refugees cross river to reach Macedonia from Greece (14.03.2016)
82. Macedonia forcibly returns thousands of refugees to Greece (15.03.2016)
83. Hundreds of refugees make defiant journey on foot into Macedonia (15.03.2016)
84. EU prepares to scale back resettlement of Syrian refugees (16.03.2016)
85. Migration crisis: major questions remain over EU-Turkey deal (17.03.2016)
86. Migration crisis: Idomeni, the train stop that became an 'an insult to EU values' (17.03.2016)
87. EU strikes deal with Turkey to send back refugees (18.03.2016)
88. EU leaders to meet Turkish prime minister as refugee deal falls short (18.03.2016)
89. Greece delays sending refugees back to Turkey under EU deal (19.03.2016)
90. EU-Turkey deal to return refugees from Greece comes into force (19.03.2016)
91. Migrants in Turkey still sailing for Greece as new rules come in (20.03.2016)
92. April deadline to return migrants to Turkey 'not realistic' (21.03.2016)
93. Refugees and migrants block road near Greek-Macedonian border in protest (23.03.2016)
94. Refugee crisis: key aid agencies refuse any role in 'mass expulsion' (23.03.2016)
95. Humanitarian crisis growing in Athens port, charity warns (24.03.2016)

96. Greece removes migrants from Macedonian border camp (26.03.2016)
97. Refugees rush back to Greek camp amid rumours of open border (27.03.2016)
98. Greece to dispel rumour of Macedonia border reopening using loudspeakers (28.03.2016)
99. Smugglers offer Turkey-to-Italy border crossings (31.03.2016)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ TELEGRAPH

1. Aid workers make huge peace sign out of life jackets on Lesbos (03.01.2016)
2. Toddler becomes first refugee casualty of 2016 after dinghy capsizes (03.01.2016)
3. 1000 fake life jackets seized' from Turkish workshop (07.01.2016)
4. EU deal with Turkey to stop migrants entering is 'not working', senior official admits (07.01.2016)
5. Hungary says migrant influx to Europe must be stopped altogether (08.01.2016)
6. Germany turning back more migrants, Austria says, after Scandinavian curbs (12.01.2016)
7. German finance minister proposes EU-wide petrol tax to pay for refugee crisis (16.01.2016)
8. Turkey cannot become open air prison for refugees, Turkish deputy PM warns Europe (17.01.2016)
9. Refugee children at risk from hypothermia as temperatures in Balkans plummet to -20C (19.01.2016)
10. Relief organisation MSF denounces EU's 'catastrophic failure' to help migrants (19.01.2016)
11. British voters need clarity in EU asylum rules (20.01.2016)
12. Mapped: How the migration crisis is a strain on Europe's democracies (21.01.2016)
13. EU leaders consider two-year suspension of Schengen rules (22.01.2016)
14. Britain should send soldiers to protect Europe's borders, EU leaders say (25.01.2016)
15. Greece faces being sealed off from Europe to stop migrant flow in move that creates 'cemetery of souls' (25.01.2016)
16. Stunned silence for drowned migrant girl found washed up on Greek island (25.01.2016)
17. Six in ten migrants not entitled to asylum, says EU chief (26.01.2016)
18. Isil exploiting migrant routes to smuggle jihadists back to Britain using fake documents (26.01.2016)
19. Is Greece about to be martyred again by the EU? (26.01.2016)
20. Greece could be sealed off from the rest of EU within three months, warns

Brussels (27.01.2016)

21. Ten children among 25 dead after refugee boat founders off Greek island of Samos (28.01.2016)
22. Migrant boat capsizes off Turkey, drowning at least 39 people (30.01.2016)
23. Ai Weiwei recreates image of drowned Syrian toddler (01.02.2016)
24. Tory MPs call for more targeted funding over refugee crisis after visiting camps (02.02.2016)
25. Migrant crisis: A third of refugees fleeing to Greece are children, UN says (03.02.2016)
26. More than 40 percent of migrants on Balkan route 'have no chance of EU asylum' (07.02.2016)
27. The EU's €110bn problem: slow death of Schengen risks new crisis for Europe's battered economies (07.02.2016)
28. Turkey's Erdogan "taunted EU leaders" over migrant deal (08.02.2016)
29. EU plan to send asylum seekers back to Greece (10.02.2016)
30. Turkey threatens to open the gates and send refugees to Europe (11.02.2016)
31. Nato deploys 'without delay' to Aegean to stop people-smugglers (11.02.2016)
32. Greece handed three-month ultimatum to control migrant influx (12.02.2016)
33. I could walk around starkers if I wanted to, nobody cared. That peace of mind has gone' (13.02.2016)
34. Greek riot police fire tear gas at crowds protesting against new migrant 'hotspot' on island of Kos (14.02.2016)
35. I'm doing God's work,' says 21-year-old people smuggler in Turkey (14.02.2016)
36. Isil suspects 'missed' Paris terror attacks after their false passports were spotted by border police (14.02.2016)
37. Greece cannot defend Europe from the south, says Hungary PM ahead of Visegrad meeting (15.02.2016)
38. Germany to see its number of asylum seekers 'halved in 2016' (16.02.2016)
39. Mapped: The journey that refugees are taking to get into Europe (19.02.2016)
40. EU and Turkey to hold a migrant summit (19.02.2016)
41. Austria caps refugee intake at 80 per day in defiance of EU (19.02.2016)
42. EU summit: Day two, Friday 19 February as it happened (19.02.2016)
43. More than 100,000 migrants reach Europe in 2016 (23.02.2016)
44. Hungary to hold referendum on whether to accept EU migrant quotas

- (24.02.2016)
45. UK downgrading of human rights is a gift to dictators, says Amnesty(24.02.2016)
 46. Migrants attempt to hang themselves in the centre of Athens (26.02.2016)
 47. Germany 'threatens to close borders to refugees' to put pressure on its neighbours (28.02.2016)
 48. Migrants protest as thousands stuck at Macedonian border (28.02.2016)
 49. Angela Merkel: Europe cannot allow Greece to slide into chaos over refugees (29.02.2016)
 50. Angela Merkel: Closing Europe's borders would plunge Greece into 'crisis' (29.02.2016)
 51. Migrant crowd uses battering ram to break open Macedonia fences (29.02.2016)
 52. Watch: Aerial footage of crowded migrant camp on Greece-Macedonia border (02.03.2016)
 53. Migrants and refugees block train tracks at Greek border town (02.03.2016)
 54. Which Greek islands are affected by the refugee crisis? (02.03.2016)
 55. Drone footage shows hundreds of refugees and migrants gathered at the Idomeni border crossing between Greece and Macedonia (04.03.2016)
 56. Greece warns that tens of thousands of migrants cannot be bottled up on its territory (05.03.2016)
 57. EU 'sells soul' in migrant deportation deal with Turkey (06.03.2016)
 58. Slovakia's anti-migrant PM loses majority as far Right make election gains (06.03.2016)
 59. Humanitarian crisis looms for women and babies stuck on Greece's border with Macedonia (07.03.2016)
 60. Migrant crisis: why a solution remains long way off (07.03.2016)
 61. Why Angela Merkel's negotiations with Turkey are worrying for the UK (08.03.2016)
 62. EU-Turkey deal on refugees 'would contravene international law' (08.03.2016)
 63. Macedonia closes its border 'completely' to migrants (09.03.2016)
 64. Angela Merkel's Turkey deal at risk of unravelling (10.03.2016)
 65. Turkey is no friend of Europe – her behaviour is blackmail (11.03.2016)
 66. Refugee plays piano for first time in three years after Ai Weiwei brings instrument to Idomeni camp (12.03.2016)

67. Borders closing just means the price goes up. There are always ways', people smuggler warns (12.03.2016)
68. Angela Merkel's historic error on immigration (15.03.2016)
69. Thousands of refugees stream into Macedonia after escaping Greece camp (15.03.2016)
70. Migrant crisis: EU-Turkey deal on the rocks (15.03.2016)
71. Activists helped thousands of migrants illegally cross the Greece-Macedonia border (15.03.2016)
72. The EU deal with Turkey is fraught with dangers (16.03.2016)
73. Turkey deal is only way to stop migrants arriving in Europe, warns Angela Merkel (16.03.2016)
74. David Cameron to warn EU leaders to stand ready to stop hundreds of thousands of migrants crossing to Europe from Africa this summer (17.03.2016)
75. British warships to intercept migrants off Libyan shore (18.03.2016)
76. EU 'dancing in a minefield' by supporting terrorist groups, says Erdogan (18.03.2016)
77. Migrants given 24-hour deadline to reach Europe after Turkey and EU agree 'historic' deal (18.03.2016)
78. Migrants on Greece-Macedonia border refuse to give up hope despite EU-Turkey deal (18.03.2016)
79. EU-Turkey deal: officials in the dark as deadline looms (19.03.2016)
80. Paris attacks arrest: Captured Salah Abdeslam accomplice 'entered Europe as migrant' (20.03.2016)
81. Midnight passed - and still the migrant boats come (20.03.2016)
82. Chaos surrounds EU-Turkey deal as migrants keep flowing into Greece (21.03.2016)
83. Refugee sets himself alight as EU's grand plan to staunch exodus of asylum seekers unravels (22.03.2016)
84. Brussels attacks: Terrorism could break the EU and lead to Brexit (22.03.2016)
85. Aid agencies suspend operations in Greece over 'inhumane' refugee deal (24.03.2016)
86. Asylum seeker arrivals in Germany 'drop to less than 150 per day' (26.03.2016)
87. Migrant crisis: Chaos on Greek islands as aid workers quit refugee camps in protest (27.03.2016)

88. Migrant arrivals fall sharply after deportation deal (28.03.2016)
89. The EU's deal with Turkey is harsh on migrants – but the alternative is total chaos (30.03.2016)
90. EU prepares to deport migrants to Turkey (31.03.2016)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ GUARDIAN

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΘΕΤΙΚΑ	4,10,16,19,20,22,24,25,27,39,51,54, 56,60,62,71,75,77,78,80,89,91,96, 97,98	25
ΟΥΔΕΤΕΡΑ	1,2,3,5,6,7,8,12,14,15,21,23,26,29, 30,34,35,38,44,45,47,48,64,65, 68,69,72,73,74,81,84,88,94,99	34
ΑΡΝΗΤΙΚΑ	9,11,13,17,18,28,31,32,33,36,37,40, 41,42,43,46,48,49,50,52,53,55,57, 59,61,63,66,67,70,76,79,82,83,85, 86,87,90,92,93,95	40

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΩΝ TELEGRAPH

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΘΕΤΙΚΑ	12,19,41,47,49,50,51,53,56, 60, 70,87,88,89	14
ΟΥΔΕΤΕΡΑ	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,22,23,28,31, 36,38,40,43,44,45,52,54,55,61, 62,64,65,66,68,71,72,73,74,75, 76,90	37
ΑΡΝΗΤΙΚΑ	3,7,11,13,14,15,17,18,,20,21,24, 25,26,27,29,30,32,33,34,35,42, 43,46,48,57,58,59,63,67,69,77, 78,79,80,81,82,83,84,85,86	39

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5: ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ GUARDIAN

ΘΕΜΑΤΙΚΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝ.
(1)	2,14,20,22,23,28,29,30,43	9
(2)		22
2α	4 (7,13,26,58)	
2β	14 (41,42,45, 50, 54, 59, 73, 76, 77, 79, 81, 82, 83, 95)	
2γ	3 (5,24,97)	
2δ	1 (99)	
(3)	36	1
(4)		4
4α	3 (1,16,80)	
4β	1 (3)	
(5)		15
5α	4 (8,60,65,69)	
5β	2 (75,88)	
5γ	7(70,72,74,84,86,87,93)	
5δ	2 (89,91)	
(6)		29
6α	19 (4, 6, 15, 21, 31, 32, 33, 34, 35, 38, 46, 47, 51, 53,	
6β	55, 56, 64, 66, 71)	
6γ	3 (9,10,11)	
6δ	2 (12,18)	
	5 (17,25,37,61,62)	
(7)	2 (48,94)	2
(8)		12
8α	6 (19, 49,52,63,96,98)	
8β	3 (39,40,44)	
8γ	3 (78,90,92)	
(9)		5
9α	3 (67,68,85)	
9β	1 (27)	
9γ	1 (57)	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6: ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ TELEGRAPH

ΘΕΜΑΤΙΚΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝ.
(1)	7 (21,22,25,26,38,39,54)	7
(2)		20
2α	4 (2,9,16,23)	
2β	12 (10,46,48,52,55,59,63,66,69,78,83,86)	
2γ	4 (3,36,67,73)	
2δ	0	
(3)	4 (18,37,80,84)	4
(4)		
4α	0	1
4β	1 (1)	
(5)		18
5α	1 (40)	
5β	4 (57,71,76,77)	
5γ	8 (60,61,62,64,65,72,85,89)	
5δ	5 (81,82,87,88,90)	
(6)		27
6α	14 (4,6,7,8,24,28,30,31,47,49,50,68,74,75)	
6β	1 (29)	
6γ	6 (13,14,15,20,27,32)	
6δ	6 (5,17,35,41,43,44)	
(7)	4 (33,34,51,53)	4
(8)		4
8α	2 (19,56)	
8β	1 (42)	
8γ	1 (79)	
(9)		5
9α	1 (45)	
9β	2 (11,58)	
9γ	2 (12,70)	

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7: ΟΡΟΙ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΩΝ ΠΛΑΙΣΙΩΝ (EXTRACTION TERM)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	ΟΡΟΙ
<p>Πλαίσιο σύγκρουσης (conflict frame)</p>	<p>crisis// in a major blow to// growing hostility// battles between// tear apart// toxic issue// the biggest split in// collapse// (stiff) resistance// (strongly) opposed// intensify the fragmentation// (mutual) recriminations// threaten to veto// far from satisfied// at risk// (deeply) divided// growing criticism// (escalated) tensions// face (repeated) accusations// blame// fail to convince// hit back (angrily)// respond (robustly)// enraged at its exclusion// denouncing// police// riot// embattled government// rebel alliance// controversial pact// in a combative address- comments// insist// a decision strongly contested by// fights had erupted// in an excoriating indictment of official efforts to handle the emergency// venting anger and frustration// condemn// in furious exchanges with// fire tear gas// (angrily) protest against// speak out against// in response// in defiance of// cause political paroxysm// in an unprecedented challenge to// relations severely strained// a solution remains way off// fuel the crisis// beat violently// descended further into chaos.</p>
<p>Πλαίσιο ανθρώπινου ενδιαφέροντος (human interest frame)</p>	<p>Χρήση έντονων επιθέτων (πχ. tragic- miserable conditions// horrific reality// deadliest January// haunting image// refugees desperate to escape a squalid shanty town in northern Greece)</p> <p>Παράθεση προσωπικών ιστοριών προσφύγων, συχνά με αναφορές στα ατομικά τους στοιχεία (πχ. Tuzar Masaoud, a 31-year-old mechanic)</p> <p>Παραστατικές περιγραφές (πχ. The rescuers have only a</p>

	<p>few minutes to get the refugees into their own cramped vessel// “Throw them a rope,” he says, with new urgency in his voice)</p> <p>Αφήγηση σε α’ πρόσωπο (πχ. “Will I stay there?” wondered the Syrian student, staring into his steaming tea)</p> <p>Χρήση συμβόλων (πχ. The image represents the hopelessness of the people who have tried to escape their pasts for a better future// a heartbreaking symbol)</p> <p>Συναισθηματικά φορτισμένες εικόνες (πχ. children with blue lips, their bodies shaking with cold, mothers distressed because they are unable to keep their babies warm and safe)</p> <p>Χρήση μεταφορών (πχ. the small village of Idomeni – a new “Jungle”, the squalid camp in Calais that is being demolished by the French authorities)</p> <p>Έμφαση στις κακές καιρικές συνθήκες που, ωστόσο, δεν αποτρέπουν τους πρόσφυγες (πχ. all winter, despite rough seas and strong winds// It rained throughout the night and a lot of tents aren’t waterproof)</p> <p>Λοιπές εκφράσεις (πχ. plight// mayhem// in the hope of// children at a grave risk of// ten children- toddlers among 25 dead)</p>
<p>Πλαίσιο οικονομικών επιπτώσεων (economic consequences)</p>	<p>sell// trade// products// smuggling// financial aid budget// austerity measures// development assistance system// poverty// raise \$.bn for refugees// allocate \$.bn in extra</p>

frame)	aid to cope with influx// firms- companies// millions available with two instalments// pour cash into the camps// be paid off// gouge out// foot the bill// bribe// advertise// ..\$ per person, four times the cost of..// bogus// at suspiciously low prices// tax- levy// economic turmoil// battered economies// economic damage// total economic output// goods worth// impact on economic growth
Ηθική πλαισίωση (moral frame)	moral imperative// human values on the line// democratic values// at a moral abyss// ethical norms// an insult to EU values// the end of the founding principles// moral decisiveness// ethical disasters- catastrophes- nadir// duty// virtue// a strain on Europe's democracies// as a full democracy// downgrading of human rights// the product of a time when European leaders attempted to build a more peaceful continent// decency, manners, solidarity – the glue that has kept Europe together – appear to have been lost// dictators// strengthening the rules-based international system//democracy projects
Πλαίσιο απόδοσης ευθυνών (responsibility frame) a. Ευθύνη Ελλάδας b. Ευθύνη Ευρωπαϊκής Ένωσης	a. failure of Europe’s confused response to the continent’s refugee crisis// another attempt by the commission to relocate refugees around the EU// exposing the limits of Europe’s ability to cooperate in the face of the most significant movement of migration of the 21st century// the roaring questions: what should Germany do; what should the Commission do//it is high time for Europe to// an admission that the European Union, which is responsible at present for dealing with the influx of migrants, is struggling to cope with the numbers travelling by sea// as Europe steps up efforts to contain the refugee crisis// "we have shared responsibility all of us”// the EU has arguably never been more necessary. It is an indispensable framework to overcome irrational behaviour// 19 EU countries have not relieved Greece// European countries have also failed to//

European countries must wake up over refugee crisis- Greece cannot deal with it alone// only if joint responsibility is taken for refugees// EU leaders unanimously opposed "unilateral actions" to resolve the migrant crisis// European migration commissioner Dimitris Avramopoulos warned// joint action plan with Turkey// EU authorities want// The European commission is to announce its action plan to// At the forthcoming summit on 7 March the EU will have one more chance to adopt a rational and humane policy toward refugees// A concerted effort to reduce the numbers coming across the Aegean to Greece will be the focus of Monday's EU-Turkey summit in Brussels// EU leaders sought a means of managing Europe's refugee crisis// key to Europe's ability to curb the biggest movement of people into the continent// Leaders will discuss a strategy// "It is the largest challenge the European Commission has yet faced"// Europe's refugee resettlement programme with Turkey, instructions from the EU authorities on how to proceed// Europe's tough new policy towards migrants// Europe's new hardline policy on refugees is succeeding in choking off the flow of migrants// if Europe is serious about meeting its obligations to genuine war refugees// There are steps that Europe can and must take to render this agreement as humane as possible// Europe is planning to press ahead with.

b. With the Greek government ill-prepared for such numbers// Greece delays sending refugees back to Turkey under EU deal// Greece will not be able to start sending refugees back// amid growing anger at its {Greece's} failure to control its borders// Greek authorities were failing to properly register and fingerprint people or correctly check their travel papers//

	<p>Northern countries suspect Greece has simply waved through migrants, in a violation of EU asylum rules, in order to prevent becoming a vast refugee camp// Just 1,472 arrivals were recorded by the Greek coastguard in the whole of January 2015. Austria bluntly dismissing Greek arguments// Germany and Sweden echoed the criticism// Mikl-Leitner rejected Greek arguments about the difficulties of patrolling its maritime borders with Turkey and explicitly warned Athens about a Schengen expulsion. “It’s a myth that the Greek-Turkish border cannot be protected.”// said of Greece: “If a country doesn’t live up to its obligations, we will have to restrict its connections to the Schengen area.”// said: “When a Schengen signatory does not permanently fulfill its obligations and only hesitatingly accepts aid // the prospects of punishing Greece or expelling it from the Schengen system// There was a widespread perception, he said, that Greece had not done enough to process migrants properly, including setting up camps or hot spots where refugees could reside before their relocation// “Germany and others have become very frustrated with the lack of progress,” he said// adding that the Greek “state structure is just too weak to do it themselves – apparently”// Greece could face a vast backlog// Brussels ministers increase pressure on the country by ordering it to remedy “deficiencies” in its border controls//isolating Greece</p>
<p>Πλαίσιο ασφάλειας (security frame)</p>	<p>fears of Europe’s weakest link becoming a major route for the trafficking of weapons// Isil jihadists are exploiting the migrant crisis to smuggle terrorists into Europe// Paris terrorist attacks// attacks in the UK or other countries// Isil terror training camps// fake passports using documents stolen// terror group// fighters// security and intelligence agencies// EU</p>

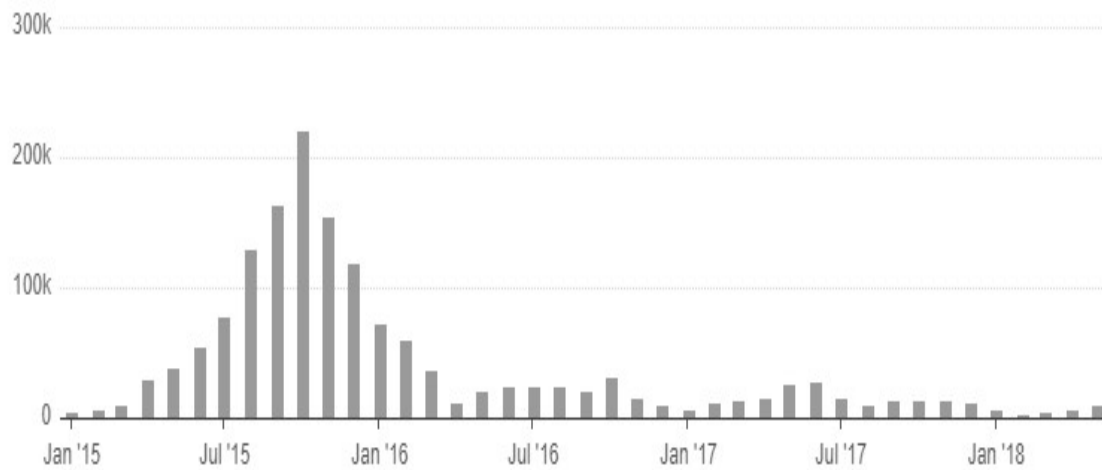
	<p>nationals been radicalised by fighting with Muslim extremists// make worse the security threat identified by Europol//security at greater risk// a mammoth cache of arms and ammunition//false passports spotted by border police// deals with the Turkish mafia// arrested// criminal// Paris suicide bombers//counterfeit passport// charged with terrorism offences and murder//free movement of terrorists//fighters “waving through” into Europe</p>
<p>Πλαίσιο διεθνούς νομιμότητας (international legality frame)</p>	<p>Refugees chief questions legality of agreement without guarantees for their protection// legal and in line with the Geneva convention// the returns policy was legal// legitimate asylum claims//under the terms of the UN’s 1951 refugee convention and its own legislation// the interpretation of the law// no legal recourse//contravene international law// violate international law// protests from legal experts// breach laws// consistent with European law// lawyers// amended// doubtful legality// to fix the terms// be challenged in the courts// right to asylum// arbitrary expulsions// legal gymnastics// domestic legislation// legal question marks// international legal requirements</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8: ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ GUARDIAN

ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝ.
CONFLICT FRAME	3,8,11,12,15,17,19,32,37,39,40,41,44,46, 48,51,61,62,69,84,87, 93, 94, 95	24
HUMAN INTEREST FRAME	1,2,7,13,14,16,20,21,23,24,25,26,28,42, 43,49,52,54,58,59,73,76,77,79,80,81,82, 83,91,96,97	31
RESPONSIBILITY FRAME (EU)	4,9,10,22,27,30,31,34,35,45,47,50,56, 57,60,65,66,70,75, 78,88,89, 92	23
RESPONSIBILITY FRAME (GREECE)	18,33,63,90,98	5
ECONOMIC CONSEQUENCES FRAME	5,6,29,38,53,71, 99	7
SECURITY FRAME	36,64	2
MORAL FRAME	55,67,68,74,85	5
LEGAL FRAME	72,86	2

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 9: ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ TELEGRAPH

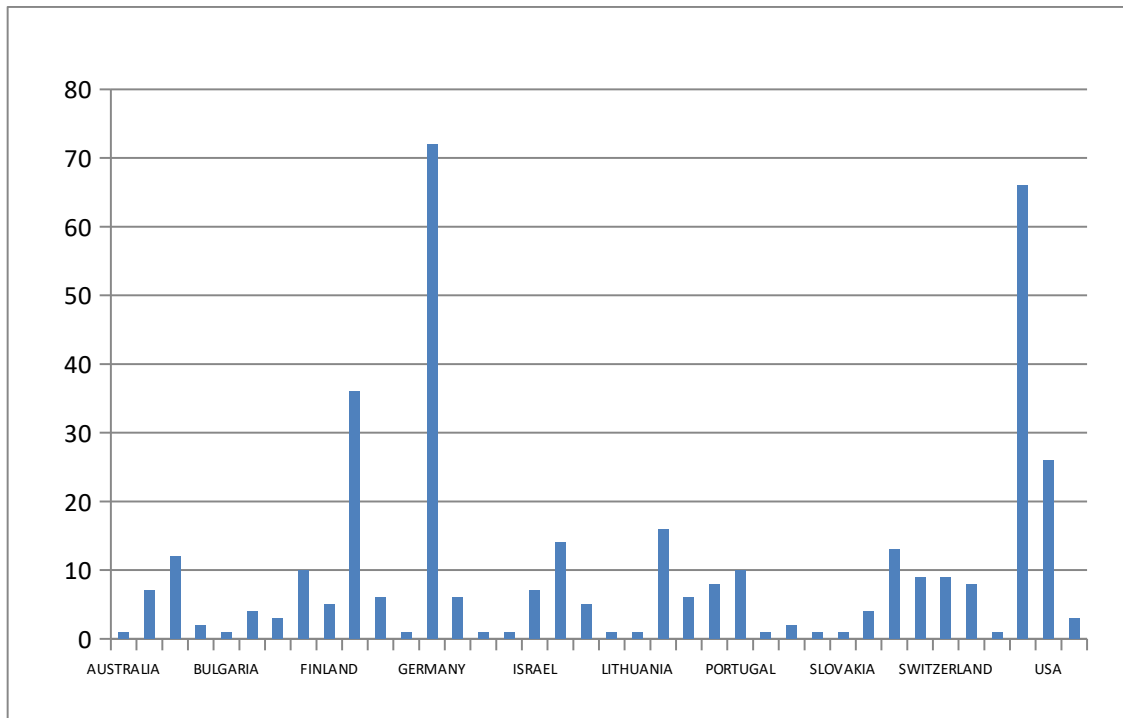
ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ	ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ	ΣΥΝ.
CONFLICT FRAME	6,8,12,13,17,28,30,34,38,39, 41,42,43,44,50,51,60,63,64, 68, 70, 82,86	23
HUMAN INTEREST FRAME	1,2,9,16,21,22,23,25,33,36,46, 48,52,53,55,59,66,69,78,81,83, 85	22
RESPONSIBILITY FRAME (EU)	4,5,10,19,24,26,31,40,47,49,56,57,58,74,75, 76,77,79,87,88,89, 90	22
RESPONSIBILITY FRAME (GREECE)	14,15,20,29,32,35	6
ECONOMIC CONSEQUENCES FRAME	3,7,27,54,61	5
SECURITY FRAME	18,37,67,73,80,84	6
MORAL FRAME	11,45	2
LEGAL FRAME	62,65,71,72	4

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 10: ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ**Sea and land arrivals monthly**

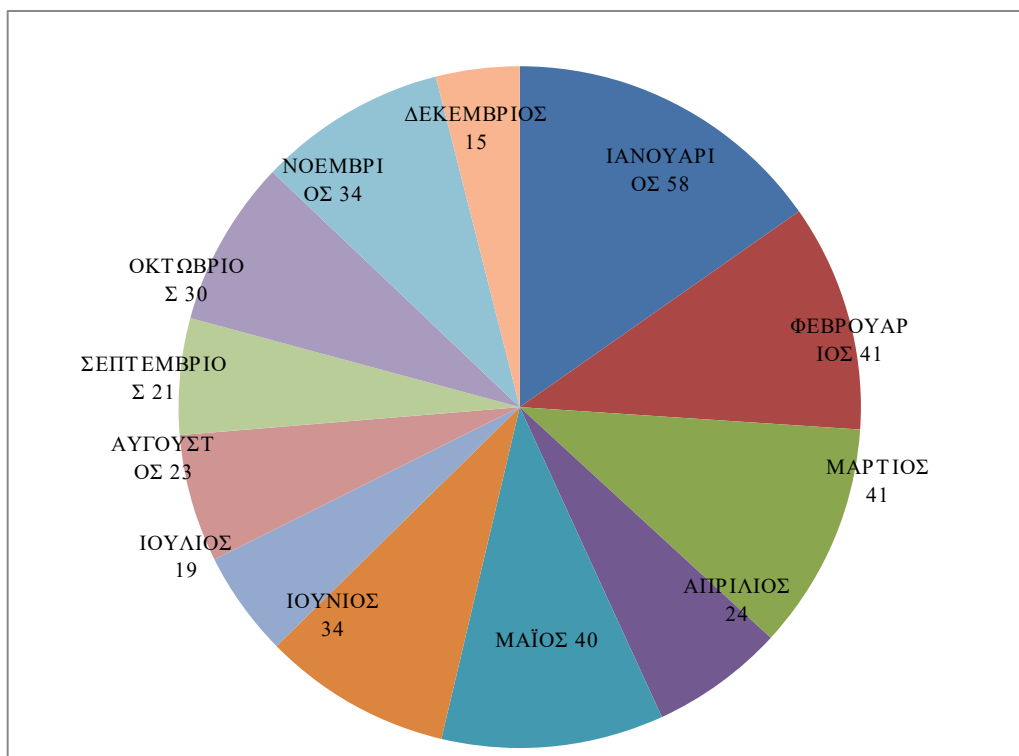
Γράφημα 1: Αφίξεις προσφύγων στη Μεσόγειο (πηγή: www.unhcr.com)

Sea arrivals by day

Γράφημα 2: Αφίξεις προσφύγων στην Ελλάδα (πηγή: www.unhcr.com)

Γράφημα 5: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά χώρα- 2017
(πηγή: ΓΓΕΕ)

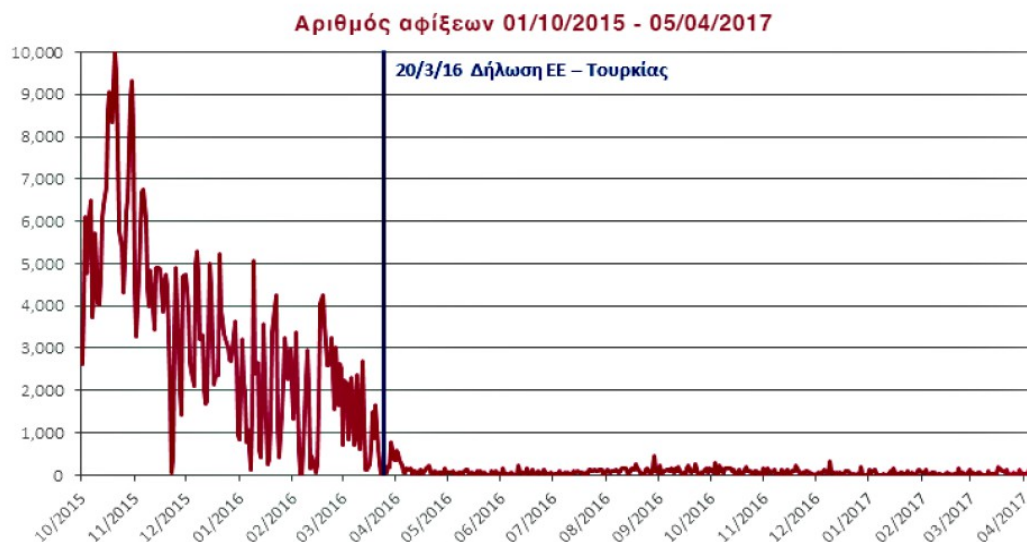

Γράφημα 6: Αιτήματα ξένων ΜΜΕ για ρεπορτάζ προσφυγικού ανά μήνα- 2017
(πηγή: ΓΓΕΕ)

Ι. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΕΣΑ ΑΠΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

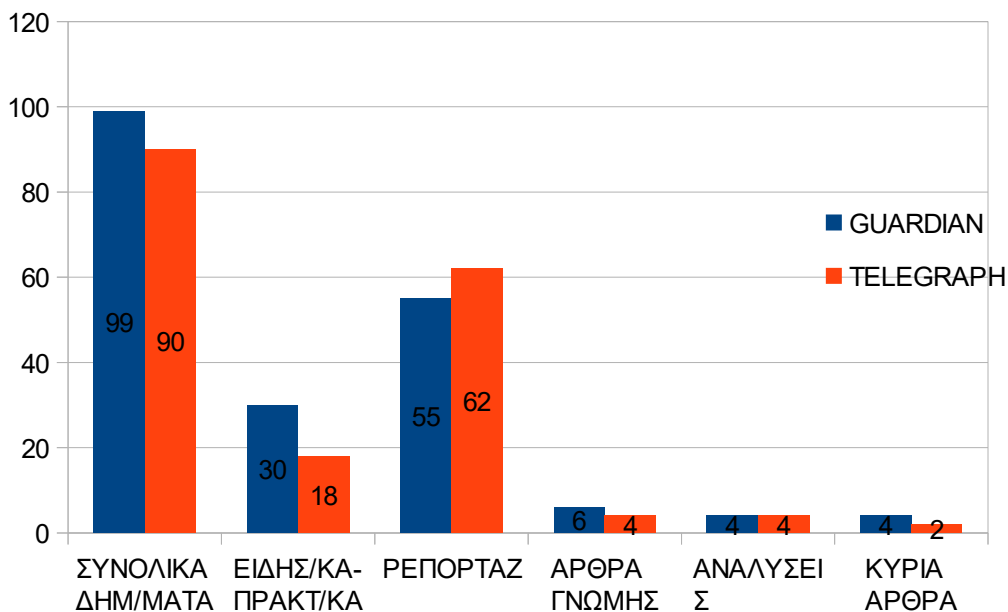

Γράφημα 7: Συνολικός αριθμός ξένων δημοσιευμάτων για το προσφυγικό ανά μήνα-Αυγ.2015-Ιαν.2018 (πηγή: ΓΓΕΕ)

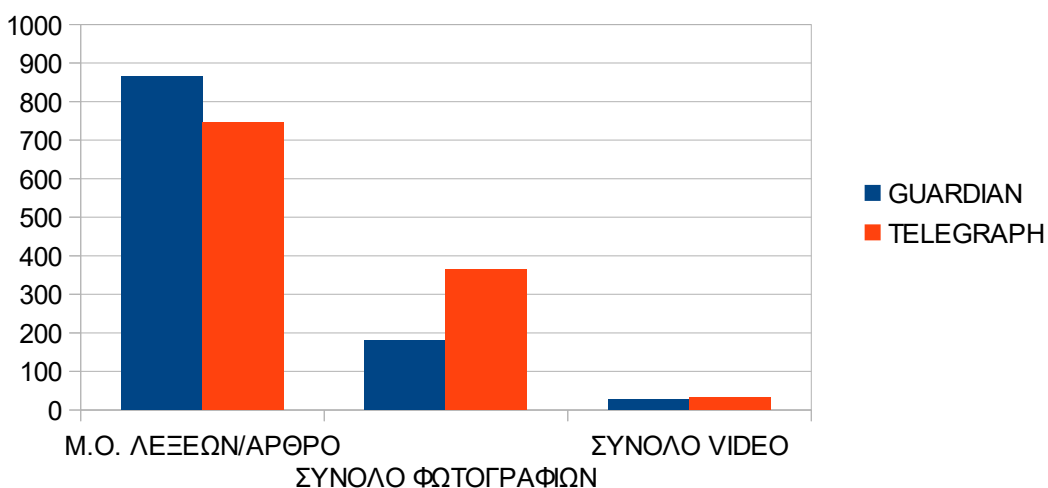
Γράφημα 8: Αποτύπωση των προσφυγικών ροών, με σημείο τομής τη Συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας (πηγή: Ειδική Γραμματεία Επικοινωνιακού Σχεδιασμού Μεταναστευτικής και Προσφυγικής Πολιτικής)

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ - Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

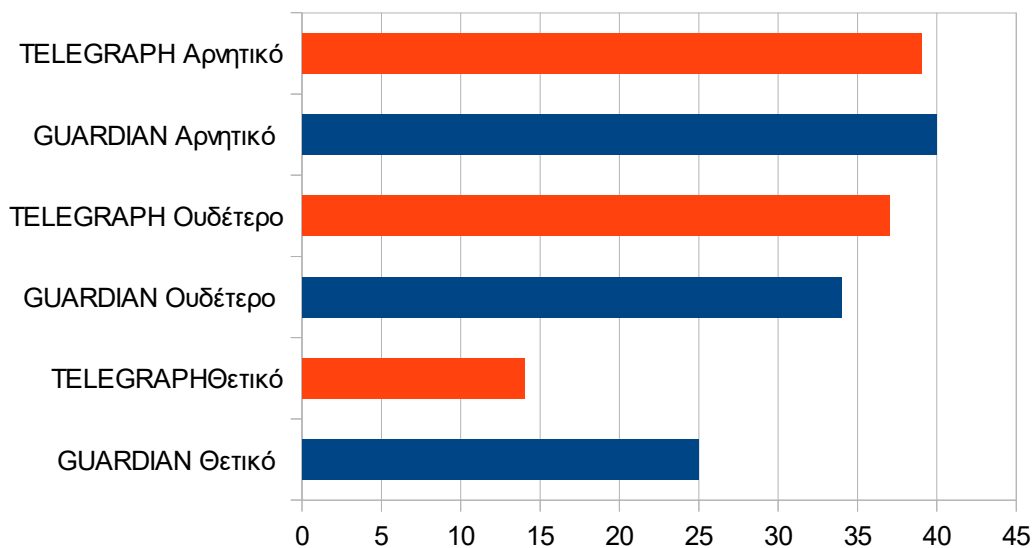
Γράφημα 9: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο- Είδος δημοσιευμάτων

ΟΡΑΤΟΤΗΤΑ- Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

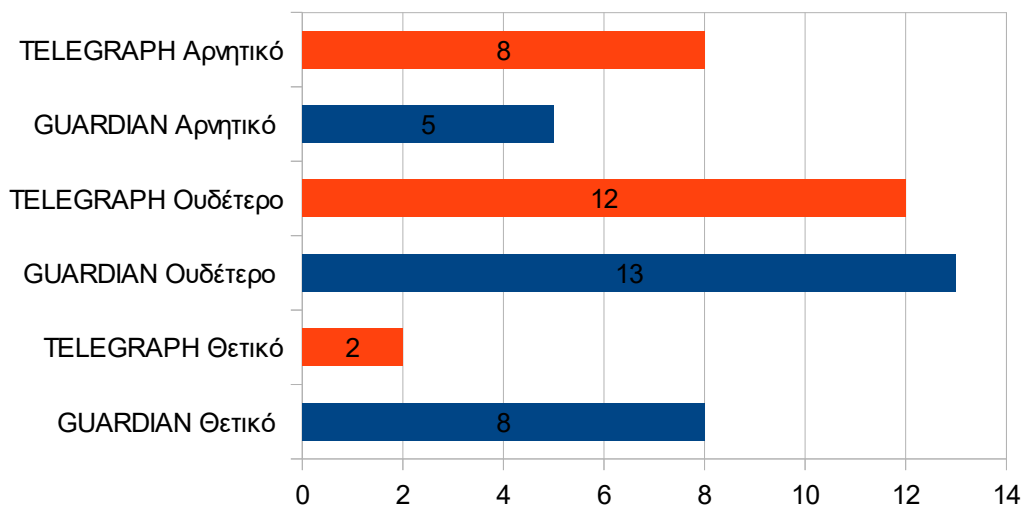
Γράφημα 10: Η ορατότητα της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο- κειμενική/εξεικονιστική προσέγγιση

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ- Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

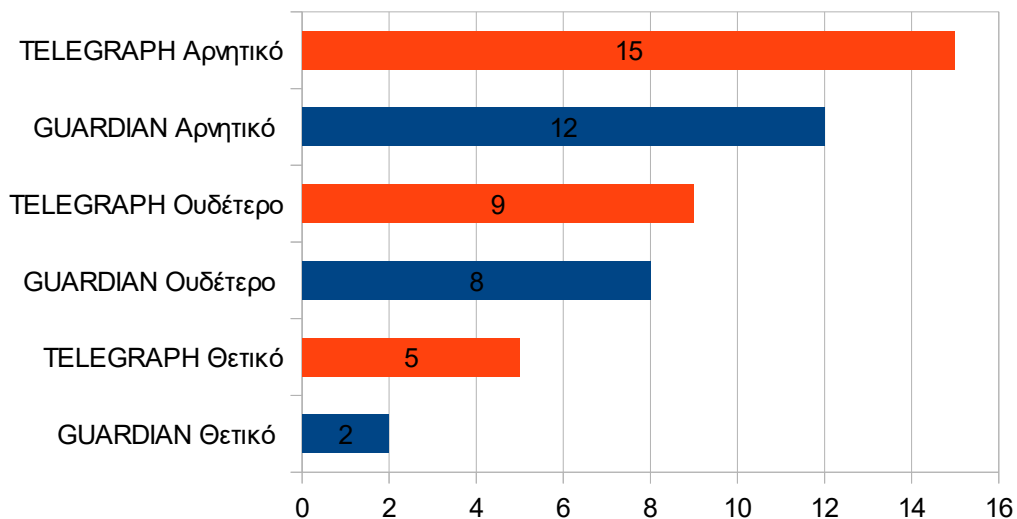
Γράφημα 11: Η αξιολόγηση της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (01.01.2016- 31.03.2016)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ- ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2016

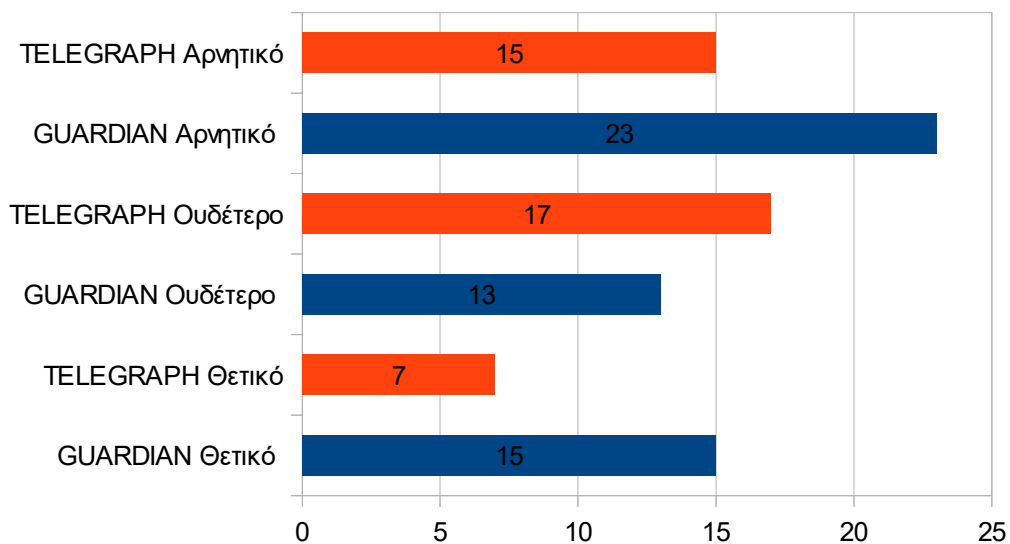
Γράφημα 12: Η αξιολόγηση της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Ιανουάριος 2016)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ- ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2016

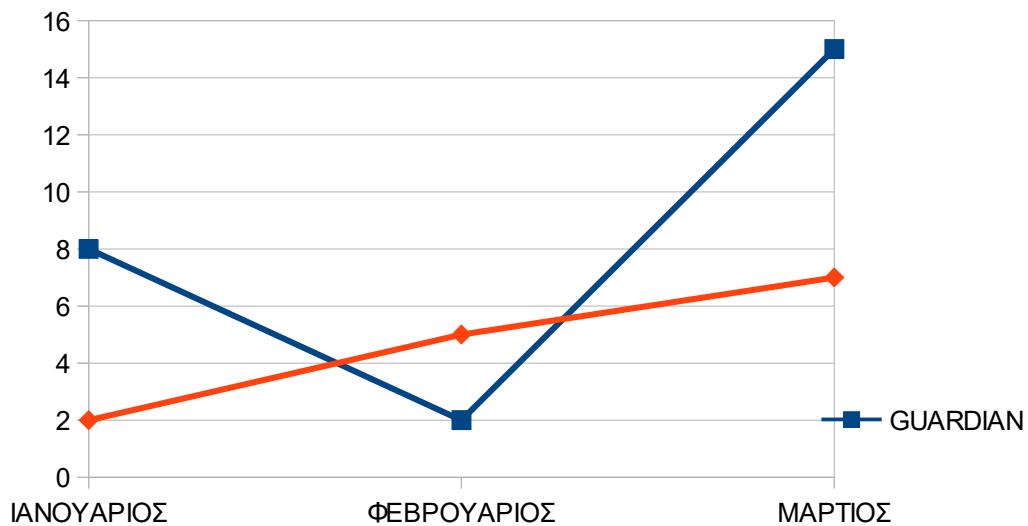
Γράφημα 13: Αξιολόγηση της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Φεβρουάριος 2016)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ- ΜΑΡΤΙΟΣ 2016

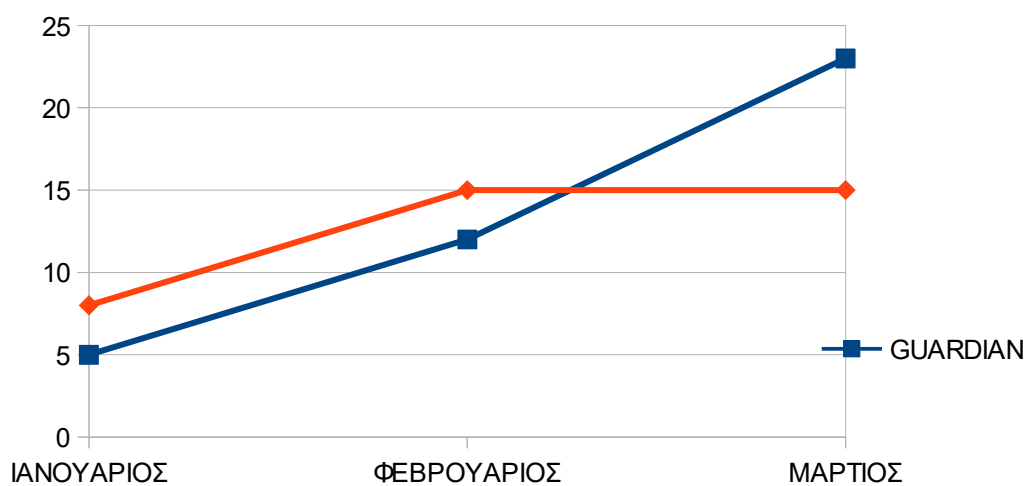
Γράφημα 14: Η αξιολόγηση της Ελλάδας στο βρετανικό τύπο (Μάρτιος 2016)

ΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ- Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

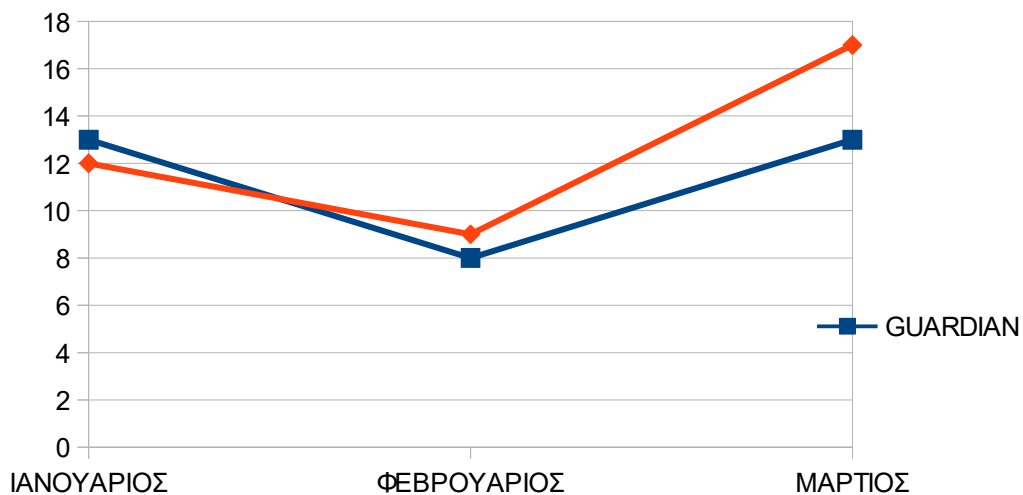
Γράφημα 15: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) θετικών δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)

ΑΡΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ- Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

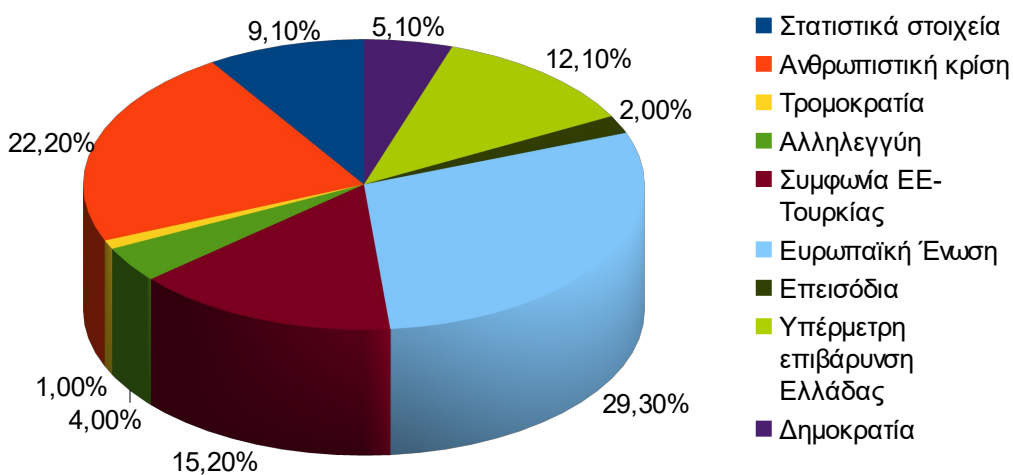
Γράφημα 16: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) αρνητικών δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)

ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΑ- Α' ΤΡΙΜΗΝΟ 2016

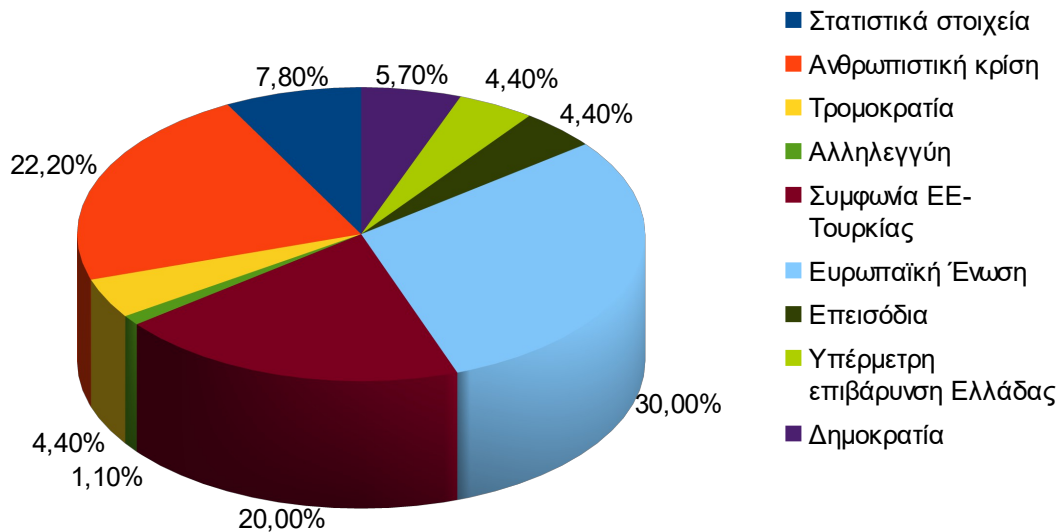
Γράφημα 17: Ποσοτική εξέλιξη (τάση) ουδέτερων δημοσιευμάτων στο βρετανικό τύπο (01.01.2016-31.03.2016)

ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ GUARDIAN

Γράφημα 18: Θεματολογία Guardian κατά το α' τρίμηνο 2016

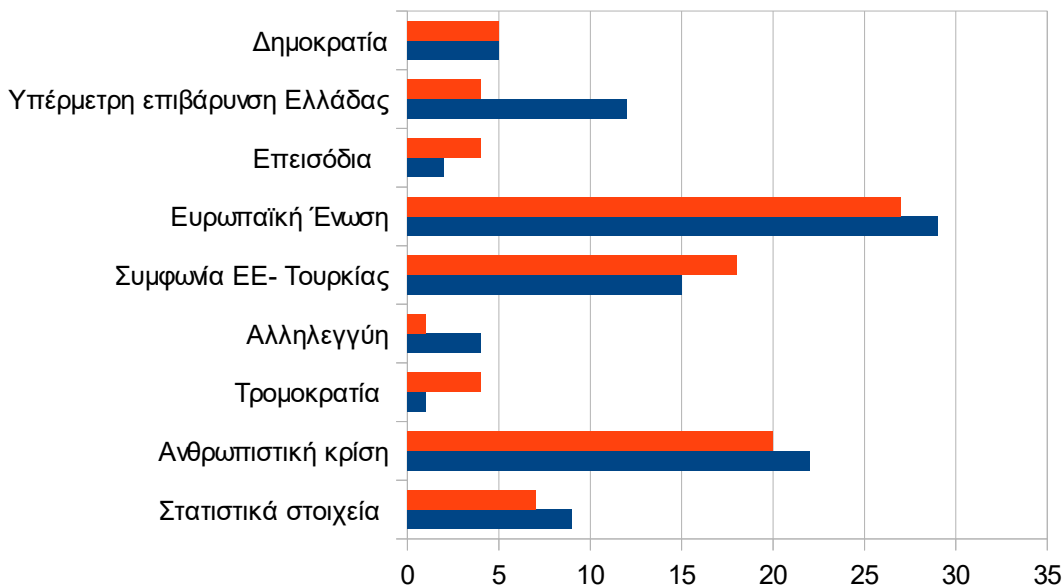
ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ TELEGRAPH

Γράφημα 19: Θεματολογία Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

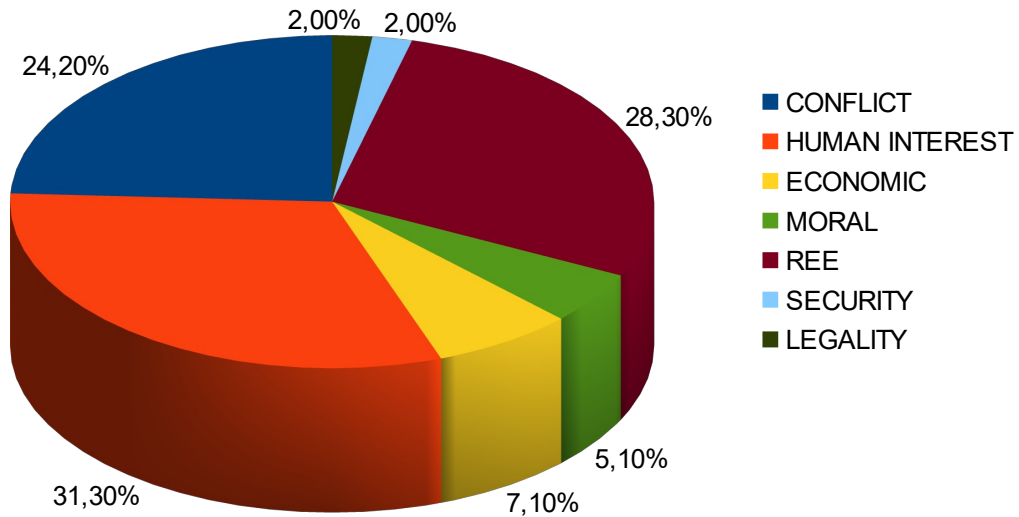
ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ

■ ΑΡΘΡΑ GUARDIAN ■ ΑΡΘΡΑ TELEGRAPH

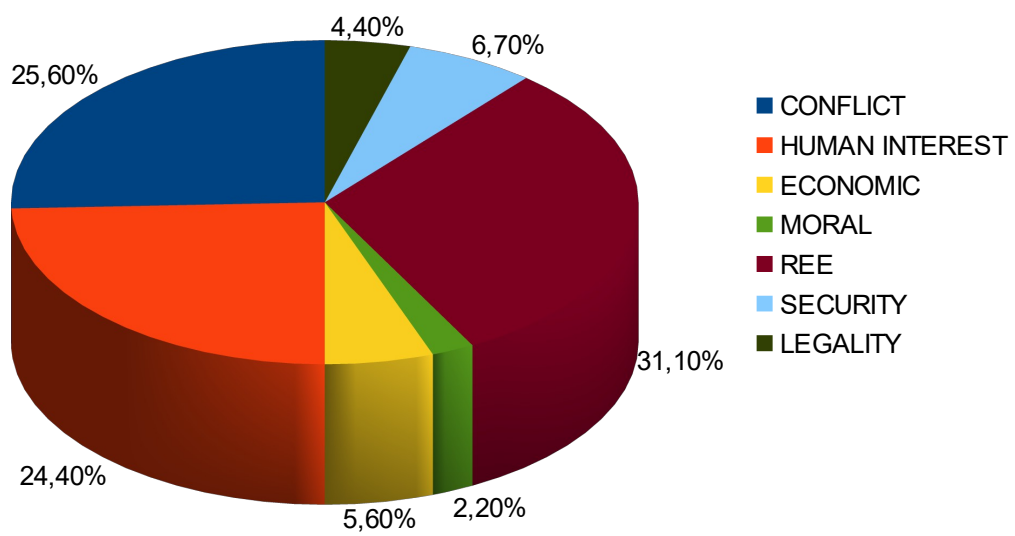
Γράφημα 20: Σύγκριση θεματολογίας Guardian- Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ GUARDIAN

Γράφημα 21: Πλαισίωση Guardian κατά το α' τρίμηνο 2016

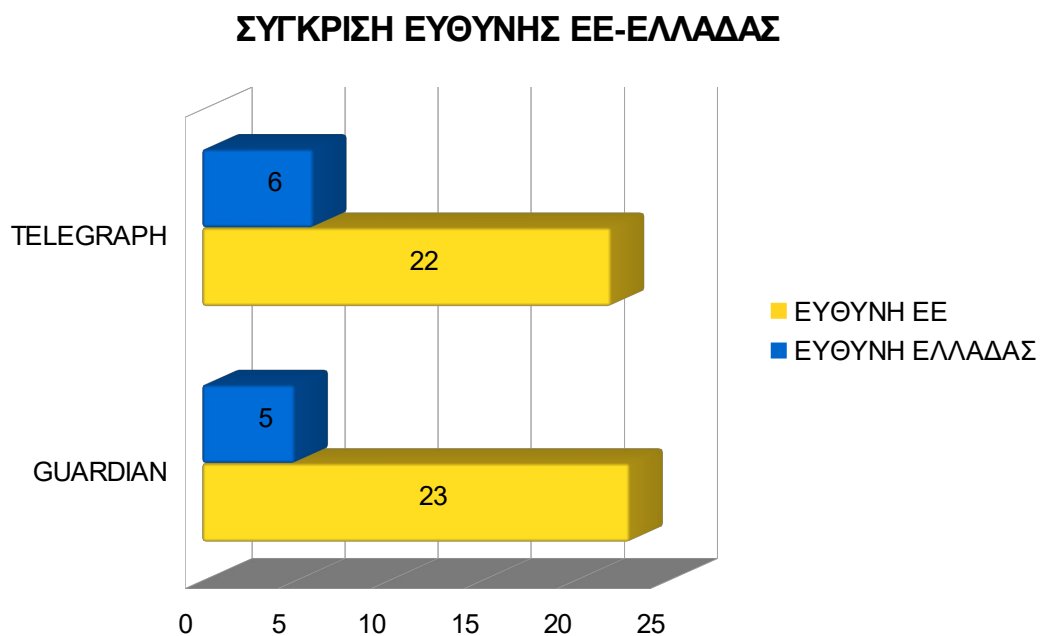
ΠΛΑΙΣΙΩΣΗ TELEGRAPH

Γράφημα 22: Πλαισίωση Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

Γράφημα 23: Σύγκριση πλαισίωσης Guardian- Telegraph κατά το α' τρίμηνο 2016

Γράφημα 24: Σύγκριση πλαισίωσης απόδοσης ευθύνης στις ευρωπαϊκές ή ελληνικές αρχές από τον βρετανικό τύπο κατά το α' τρίμηνο 2016

Ε.Π.
ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ
ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΤΟΜΕΑ
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΣΔΔΑ)

Πειραιώς 211, ΤΚ 177 78, Τάυρος

τηλ: 2131306349 , fax: 2131306479

www.ekdd.gr